

ਪੌਲੁਸ ਵੱਲੋਂ ਮਸੀਹ ਦੀ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਦਾ ਆਤਮਕਥਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਚਾਅ (ਭਾਗ 1)

ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖ਼ਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਗਲਾਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਸੰਖੇਪ ਦੁਆ ਨਾਲ ਕੀਤੀ (1: 1-5)। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੁਆ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਤੋਂ ਅਲਹਿਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਨੇ ਸੁਣਾਈ ਸੀ, ਝੱਟ ਝਾੜ ਪਾਈ (1: 6-10)। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਸੂਲ ਹੋਣ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਉੱਤੇ ਪਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਸਲ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਬਚਾਅ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ (1: 11-24)।

ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਲਾਮ (1:1-5)

¹ਲਿਖਤਮ ਪੌਲੁਸ ਜਿਹੜਾ ਰਸੂਲ ਹਾਂ, ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸਗੋਂ ਜਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਜਿਹ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿਵਾਲਿਆ। ²ਅਤੇ ਓਹ ਸਭ ਭਰਾ ਜਿਹੜੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹਨ। ਅੱਗੇ ਜੋਗ ਗਲਾਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ। ³ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਰਪਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪਿਤਾ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੀ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲਦੀ ਰਹੇ। ⁴ਜਿਹ ਨੇ ਸਾਡਿਆਂ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਭਈ ਸਾਡੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਇੱਛਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਵਰਤਮਾਨ ਬੁਰੇ ਜੁੱਗ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲਵੇ। ⁵ਉਹ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਜੁੱਗੋ ਜੁੱਗ ਹੋਵੇ। ਆਮੀਨ।

ਆਇਤ 1. ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਲੇਖਕ ਵਜੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ: ਲਿਖਤਮ ਪੌਲੁਸ ਜਿਹੜਾ ਰਸੂਲ ਹਾਂ (ਵੇਖੋ ਰੋਮੀਆਂ 1: 1; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 1: 1; 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 1: 1; ਅਫ਼ਸੀਆਂ 1: 1; ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 1: 1; 1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 1: 1; 2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 1: 1; ਤੀਤੁਸ 1: 1)। ਇਹ ਵੇਰਵਾ ਹਾਲਾਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਢੁਕਵਾਂ ਸੀ ਕਿਉਂ ਜੋ ਗਲਾਤੀਆ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੁਰਿੰਥੁਸ ਦੀਆਂ ਕਲੀਸੀਆ ਵਾਂਗ, ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਰਸੂਲ ਹੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 9; 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 10-13)। ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਰਸੂਲ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉਤਲੀ ਸੇਵਕਾਈ ਦੌਰਾਨ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਰ ‘‘ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਅਧੂਰੇ ਜੰਮ ਨੂੰ’’ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15: 8), ਉਸ ਨੂੰ ਦਮਿਸ਼ਕ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਜੀ ਉੱਠੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਜਲਾਲੀ ਦਰਸਣ ਮਿਲਿਆ ਸੀ (ਕਰਤੱਬ 9: 1-19; 22: 6-16; 26: 12-18)।¹ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਜੋ ਉਸ

ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸੌਂਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪੌਲੁਸ ਇਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ‘ਰਸੂਲ’ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਇਲਾਹੀ ਤੌਰ ਤੇ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦਾ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੋਇਆ ਦੂਤ ਸੀ (ਵੇਖੋ 1: 11, 12, 15-17)। ਹੋਰਨਾ ਰਸੂਲਾਂ ਵਾਂਗ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਯਿਸੂ ਵੱਲੋਂ ਜਿਸ ਕੋਲ ‘ਅਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਇਖਤਿਆਰ’ ਹੈ, ਕਮੀਸ਼ਨ ਭਾਵ ਹੁਕਮ ਮਿਲਿਆ ਸੀ (ਮੱਤੀ 28: 18)। ਬਾਕੀਆਂ ਵਾਂਗ ਉਸ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਮਸੀਹ ਦੇ ‘ਦੂਤਾਂ’ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਸੇਵਕਾਈ’ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 5: 18-20)।

ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਵਾਕਅੰਸ਼ ‘ਲਿਖਤੁਮ ਪੌਲੁਸ ਜਿਹੜਾ ਰਸੂਲ ਹੈ’ ਦੇ ਬਾਅਦ ਮੁੱਢਲਾ ਵਾਕ ਆਉਂਦਾ ਹੈ: ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸਗੋਂ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਰਾਹੀਂ। ਬੜੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਕਿ ਰਸੂਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸੌਂਦਿਆ ਜਾਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਇੱਛਾ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਬਦਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਸੌਂਦਿਆ ਜਾਣਾ ਖੁਦਾ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਸੀ। ਭਾਵ ਉਸ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੀ ਬੁਲਾਹਟ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਪਿਤਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਰਸੂਲ ਹੋਣ ਲਈ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਦਮਿਸ਼ਕ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪੌਲੁਸ (ਸੌਲੁਸ) ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਉੱਥੋਂ ਇਹ ਸੁਣਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ (ਕਰਤੱਬ 9: 3-6)। ਫਿਰ ਵੀ ਮਨੁੱਖੀ ਵਸੀਲਾ ਹਨੰਨਯਾਹ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਇਹ ਬਹਿਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਕਰਤੱਬ 9: 10-14)। ਯਕੀਨਨ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਸਤਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹਨੰਨਯਾਹ ਦੀ ਕੋਈ ਮਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਖੁਦਾ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੈ ਤਾਂ ਹਨੰਨਯਾਹ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਬਪਤਿਸਮੇ ਦੇ ਪਾਣੀ ਤਕ ਲੈ ਗਿਆ (ਕਰਤੱਬ 22: 12-16)। ਉਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹਨੰਨਯਾਹ ਨੇ ਆਖਿਆ, ‘ਸਾਡੇ ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ’ (ਕਰਤੱਬ 22: 14; ਵੇਖੋ 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 1: 1; 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 1: 1; ਗਲਾਤੀਆਂ 1: 15-17)।

ਪੌਲੁਸ ਨੇ ‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਪਿਤਾ’ ਦੀ ਪਛਾਣ ਜਿਹ ਨੇ ਉਸ [ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ] ਨੂੰ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਵਾਲਿਆ। ਮਸੀਹੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜੀ ਉੱਠਣ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਕੇ ਖ਼ਾਸ ਗੱਲ ਕਿਹੜੀ ਹੈ? ਭਾਵੇਂ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਨਿਰਣਾਇਕ ਘਟਨਾ ਦੀ ਨਬੂਵਤ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕੀਤੀ ਸੀ (ਮਰਕੁਸ 8: 31; 9: 9, 31; 10: 34), ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹਦੀ ਸਮਝ ਉਦੋਂ ਤਕ ਨਹੀਂ ਆਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤਕ ਪੈਂਟੀਕਾਸਟ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਕਰਤੱਬ 2: 22-24, 29-33; ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 7: 39; 12: 16; 14: 26)। ਯਿਸੂ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੇ ਗਵਾਹ ਬਣਨਾ ਬੇਸ਼ੱਕ ਰਸੂਲਾਂ ਦੀ ਅਹਿਮ (ਜੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਨਹੀਂ) ਭੂਮਿਕਾ ਸੀ (ਕਰਤੱਬ 1: 8, 21-26; 2: 22-24, 29-33; 3: 14, 15; 5: 30-32; 10: 39-43)।

ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਖ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦਾ ਜੀ ਉੱਠਣਾ ਪੱਕੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ (ਰੋਮੀਆਂ 1: 4; ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 1: 18)। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਬਹੁਤੀ ਗਰੰਟੀ ਹੈ ਕਿ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜੀ ਉੱਠਣਗੇ (ਰੋਮੀਆਂ 8: 11; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15: 12-24; 1 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 4: 13-18)। ਪੌਲੁਸ ਲਈ ‘ਸਲੀਬ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਮਸੀਹ’ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ

ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਗਿਆਨ' (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 1:23, 24)। ਉਸ ਨੇ ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਉਹਦਾ ਇੱਕੋ ਹੀ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ: 'ਕਿਉਂ ਜੋ ਮੈਂ ਇਹ ਠਾਣ ਲਿਆ ਭਈ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਸਗੋਂ ਸਲੀਬ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਮਸੀਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਾ ਜਾਣਾਂ' (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 2:2)। ਫਿਰ ਵੀ ਰਸੂਲ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਸਲੀਬ ਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕ ਗਿਆ। ਰੋਮ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਦੁਆਇਆ ਕਿ ਮੁਕਤੀ ਜੀ ਉੱਠਣ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਤੇ ਟਿਕੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, 'ਜੇ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਯਿਸੂ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਕਰੇਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਮੰਨ ਲਵੇਂ ਜੋ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਉਹ ਨੂੰ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਵਾਲਿਆ ਤਾਂ ਤੂੰ ਬਚਾਇਆ ਜਾਵੇਂਗਾ' (ਰੋਮੀਆਂ 10:9)। ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਜਵਾਨ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੰਨਿਆ: 'ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਦਾਉਦ ਦੀ ਨਸਲ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਮੇਰੀ ਖੁਸ਼ ਖਬਰੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਹੈ ਚੇਤੇ ਰੱਖ। ਜਿਹ ਦੇ ਨਮਿੱਤ ਮੈਂ ਬਦਕਾਰ ਵਾਂਗ ਬੰਧਨਾਂ ਤੀਕ ਦਾ ਦੁਖ ਭੋਗਦਾ ਹਾਂ' (2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 2:8, 9)।

ਆਇਤ 2ੳ. ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਸਲਾਮ ਵਿਚ ਸਭ ਭਰਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੇ ਜਿਹੜੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਸਨ। 'ਭਰਾ' (*adelphoi*), 'ਜਾਂ ਭਾਈ' (NIV) (1) ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਯਿਸੂ ਦੇ ਭਾਈ (ਮੱਤੀ 13:55)। (2) ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਯਹੂਦੀ ਭਾਈਆਂ ਭਾਵ ਇੱਕੋ ਕੁਲ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸਾਥੀ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ (ਰੋਮੀਆਂ 9:1-5)।^੯ (3) 'ਭਰਾ' ਸਾਥੀ ਮਸੀਹੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਨਸਲੀ ਯਹੂਦੀ ਹੋਣ ਜਾਂ ਗੈਰ ਕੌਮ, ਮਰਦ ਹੋਣ ਜਾਂ ਤੀਵੀਆਂ (ਵੇਖੋ 3:26-29; ਅਫਸੀਆਂ 2:11-22)। ਇਹ ਆਖਰੀ ਅਰਥ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਆਮ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਖ਼ਤ ਦੇ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹਨ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਥਾਂ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਜੇ ਇਹ ਖ਼ਤ ਪਹਿਲੀ ਮਿਸ਼ਨੀ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਬਾਅਦ 48-49 ਈਸਵੀ ਦੇ ਲਗਭਗ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜੇ ਭਰਾ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਰਨਬਾਸ ਅਤੇ ਅੰਤਾਕਿਆ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਤੋਂ ਹੋਰ ਜਣੇ ਵੀ ਹੋਣਗੇ (ਕਰਤੱਬ 14:26-28)।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਗੁਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਹੜੇ ਪੌਲੁਸ ਵਿਚ ਸਨ ਉਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਕਈ ਆਦਮੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਇੰਜੀਲ ਨੂੰ ਫੈਲਾਉਣ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਣ।^{੧੦} ਕਈਆਂ ਨੇ ਵਚਨ ਦੀ ਸੇਵਕਾਈ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਕੀਤਾ। (ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ, ਬਰਨਬਾਸ ਅਤੇ ਸੀਲਾਸ)। ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਕਾਈ ਲਈ ਜ਼ਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜਦ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖ਼ਾਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। (ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ, ਲੂਕਾ ਫ਼ਿਲਿੱਪੋ ਵਿਚ ਰਿਹਾ^{੧੧}) (ਕਰਤੱਬ 13:5; 24:23; 2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 4:11)। ਕਈਆਂ ਨੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ (ਅਫਸੀਆਂ 6:21; ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 4:7), ਜਦ ਕਿ ਹੋਰ ਉਸ ਚੰਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਿਹੜਾ ਪੌਲੁਸ ਯਹੂਦੀਆ ਦੇ ਗਰੀਬਾਂ ਲਈ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਰਿਹਾ (ਕਰਤੱਬ 20:4; 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 8:16-24)। ਇਹ ਵੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ 'ਪਿਆਰਾ ਵੈਦ' ਲੂਕਾ ਨੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਸਫ਼ਰਾਂ ਦੌਰਾਨ, ਜਦ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਬੁੱਢਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਔਕੜਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਵੈਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ (ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 4:14; ਫ਼ਿਲੋਮੋਨ 24; 2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 4:11)।

ਆਇਤ 2ਅ. ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਇਹ ਖ਼ਤ ਗਲਾਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ। ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਿਚਾਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਕਿੱਥੇ ਸਨ। ‘‘ਨਾਰਥ ਗਲੇਸ਼ਿਅਨ ਥਿਊਰੀ’’ ਉੱਤਰ ਕੇਂਦਰੀ ਏਸ਼ੀਆ ਮਾਈਨਰ ਦੇ ਸੀਮਤ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਨਸਲੀ ਗਲਾਤੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਨਗਰਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੁਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਗਾਉਲ ਦੇ ਰੋਮੀ ਸੂਬੇ (ਆਧੁਨਿਕ ਫ਼ਰਾਂਸ) ਤੋਂ ਆਏ ਗੱਲੀ ਕਬੀਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਵਸਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਅਜਿਹੇ ਨਗਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਪੇਸਿਯੂਸ ਟੇਵਿਯੂਮ ਅਤੇ ਅੰਕਿਰਾ (ਆਧੁਨਿਕ ਅੰਕਾਰਾ)। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ‘‘ਸਾਊਥ ਗਲੇਸ਼ਿਅਨ ਥਿਊਰੀ’’ ਅੰਕਾਕਿਆ, ਇਕੋਨਿਊਮ, ਲੁਸਤਰਾ, ਦਰਬੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਗਰਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖ਼ੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਪੌਲੁਸ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਢਲੀ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ (ਕਰਤੱਬ 13; 14)। ‘‘ਸਾਊਥ ਗਲੇਸ਼ਿਅਨ ਥਿਊਰੀ’’ ਲਈ ਸਬੂਤ ਨੋਸ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਉੱਤਰੀ ਨਗਰਾਂ ਦਾ ਬਾਈਬਲ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਉੱਤਰੀ ਗਲਾਤੀਆ ਵਿਚ ਇੰਜੀਲ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਸੰਭਾਵਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ ਵਿਚਲੀਆਂ ਪੌਲੁਸ ਦੀਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਦੇ ਲੁਕਾ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ (ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ, ਵੇਖੋ ਜਾਣ ਪਛਾਣ: ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਪੇਜ 7-11)।

ਆਇਤ 3. ਗਲਾਤੀਆ ਦੀਆਂ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਰਪਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪਿਤਾ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਭੂ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੀ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲਦੀ ਰਹੇ ਆਖ ਕੇ ਸਲਾਮ ਭੇਜਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਉਹਦੀਆਂ ਪੱਤਰੀਆਂ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਆਮ ਸਲਾਮ ਹੈ (ਰੋਮੀਆਂ 1:7; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 1:3; 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 1:2; ਅਫ਼ਸੀਆਂ 1:2; ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 1:2; 2 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 1:2; ਫ਼ਿਲੇਮੋਨ 3)।

ਪੌਲੁਸ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ‘‘ਕਿਰਪਾ’’ ਸ਼ਬਦ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ (*chairein*) ਦੀ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਮੂਲ ਅਰਥ ਹੈ ‘‘ਅਨੰਦ ਕਰਨਾ।’’ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਸਲਾਮ ਦੀ ਇਸ ਦੀ ਰਵਾਇਤੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ‘‘ਪਰਨਾਮ’’ (ਵੇਖੋ ਕਰਤੱਬ 15:23; 23:26; ਯਾਕੂਬ 1:1)। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ‘‘ਕਿਰਪਾ’’ (*charis*) ਵਿਚ ਮਹੱਤਵ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਗੁਆਚੇ ਹੋਏ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਸੱਲੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਆਦਮੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਦਾਇਰੇ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਭੇਤ ਨੂੰ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਮਸੀਹ ਦੀ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

‘‘ਕਿਰਪਾ’’ ਸ਼ਬਦ ਲਈ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਰਵਾਇਤੀ ਯਹੂਦੀ ਸਲਾਮ ‘‘ਸ਼ਾਂਤੀ’’ (*eirēnē*) ਜੋੜਿਆ ਜੋ ਕਿ ਇਬਰਾਨੀ/ਅਰਾਮੀ ਸ਼ਬਦ (*shalom*, ਸ਼ਾਲੋਮ) ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ‘‘ਪੌਲੁਸੀ ਅਤੇ ਉੱਤਰ-ਪੌਲੁਸੀ ਖ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ... ਨਵੀਂ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸ ਤਰੱਕੀ’’ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।¹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ‘‘ਸ਼ਾਂਤੀ’’ ਸਿਰਫ਼ ਰਸਮੀ ਯਹੂਦੀ ਸਲਾਮ ਹੀ ਹੈ, ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸੁਮੇਲ ਅਤੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਤੇ। ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਉਸ ਨਜ਼ਾਤ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਹੜੀ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਹੈ। ਆਖ਼ਰ ‘‘ਕਿਰਪਾ’’ ਅਤੇ ‘‘ਸ਼ਾਂਤੀ’’ ਦਾ ਸਲਾਮ ਨਿੱਕਲਿਆ ਤਾਂ ‘‘ਪਿਤਾ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਭੂ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੀ ਵੱਲੋਂ’’ ਹੀ ਸੀ। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ:

ਪਰ ਹੁਣ ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਅੱਗੇ ਦੂਰ ਸਾਓ ਮਸੀਹ ਦੇ ਲਹੂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਨੇੜੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋ। ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਸਾਡਾ ਮਿਲਾਪ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਵਾਲੀ ਜੁਦਾਈ ਦੀ ਕੰਧ ਨੂੰ ਢਾਹ ਦਿੱਤਾ। ਅਤੇ ਸ਼ਰਾ ਨੂੰ ਬਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਕਨੂੰਨਾਂ ਸਣੇ ਅਕਾਰਥ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵਾਂ ਇਨਸਾਨ ਰਚ ਕੇ ਮੇਲ ਕਰਾਵੇ (ਅਫਸੀਆਂ 2: 13-15; ਵੇਖੋ ਗਲਾਤੀਆਂ 3: 28)।

ਆਇਤ 4. ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਜਿਹ ਨੇ ਸਾਡਿਆਂ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸਾਡੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਇੱਛਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਿਆਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਆਪਣੇ ਇਕਲੋਤੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ (ਯੂਹੰਨਾ 3: 16; ਰੋਮੀਆਂ 5: 8)। ਇੱਥੇ ਜੋ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਮਸੀਹ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ, ਪਰ ਵਚਨ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਆਪੋ ਵਿਚ ਐਨੇ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਸਲ ਫ਼ਰਕ ਨੂੰ ਵੇਖ ਸਕਣਾ ਸਚਮੁਚ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਹੈ।

ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਲਾਹੀ ਪਿਆਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਇਜ਼ਹਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ‘‘ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ’’ (ਵੇਖੋ 1 ਯੂਹੰਨਾ 3: 16), ਪਰ ਆਪਣੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਬੜੀ ਜੱਦੋ ਜਹਿਦ ਕਰਨੀ ਪਈ ਅਤੇ ਸੰਤਾਪ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੱਲ ਨਿੱਕਲ ਸਕੇ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੱਲ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ (ਮੱਤੀ 26: 36-46; ਲੂਕਾ 22: 39-46)। ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਖਿਆ ‘‘ਅਤੇ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਪੁੱਤਰ ਸੀ ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਉਹ ਨੇ ਦੁਖ ਭੋਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਸਿੱਖੀ’’ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 5: 8)। ਰੂਹਾਨੀ ਸਤਾ ਤੇ ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ‘‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਜਨ,’’ ਪਾਪ ਬਣ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ ਝੱਲਣ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸਰਾਪ ਤੱਕ ਬਣ ਗਿਆ (ਮਰਕੁਸ 1: 24; 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 5: 21; ਗਲਾਤੀਆਂ 3: 13)।

ਪੌਲਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯਿਸੂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਖ਼ਾਸ ਮਕਸਦ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਵਰਤਮਾਨ ਬੁਰੇ ਜੁੱਗ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲਵੇ। ਅਨੁਵਾਦ ਹੋਏ ਸ਼ਬਦ ‘‘ਬਚਾ ਲਵੇ’’ ਦਾ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ (*exaireō*, ਐਕਸਾਇਰਿਓ) ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜ ਵਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ (ਕਰਤੱਬ 7: 10, 34; 12: 11; 23: 27; 26: 17), ਕਿਸੇ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਬਚਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਨਾਟਕੀ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।⁶

‘‘ਇਸ ਵਰਤਮਾਨ ਬੁਰੇ ਜੁੱਗ’’ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ (*aiōn*, ਐਇਓਨ) ਜਿਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘‘ਜੁੱਗ’’ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਮੇਂ ਦੇ ਕਾਲ (‘‘ਕਾਲ’’ ਜਾਂ ‘‘ਜੁੱਗ’’) ਜਾਂ ਭੌਤਿਕ ਸੰਸਾਰ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਭਾਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕਾਲ ਦੀਆਂ ਖੁਬੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਲ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।⁷ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ‘‘ਛੁਟਕਾਰਾ ਜਿਸ ਦੀ ਪੌਲਸ ਨੇ [ਗੱਲ ਕੀਤੀ] ਇਸ ਭੌਤਿਕ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਸ ਬੁਰਿਆਈ ਤੋਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।’’⁸ ਇਹ ਧਾਰਣਾ ਯੂਹੰਨਾ 17: 15 ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ: ‘‘ਮੈਂ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜੋ ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਗਤ ਵਿੱਚੋਂ ਚੁੱਕ ਲਵੇਂ ਪਰ ਇਹ ਜੋ ਤੂੰ ਦੁਸ਼ਟ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੇਂ’’ (ਜਾਂ ਇਓ ਆਖੋ ‘‘ਬੁਰਿਆਈ ਤੋਂ’’।) ਇਹ ਛੁਟਕਾਰਾ ‘‘ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼, ਪਾਪ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ’’ ਹੈ।⁹

ਆਇਤ 5. ਪੌਲਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਸਲਾਮ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਤਾਰੀਫ਼ ਨਾਲ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਗਲਾਤੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ਤ ਲਈ ਨਿਰਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, ਉਹ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਜੁੱਗੋ ਜੁੱਗ

ਹੋਵੇ। ਆਮੀਨ। ਇਸ ਤਾਰੀਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਸ ਦੀ ਆਮ ਸੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ ਬਦਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਰੋਮੀਆਂ 1:8; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 1:4; ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 1:3; ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 1:3; 1 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 1:2; 2 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 1:3; ਫਿਲੋਮੋਨ 4)। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਗਲਾਤੀਆਂ ਦੇ ਭਾਈਆਂ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਤਾਰੀਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇਕ ਹੋਰ ਸੰਭਾਵਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 1:4 ਵਿਚ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਸਾਰ ਲਈ ਸੀ।

ਆਇਤ 5 ਵਿਚ ਪੜਨਾਓ ਸ਼ਬਦ ‘‘ਉਹ ਦੀ’’ (hō, ਹੋ) ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਪਿਛੋਕੜ ਆਇਤ 4 ਵਿਚ ‘‘ਪਰਮੇਸੁਰ ਅਤੇ ਪਿਤਾ’’ ਹੈ। ਆਇਤ 5 ਵਿਚ ‘‘ਵਡਿਆਈ’’ ਪਰਮੇਸੁਰ ਪਿਤਾ ਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ ਤੇ ਆਇਤ 3 ਦੇ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਪਿਛਾਹ ਨੂੰ ‘‘ਪ੍ਰਭੂ ਜਿਸੁ ਮਸੀਹ ਵੱਲ ਵੀ’’ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ‘‘ਉਹ ਦੀ’’ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਪਿਛੋਕੜ ਭਾਵੇਂ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਪਿਤਾ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਕਿਉਂ ਜੋ ਜਿਸੁ ਨੇ ਸਾਡੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਮੌਤ ਸਹੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਉਹ ‘‘ਪ੍ਰਤਾਪ ਅਤੇ ਮਾਣ ਦਾ ਮੁਕਟ’’ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਹੈ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 2:9)। ਧਰਤੀ ਉਤਲੀ ਆਪਣੀ ਸੇਵਕਾਈ ਦੌਰਾਨ ਜਿਸੁ ਨੇ ਦੁਆ ਕੀਤੀ ਕਿ ਧਰਤੀ ਉਤਲੇ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਬੂਲਣ ਲਈ ਜਿਸ ਵਡਿਆਈ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਛੱਡਿਆ ਸੀ ਉਹ ਬਹਾਲ ਹੋ ਜਾਵੇ: ‘‘ਹੁਣ ਹੇ ਪਿਤਾ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਉਸ ਵਡਿਆਈ ਨਾਲ ਜੋ ਮੈਂ ਜਗਤ ਦੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੀ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਰੱਖਦਾ ਸਾਂ ਮੇਰੀ ਵਡਿਆਈ ਪਰਗਟ ਕਰ’’ (ਯੂਹੰਨਾ 17:5)। ‘‘ਜਗਤ ਦੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਅੱਗੇ’’ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਸੁ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਿੰਨੇ ਜੁੱਗਾਂ ਤੀਕ ਦੀ ਸੀ?

ਆਇਤ 4 ਵਿਚਲੇ ‘‘ਇਸ ਵਰਤਮਾਨ ਬੁਰੇ ਜੁੱਗ’’ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਲਈ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ *aion* (ਐਇਓਨ) (‘‘ਜੁੱਗ’’) ਦੇ ਬਾਅਦ ਆਇਤ 5 ਵਿਚ ਦੋਬਾਰਾ ‘‘ਜੁੱਗੋ ਜੁੱਗ’’ (*eis tousaiōnas tōn aiōnōn*, ਈਸ ਟੇਸੈਓਨਸ ਟੋਨ ਅਇਨੋਨ) ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਜੋ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਮੂਲ ਤੌਰ ਤੇ ‘‘ਜੁੱਗਾਂ ਦੇ ਜੁੱਗਾਂ ਤਕ’’ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਅੰਤਹੀਨ ‘‘ਸੱਭ ਜੁੱਗਾਂ ਤੱਕ’’ ਵਰਗਾ ਹੈ। ਗੁਣਾਤਮਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਹੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ‘‘ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਅਦੁੱਤੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਜਲਾਲੀ ਸੱਭ ਜੁੱਗਾਂ ਤੱਕ’’ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਲਈ ਪੌਲਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ (1:6-10)

ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਪੌਲਸ ਦੀ ਨਿੰਦਾ (1:6-9)

ਮੈਂ ਅਚਰਜ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਤੋਂ ਜਿਹ ਨੇ ਮਸੀਹ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਵਿਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੱਦਿਆ ਐਨੀ ਛੇਤੀ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਦੀ ਵੱਲ ਝੁੱਕਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਦੂਜੀ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਨਹੀਂ ਪਰੰਤੂ ਕਈਕੁ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਘਬਰਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਮਸੀਹ ਦੀ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਵੀ ਯਾ ਸਵਰਗ ਤੋਂ ਕੋਈ ਦੂਤ ਉਸ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਜਿਹੜੀ ਅਸਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਸੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਣਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਰਾਪਤ ਹੋਵੇ! ਮਿੱਥੁਰ ਅਸਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਤਿੱਕੁਰ ਮੈਂ ਹੁਣ ਫੇਰ ਵੀ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਭਈ ਜੇ ਕੋਈ ਉਸ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਜਿਹੜੀ ਤੁਸਾਂ ਕਬੂਲ ਕੀਤੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਸੁਣਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਰਾਪਤ ਹੋਵੇ!

ਆਪਣੇ ਖ਼ਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਭਾਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦਿਆਂ ਪੌਲਸ ਨੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼

ਚੌਕਸ ਕੀਤਾ ਜਿਹੜੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ‘‘ਕੋਈ ਹੋਰ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ!’’

ਆਇਤ 6. ਪੌਲਸ ਬੇਹੱਦ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਗਲਾਤੀਆ ਦੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕ ਕਿੱਧਰ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਅਚਰਜ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਯੂਨਾਨੀ ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦ (*thaumazō*, ਥਾਉਮਜ਼ੋ) ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ। ਹੋਰਨਾਂ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ‘‘ਕਮਾਲ ਹੈ’’ (KJV; NKJV), ‘‘ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ’’ (NIV; NRSV), ਅਤੇ ‘‘ਮੈਨੂੰ ਧੱਕਾ ਲੱਗਾ ਹੈ’’ (CEV; NLT)। *Thaumazō* (ਥਾਉਮਜ਼ੋ) ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਹੈ ਜਾਂ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਇਹ ਸੰਦਰਭ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਹੈ।

ਪੌਲਸ ਗਲਾਤੀਆਂ ਦੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਹੈਰਾਨ ਸੀ। ਇਸ ਖ਼ਤ ਦੇ ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਈਆਂ ਨੇ (ਉਸ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨਾਲ) ਉਸ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲਾਇਆ ਸੀ। 4: 15 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਭਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ: ‘‘ਸੋ ਹੁਣ ਤੁਹਾਡਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਿੱਥੇ ਗਿਆ? ਕਿਉਂ ਜੋ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਸਾਖੀ ਭਰਦਾ ਹਾਂ ਭਈ ਜੇ ਹੋ ਸੱਕਦਾ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵੀ ਕੱਢ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿੰਦੇ!’’ ਫਿਰ ਵੀ ਕੁਝ ਲੋਕ ਉਸ ਦੇ ਅਤੇ ਨਿਰੋਲ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। 3: 1 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ‘‘ਹੇ ਮੂਰਖ ਗਲਾਤੀਓ, ਕਿਹਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਤੇ ਜਾਦੂ ਪਾ ਲਏ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸਰੀਹਣ ਪਰਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ?’’ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਕੀਤੇ ਸਨ (3: 3, 5)। ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਫਿਰ ਸਕਦੇ ਸਨ?

ਸ਼ਬਦ ਐਂਨੀ ਛੇਤੀ (*houtōs tacheōs*, ਹੂਟੋਸ ਟਾਕਿਉਸ) ਗਲਾਤੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ਤ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ‘‘ਐਨੀ ਛੇਤੀ’’ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਖ਼ਤ ਦੇ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲੀ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਫੌਰਨ ਬਾਅਦ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਗਲਾਤੀਆਂ ਵਿਚ ਮੰਡਲੀਆਂ ਦੇ ਕਾਇਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ (ਕਰਤੱਬ 13; 14)। ਇਸ ਸਬੂਤ ਵਿਚ ਜੋੜਨ ਵਿਚ ਗਲਾਤੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਰਹੇ ਬਰਨਬਾਸ ਦਾ ਨਾਂਅ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਆਇਆ ਹੈ (2: 1, 9, 13)। ਭਾਵੇਂ ਦੂਜੀ ਯਾਤਰਾ ਤੇ ਪੌਲਸ ਦੇ ਸਾਖੀ ਸੀਲਾਸ ਦਾ ਨਾਂਅ (ਕਰਤੱਬ 15: 40) ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤ ਦੇ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਣ ਦੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। (ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ, ਵੇਖੋ ਜਾਣ ਪਛਾਣ: ਆਰੰਭ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ, ਸਫ਼ੇ 11-12.)

ਪੌਲਸ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੀ ਮਨਬਦਲੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਐਂਨੀ ਛੇਤੀ ਗਲਾਤੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਮਸੀਹ ਤੋਂ ਝੁੱਕਦੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਝੁੱਕਦੇ ਜਾਂਦੇ ਸ਼ਬਦ (*metatithēmi*, ਮੇਟਾਟਿਥੋਮਾਈ) ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ, ‘‘ਮੂੰਹ ਮੋੜਨਾ’’ ਜਾਂ ‘‘ਬੇਦੀਨ ਹੋਣਾ’’ ਹੈ। ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਈਆਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਮਸੀਹ ਵੱਲੋਂ ਫਿਰ ਜਾਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਪੌਲਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਛੁਟਕਾਰੇ ਦੀ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਲਈ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖਣਾ ਬੇਦੀਨੀ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ (5: 4)। ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਇਕ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਬਦਲਾਅ ਸੀ ਭਾਵ ਉਸ ਕਿਰਪਾ ਤੋਂ ਜਿਹੜੀ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਹੈ ਡਿੱਗ ਕੇ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਅਮਲਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਸਿਸਟਮ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਜਾਣਾ (3: 11, 12; ਵੇਖੋ ਕੂਚ 19: 5, 8; ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੋਥੀ 18: 4, 5)। ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਕਮਾਈ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਸੀ (ਰੋਮੀਆਂ

10: 1-5; ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 3:8, 9¹⁰)।

ਗਲਾਤੀਆਂ ਵਿਚ, ਸੰਦਰਭ ਲਗਾਤਾਰ ਯਹੂਦੀ ਮਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿ ‘ਅਸੁੱਧ’ ਗੈਰ ਕੌਮ ਲੋਕ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੀਆਂ ਰੀਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨੇ ਬਗੈਰ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ (ਵੇਖੋ ਕਰਤੱਬ 15: 1)। ਗਲਾਤੀਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪੱਤਰੀ ਇਸੇ ਪਿੱਛੋਕੜ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲਿਖੀ ਗਈ। ਓ. ਪਾਮਰ ਰੋਬਰਟਸਨ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਇਸ ਖ਼ਤ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਫ਼ਰਕ ਕਾਇਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ: ‘ਪੂਰੀ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਮੌਜੂਦਾ ਯਹੂਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕਰਮਕਾਂਡ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨੂੰ ਅੱਡ ਕਰਨਾ [ਸੀ] (ਗਲਾਤੀਆਂ 2: 14-16; 3: 1; 4: 31-5:2)।’¹¹

ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹ ਕੇ ਗਲਾਤੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਵਿਚ ਸੌਂਦਿਆ ਸੀ। ਪੂਰਵ ਸਰਗ (en) ਜਿਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ NASB ਵਿਚ by (ਦੇ ਰਾਹੀਂ) ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਵਿਚ’ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ (ASV; NKJV)। ਪਰ en ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਵਸੀਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ‘ਦੇ ਰਾਹੀਂ’ ਸਹੀ ਹੈ। ਮਸੀਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਸੀਹ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸੌਂਦਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਮਸੀਹ ਦੀ ਬੁਲਾਹਟ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਜੁਲਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਮਸੀਹੀ ਯੁੱਗ ਦੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਮਹਾਯਾਜ਼ਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ: ‘ਅਤੇ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਇਹ ਇਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਤਦੋਂ ਜਦ ਹਾਬੂਨ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਬੁਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ’ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 5: 4)। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ‘ਸਾਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਸੱਦੇ ਨਾਲ ਸੌਂਦਿਆ, ਸਾਡੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਆਪਣੀ ਮਨਸ਼ਾ ਦੇ ਅਤੇ ਉਸ ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਹੜੀ ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਵਿਚ ਸਨਾਤਨ ਸਮਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ’ (2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 1: 9)। ਸੱਦੇ ਜਾਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਥਿਊਲੋਜੀ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇਮਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਤ ਹੋਣ ਲਈ ਸਾਡਾ ਸੌਂਦਿਆ ਜਾਣਾ ਉਸ ਦੀ ‘ਆਪਣੀ ਮੰਸ਼ਾ ਦੇ ਅਤੇ ਉਸ ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ’ ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਭੈਅ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਗਲਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ‘ਮਸੀਹ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ’ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਕੁਝ ਲੋਕ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਖ਼ੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ (eis heteron euangelion, ਈਸ ਹੇਟਰੋਨ ਯੂਐਂਜਲਿਓਨ) ਵੱਲ ਝੁਕਦੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਪਸਰਗ (eis, ਈਸ) ਦਾ ਅਰਥ ‘ਵੱਲ’ ‘ਵਿਚ’ ਜਾਂ ‘ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।’ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਲਈ ਕਿਸੇ ਇਕ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਔਰਤ ਲਈ ਇਕ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਵੇ (ਜਾਂ ਤਲਾਕ ਦੇ ਦਵੇ)। ਗਲਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਵਿਚ ਮਿਲਾਉਣ ਨਾਲ ਇਕ ਬੜਾ ਤਬਾਹਕੁੰਨ ਚਲਣ ਬਣ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਥਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇਣਾ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਕੋਈ ਕਦੇ ਵੀ ਬਚਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ (3: 10-12)।

ਆਇਤ 7. ਇਹ ‘ਹੋਰ ਖ਼ੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ’ (1:6)। ਦੂਜੀ ਖ਼ੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕਹੀਏ ਤਾਂ ‘ਦੂਜੀ’ ਲਈ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ (heteros, ਹੇਟਰੋਸ) ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਅੱਡ ਜਾਂ ਫ਼ਰਕ ਹੋਵੇ। ‘ਦੂਜੀ’ (allos, ਅਲੋਸ) ਦਾ ਅਰਥ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ‘ਵਾਧੂ’ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਲਈ ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।¹² ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਇੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ

ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਫ਼ਰਕ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਤਲਬ ਇਹ ਕਿ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਜਾਂ ਇੰਜੀਲ (“ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਖ਼ਬਰ”) ਤੋਂ ਛੁਟ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਗਲਾਤੀਆ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਸੀ “ਅਸਲ ਵਿਚ” ਦੋਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭਾਵੇਂ ਜਿਸ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ (ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਉਸ ਨੇ ਗਲਾਤੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ “ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ”) ਸੀ। “ਰੀਅਲੀ” ਸ਼ਬਦ ਮੂਲ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ NASB ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਇਸ ਵਚਨ ਨੂੰ ਅਰਥ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਆਇਤ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਦੁਖਦ ਸਥਿਤੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ: ਪਰੰਤੂ ਕਈਕੁ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਘਬਰਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਮਸੀਹ ਦੀ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। “ਕਈਕੁ” ਯਹੂਦੀ ਮਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪੌਲਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਰਗੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 2:4 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ “ਉਨ੍ਹਾਂ ਝੁੱਟੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜੋ ਚੁੱਪ ਕੀਤੇ ਉਸ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਸੂਹ ਲੈਣ ਲਈ ਜਿਹੜੀ ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਚੋਰੀ ਵੜ ਆਏ ਭਈ ਸਾਨੂੰ ਬੰਧਨ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ” (ਵੇਖੋ 4:17; 5:10; 6:12, 13)। ਯਹੂਦੀ ਮਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਗਲਾਤੀਆਂ ਨੂੰ “ਘਬਰਾਉਂਦੇ” ਵੀ ਸਨ। “ਘਬਰਾਉਂਦੇ” ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ (*tarassō*, ਟਾਰਾਸੋ) ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ “ਅੰਦਰ ਖਲਬਲੀ ਮਚਾ ਦੇਣਾ, ਉਤੇਜਿਤ ਕਰਨਾ, ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨਾ, ਬੇਚੈਨ ਕਰਨਾ, ਉਲਝਾਉਣਾ ਹੈ।”¹³ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਰਤੱਬ 15:24 ਵਾਲੀ ਸਭਾ ਦੇ ਕਾਰਣ ਗੈਰ ਕੌਮ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਖ਼ਤ ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ: “ਜਾਂ ਅਸਾਂ ਸੁਣਿਆ ਜੋ ਕਈ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿੱਕਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਘਬਰਾ ਦਿੱਤਾ [*tarassō*, ਟਾਰਾਸੋ] ਪਰ ਅਸਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।”

ਆਪਣੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਯਹੂਦੀ ਮਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ “ਮਸੀਹ ਦੀ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ” ਰਹੇ ਸਨ। “ਵਿਗਾੜ” (*metastrophō*, ਮੇਟਾਸਟ੍ਰੋਫੋ) ਲਈ ਪੌਲਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ “ਬਦਲ ਰਹੇ” ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਦੋ ਹੋਰ ਜਗ੍ਹਾ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਚਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸ ਦੇ ਉਲਟ ਚੀਜ਼ ਵਿਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਪਤਤੀ ਅਨੁਵਾਦ (LXX) ਵਿੱਚੋਂ ਯੋਏਲ 2:31 ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਿਆਂ ਪਤਰਸ ਨੇ ਕਰਤੱਬ 2:20 ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ “ਸੂਰਜ ਅਨੁੇਰਾ ਅਰ ਚੰਦ ਲਹੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।” ਯਾਕੂਬ 4:9 ਆਖਦਾ ਹੈ, “ਤੁਹਾਡਾ ਅਨੰਦ ਉਦਾਸੀ ਨਾਲ ਬਦਲ ਜਾਵੇ।” ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ “ਵਿਗਾੜ” ਲਈ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਵੱਡਾ ਬਦਲਾਅ ਸਮਝ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਯਕੀਨਨ ਇਹ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਅਜ਼ਾਦੀ ਪਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਥੋਪਣਾ, ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਵਿਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਿਗਾੜ ਹੀ ਹੈ। ਯੋਏਲ 2:31 ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਵਿਗਾੜ ਦੀ ਇੰਤਹਾ ਵਾਂਗ, ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਥੋਪਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ “ਮਸੀਹ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਦੇ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਦੇ ਚਾਨਣ” ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸਹੀਣ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ “ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਜੁੱਗ ਦੇ ਈਸੁਰ ਨੇ ਬੇਪਰਤੀਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬੁੱਧਾਂ ਅੰਨ੍ਹੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ” (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 4:4)।

ਇਸ ਨੂੰ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਹੂਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਵਿਚ ਡੂੰਘੀ ਆਸਥਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁੱਛ ਜਾਣਨ ਦੀ ਅਜਮਾਇਸ਼ ਵਿਚ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪੈ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ “ਮੈਂ ਅੰਨ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਅਨੁੇਰੇ ਵਿਚ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਾਨਣ ਹਾਂ। ਅਤੇ ਨਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲਕਾਂ ਦਾ ਉਸਤਾਦ ਹਾਂ” (ਰੋਮੀਆਂ 2:19, 20)। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ

ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਵੇ ‘ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਰਾ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਓਹ ਸਮਝਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਭਈ ਕੀ ਬੋਲਦੇ ਅਥਵਾ ਕਿਹ ਦੇ ਵਿਖੇ ਪੱਕ ਕਰ ਕੇ ਆਖਦੇ ਹਨ’ (1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 1:7)।

ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਨਿਹਚਾ ਕਰਕੇ ਯਹੂਦੀ ਮਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਬੇਪਰਤੀਤਿਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਐਨੇ ਯਹੂਦੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਗੈਰ ਕੋਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਰਾਬਰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਬੂਲ ਸਕਣਾ ਪੌਲਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਦਿੱਕਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਸੀ (ਵੇਖੋ 2: 11, 12; ਕਰਤੱਬ 11: 1-3)।

ਆਇਤ 8. ਰਸੂਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਣ ਨਾਲ ਅਸਲ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਭਾਵ ਇੰਜੀਲ ਨੂੰ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪੱਕੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਉਸਨੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਵੀ ਯਾ ਸਵਰਗ ਤੋਂ ਕੋਈ ਦੂਤ ਉਸ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਜਿਹੜੀ ਅਸਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਸੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਣਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਰਾਪਤ ਹੋਵੇ! ਕੋਈਨੀ ਯੂਨਾਨੀ ਵਿਚ ਸ਼ਰਤ ਵਾਲੇ ਵਾਕਾਂ (‘ਜੇ’ ਵਾਲੇ ਵਾਕਖੰਡਾਂ) ਦੀਆਂ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਬਣਤਰਾਂ ਹਨ। ਸੰਭਾਵੀ ਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਰਥ ਵਾਲਾ ਇਹ ਖ਼ਾਸ *ean* (ਈਨ) ਹੋਰ ਅਸੰਭਵ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਵਚਨ ਪੜਨਾਓ ‘ਅਸੀਂ’ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਪੌਲਸ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਗਲਾਤੀਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਰਨਬਾਸ ਦਾ ਨਾਂਅ ਵੀ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਤਲਬ ਕਿ ਗਲਾਤੀਆ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਇੰਜੀਲ ਦੀ ਗੱਲ ਸੋਚੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ।¹⁴ ਪੌਲਸ ਦਾ ‘ਸੁਰਗ ਤੋਂ ਕੋਈ ਦੂਤ’ ਦਾ ਹਵਾਲਾ 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 13: 1 ਵਾਲੇ ‘ਸੁਰਗੀ ਦੂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ’ ਵਾਂਗ ਹੀ ਅਤਕਥਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਰਸੂਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਸੁਰਗ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਦੂਤ ਵੀ ਸਰਾਪ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ!

ਪੌਲਸ ਦਾ ‘ਜੇ ਕੋਈ’ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੱਕੇ ਨਤੀਜੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ; ਇਹ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਖ਼ਸ ਉੱਤੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਸਰਾਪ (*anathema*, ਐਨਾਥੀਮਾ) ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਇਹ ਧਮਕੀ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੀ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਗੁਪਤ ਭੇਤ (ਵੇਖੋ ਅਫ਼ਸੀਆਂ 3: 9) ਸੀ। ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਗੁਅਚਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਠਹਿਰਾਈ ਹੋਈ ਯੋਜਨਾ ਹੈ, ਸ਼੍ਰਿਸਟੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਵਿਚ ਸਾਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ, ਕਿਰਪਾ ਅਤੇ ਰਹਿਮ ਦਾ ਉਸ ਦਾ ਆਪੇ ਪਰਗਟ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ‘ਸਦੀਪਕ ਜੀਉਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ’ ਨਾਲ ਛੇੜ ਛਾੜ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ (ਯੂਹੰਨਾ 6: 68)!

‘ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਿਹੜੀ ਤੁਸਾਂ ਕਬੂਲ ਕੀਤੀ’ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਵਿਚ ‘ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ’ ਉਪਸਰਗ (*para*, ਪੈਰਾ) ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਇਲਾਵਾ,’ ‘ਸਿਵਾਏ,’ ‘ਦੀ ਬਜਾਏ,’ ‘ਨਾਲੋਂ,’ ਜਾਂ ‘ਤੋਂ ਛੁਟਾ’ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਦੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਅਰਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਵਚਨ ਵਿਚ ਨਾਂ ਤਾਂ ਕਦੇ ‘ਜੋੜੇ’ ਅਤੇ ਨਾ ‘ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢੇ’ ਇਹ ਚਿਤਾਵਨੀ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ (ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 4: 2; 12: 32; ਕਹਾਉਤਾਂ 30: 5, 6; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 22: 18, 19)। ਗਲਾਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਖ਼ਤ ਦੀ ਖ਼ਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਵਿਚ ਸ਼ਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ।

NASB ਵਿਚ ਆਇਤ 8 ਦਾ ਆਖ਼ਰੀ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ, ‘ਉਹ ਸਰਾਪਤ ਹੋਵੇ!’ ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦ (*estō*, ਇਸਟੋ) ਕਿਰਿਆ ਹੋਣਾ (*eimi*, ਇਮੀ) ਦਾ ਅੰਨਯਾ ਪੁਰਖ ਆਗਿਆਸੂਚਕ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਦੱਸ ਪਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਦਾ ਬੇਹਤਰੀਨ ਅਨੁਵਾਦ ਕਿ ‘ਖ਼ੁਦਾ ਕਰੇ ਕਿ ਉਹ ਸਰਾਪੀ ਹੋਵੇ!’ ਜਾਂ ‘ਉਹ ਲਾਹਣਤੀ ਹੋਵੇ!’ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ

ਸਿਰਫ਼ ਪੌਲਸ ਦੀ ਹੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।¹⁵ ਬਲਕਿ ਪੌਲਸ ਆਪ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਵੱਲੋਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੋਇਆ ਦੂਤ ਸੀ (1:1) ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਸਰਾਪ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਖੁਦ ਖੁਦਾ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਸੀ।

ਆਇਤ 9. ਪੌਲਸ ਨੇ ਆਇਤ 8 ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ: ਜਿੱਕਰ ਅਸਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਤਿੱਕਰ ਮੈਂ ਹੁਣ ਫੇਰ ਵੀ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਭਰੀ ਜੇ ਕੋਈ ਉਸ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਜਿਹੜੀ ਤੁਸਾਂ ਕਬੂਲ ਕੀਤੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਸੁਣਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਰਾਪਤ ਹੋਵੇ! ਇਹ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲਸ ਇੰਜੀਲ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਦਲਾਅ ਨੂੰ ਜਿਸ ਦਾ ਉਸ ਨੇ ਅਤੇ ਬਰਨਬਾਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਦਲਾਅ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਮੰਨਦਾ ਸੀ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਹਵਾਲੇ ਆਇਤਾਂ 8 ਅਤੇ 9 ਜਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਕਠੋਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਚਾਰ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਬਦਲਦੇ-ਬਦਲਦੇ ਬਦਲ ਜਾਣ ਪਰ ਹਾਲ ਹੀ ਦੀਆਂ ਧਰਮ ਸਾਸਤਰੀ ਸਨਕਾਂ ਪੌਲਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਯਕੀਨੀ ਹੋਣ ਨੂੰ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ। ਇੰਜੀਲ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਰਾਪੀ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਆਫ਼ਤ ਦਾ ਆਉਣਾ ਤੈਅ ਹੈ।

ਪੌਲਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੂੰ ਪਰਸੰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ (1:10)

¹⁶ਕੀ ਮੈਂ ਹੁਣ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਨਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਯਾ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੂੰ? ਅਥਵਾ ਕੀ ਮੈਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰਿਝਾਇਆ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ? ਜੇ ਮੈਂ ਅਜੇ ਤੇੜੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰਿਝਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮਸੀਹ ਦਾ ਦਾਸ ਨਾ ਹੁੰਦਾ।

ਆਇਤ 10. ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ ਯਹੂਦੀ ਮੱਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਕੀ ਮੈਂ ਹੁਣ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਨਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਯਾ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੂੰ? ਅਥਵਾ ਕੀ ਮੈਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰਿਝਾਇਆ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ? ਯਹੂਦੀ ਮਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਲਈ ਘਿਨੌਣੀਆਂ ਹੋਣ, ਕੱਢ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਇੰਜੀਲ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਯਹੂਦੀ ਮੱਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਿਹੜੇ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਜੋਧੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ।

ਜੇ ਯਹੂਦੀ ਮੱਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਮਝ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਰਾਏਲੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੇ ਨੇਮ ਦੇ ਖ਼ਾਸ ਲੋਕ ਹੋਣ ਲਈ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਕੁਚ 19:5, 6)। ਕਰਨੇਲਿਉਸ ਦੇ ਘਰਾਣੇ ਦੀ ਮਨਬਦਲੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਕਬੂਲੇ ਜਾਣ ਨੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (ਕਰਤੱਬ 11:1-3)। ਇਸ ਘੱਟਨਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਅਲੌਕਿਕ ਘਟਨਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਫ਼ਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਆਈ ਸੀ ‘‘ਮੈਂ ਕੌਣ ਸਾਂ ਜੋ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸੱਕਦਾ?’’ (ਕਰਤੱਬ 11:17)। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਤਰਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਕਲੀਸੀਆ ਨੇ ਸੰਕੋਚ ਨਾਲ ਮੰਨਿਆ ਸੀ: ਕਿਉਂ ਜੋ ‘‘ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਏ [*hēsuchazō*¹⁶, ਹੇਸਯੁਕਾਜ਼ੋ] ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ ਕਿ ਤਦ ਤਾਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜੀਉਣ ਲਈ ਤੌਬਾ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਹੈ!’’ (ਕਰਤੱਬ 11:18)।

ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ ਤੇ ਕਲੀਸੀਆ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਇੰਜੀਲ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਮਿਸ਼ਨ ਕਿੰਨਾਂ ਕੁ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਯਹੂਦੀ ਮਸੀਹੀ ਗੈਰ ਕੌਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਅਜਿਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਮੰਡਲੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਪੂਰੇ ਰੋਮੀ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨਾਲ ਸੀ (2: 11-14; 5: 1-6; ਰੋਮੀਆਂ 2:25-29; 3: 19-31; ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 3: 1-3; ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 2:8-17)। ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਯਹੂਸਲਮ ਵਿਚ, ਜਿੱਥੋਂ ਰਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਐਲਡਰਾਂ ਦੀ ਸਭਾ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ (ਕਰਤੱਬ 15:22-29), ਯਹੂਦੀ ਮਸੀਹੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਰਪਿਤ ਸਨ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤਕ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ (ਕਰਤੱਬ 21:20-26)।

ਪੌਲਸ ਉੱਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿ ਕੇ ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸੁੰਨਤ ਦਾ ਨਾਪਸੰਦ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ, ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗ ਰਿਹਾ ਸੀ।¹⁷ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਯਹੂਦੀ ਮਸੀਹੀ ਆਪ ਸਤਾਅ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਗੈਰ-ਮਸੀਹੀ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ 6: 12 ਵਿਚ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਿ ‘ਜਿੰਨੇ ਲੋਕ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਵਿਖਾਵਾ ਵਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਬਦੇ ਬਦੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸੁੰਨਤ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਨਿਰਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੋ ਉਹ ਮਸੀਹ ਦੀ ਸਲੀਬ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਤਾਏ ਨਾ ਜਾਣੇ’ (6: 12, 13 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)।

ਯਹੂਦੀ ਸੋਚ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸੁੰਨਤ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇਸਰਾਈਲੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ‘ਨੇਮ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ’ ਸੀ (ਉਤਪਤ 17:10, 11; ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੋਥੀ 12: 1-3; ਕਰਤੱਬ 7:8)। ਰਸਮੀ ਮਾਸ ਕੱਟੇ ਜਾਣ ਦੇ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧ ਕੇ ਇਹ ਮੂਸਾ ਦੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨਾਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਨੂੰ ਵਿਖਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਯਹੂਦੀ ਮਸੀਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਦੇ ਸਨ (ਕਰਤੱਬ 15: 1, 5)। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਗਲਾਤੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ਤ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੇ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ (5: 1-4)।

ਰਸੂਲ ਨੇ ਇਹ ਆਖਦਿਆਂ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਅਜੇ ਤੋੜੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰਿਝਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮਸੀਹ ਦਾ ਦਾਸ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਆਪਣੇ ਹੀ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਸੇਵਕਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਪੌਲਸ ਦੇ ਟੀਚੇ ਕਾਰਣ ਮਸੀਹ ਨਾਲ ਅਤੇ ਕਲੀਸੀਆ ਨਾਲ ਵੈਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕਈ ਝਗੜੇ ਹੋਏ। ਜੇ ਉਹ ‘ਮਸੀਹ ਦਾ ਦਾਸ’ ਨਾ ਹੁੰਦਾ (ਵੇਖੋ ਰੋਮੀਆਂ 1: 1; ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 1: 1) ਤਾਂ ਉਹ ਕਈ ਸਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦਾ ਸੀ (ਵੇਖੋ 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 11:23-28)। ‘ਦਾਸ’ ਲਈ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ (*doulos*, ਡੁਲੋਸ) ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੂਲ ਅਰਥ ‘ਗੁਲਾਮ’ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪੌਲਸ ਦੇ ਮਸੀਹ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਉਹਦੀ ਪੱਕੀ ਲਗਨ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪੌਲਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ‘ਅਜੇ ਤੋੜੀ’ (*eti*, ਏਤੀ) ਸ਼ਬਦ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਮਨਬਦਲੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰਿਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।¹⁸ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪੌਲਸ ਦੇ ਮਸੀਹੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੋਰਨਾਂ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਜੁੜਿਆ ਹੈ?

ਰਸੂਲ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹਦਾ ਅੰਤਹਕਰਣ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ੁੱਧ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਵੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਤਾਅ ਰਿਹਾ ਸੀ (ਕਰਤੱਬ 23: 1; 26:9)। ਪਰ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਦੇ ਅੰਤਹਕਰਣ ਨੂੰ ਉਸ ਵਕਤ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਖਾਮੀਆਂ ਵਿਚ ਦਿੱਕਤ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਸਵਾਲ ਪੌਲਸ ਦੀ ਸਭਾਵਿਕ ਤਬੀਅਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੇ

ਪੱਕੇ ਯਕੀਨ ਅਤੇ ਸਮਰਪਿਤ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਮ ਅਤੇ ਤਰਸ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨਾ ਵੀ ਔਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ (4: 19, 20; 1 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 2: 7, 8)। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪੌਲੁਸ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਉਹਦੇ ਵਾਂਗ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਕਲੀਫ਼ ਅਤੇ ਸਤਾਅ ਵਿਚ ਵੀ ਇਮਾਨ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਸਨ, ਦੁੱਖ ਝੱਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਅਜਿਹਾ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਇਸਤੀਫ਼ਾਨ ਦੇ ਪਥਰਾਅ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ (ਕਰਤੱਬ 6:8-8:1), ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਗੂੰਜ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਮਿਸ਼ਕ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਜਿਸੂ ਵੱਲੋਂ ਪੌਲੁਸ (ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਾਊਲ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਸੀ) ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਇਸੇ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਖੇ ਗਏ ਹੋਣ ‘ਪ੍ਰੈਣ ਦੀ ਆਰ ਉੱਤੇ ਲੱਤ ਮਾਰਨੀ ਤੇਰੇ ਲਈ ਔਖੀ ਹੈ!’ (ਕਰਤੱਬ 26:14)।

ਬੇਸ਼ੱਕ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਇਸ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਨੂੰ ਥੋੜੀ ਬਹੁਤ ਆਪਣੇ ਸਮਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਕੇ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਮਿਲੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਵੱਖਰਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਦੀ ਚਾਹ ਇਕ ਜਵਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਨਵੇਂ ਵੇਰਵੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਰੱਬੀ (ਗਮਲੀਏਲ) ਦਾ ਹੋਣਹਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਕ ਚੰਗੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਅਜ਼ਾਦ ਰੋਮੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵੀ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਕਈ ਹਾਣੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਸਿਰ ਕੱਢ ਸੀ (1:14; ਕਰਤੱਬ 22:3, 27, 28)। ਉਹਦੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਪਹਿਲ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਸਤਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਨੂੰ ਸਰਦਾਰ ਯਾਜਕ ਵੱਲੋਂ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ (ਕਰਤੱਬ 9:1, 2)। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਨੂੰ ਯਹੂਦੀ ਮਤ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰ ਕੱਢ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਰੱਬੀ ਬੁਲਾਹਟ ਅਤੇ ਮੁੱਢਲੀ ਸੇਵਕਾਈ (1:11-24)

1:11-2:21 ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਸੂਲ ਹੋਣ ਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਦਾ ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਨੇ ਸੁਣਾਈ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਗਲਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਸੁਣਾਇਆ ਸੀ ਉਹ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਸੀ। ਇਸ ਭਾਗ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ 1:11-24 ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਰੱਬੀ ਬੁਲਾਹਟ ਅਤੇ ਸੇਵਕਾਈ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ੇ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਮਿਲੀ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ (1:11, 12)

¹¹ਹੇ ਭਰਾਵੇ, ਮੈਂ ਉਸ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਦੇ ਵਿਖੇ ਜਿਹੜੀ ਮੈਂ ਸੁਣਾਈ ਸੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚਿਤਾਰਦਾ ਹਾਂ ਭਈ ਉਹ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ¹²ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਇਨਸਾਨ ਕੋਲੋਂ ਮਿਲੀ, ਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਸਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸਗੋਂ ਉਹ ਜਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਪਰਕਾਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਮੈਨੂੰ ਪਰਾਪਤ ਹੋਈ।

ਆਇਤ 11. ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਆਇਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਆਪਣਾ ਪਰਿਚੈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਕੀਤਾ, ਹੇ ਭਰਾਵੇ, ਮੈਂ ਉਸ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਦੇ ਵਿਖੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚਿਤਾਰਦਾ ਹਾਂ। NASB ਦੇ (*gar*, ਗਾਰ ‘ਇਸ ਲਈ’) ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਈ ਯੂਨਾਨੀ ਹੱਥਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ (*de*, ਡੇ ‘ਅਤੇ’ ਜਾਂ ‘ਪਰੰਤੂ’) ਹੈ। ਉਸੇ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ NKJV ਵਿਚ ਇਹ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ, ‘ਪਰ, ਹੇ ਭਰਾਵੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।’ ‘ਮੈਂ ਦਸ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ’ NASB ਦੇ ‘ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਸ ਦਿੰਦਾ’ ਦੀ ਬਜਾਏ

ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦ (*gnōrizō*, ਗੋਰੀਜ਼ੋ) ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਨੁਵਾਦ ‘‘ਮੈਂ ਦਸਦਾ ਹਾਂ’’ ਹੈ। ਖ਼ਤ ਵਿਚ ‘‘ਹੇ ਭਰਾਵੋ’’ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਭਾਗ ਜਾਂ ਉਪਭਾਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ (1: 11; 3: 15; 4: 12, 31; 5: 11, 13; 6: 1, 18)।

ਰਸੂਲ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਖ਼ੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਉਹ ਨੇ ਸੁਣਾਈ ਸੀ ਉਹ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ‘‘ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ’’ ਉਪਸਰਗ (*kata*, ਕਾਟਾ) ਦਾ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ। NIV 1984 ‘‘ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ’’ ਵਾਕਖੰਡ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕਿਰਿਆਸੀਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਸ਼ਬਦ ‘‘ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਬਣਾਈ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ’’ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਸਾਰ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਪੌਲੁਸ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਖ਼ੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਅਜਿਹੀ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਮਨੁੱਖ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲੀ ਸੀ। ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੋਚ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਧੱਪਰ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਫ਼ਰਕ ਸੀ।¹⁹

ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ਼ ਐਨਾ ਕੀ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਖ਼ੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਉਸ ਨੇ ਸੁਣਾਈ ਸੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਵੱਲੋਂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਸੀ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋਰਨਾਂ ਰਸੂਲਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ (ਅਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਏ ਸੰਦੇਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਘਟੀਆ ਜਾਂ ਘੱਟ ਭਰੋਸੇ ਲਾਇਕ) ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਆਇਤ 12. ਹੁਣ ਇਸ ਖ਼ੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਦੀਆਂ ਸਚਿਆਈਆਂ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਖ਼ੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਇਨਸਾਨ ਕੋਲੋਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਸੀ। ‘‘ਮਿਲੀ’’ ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦ (*paralambanō*, ਪੈਰਾਲੈਂਬਾਨੋ) ਤੋਂ ਨਿੱਕਲਿਆ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ਰਵਾਇਤ ਮਿਲਣ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।²⁰ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਉਸ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜਾ ਸੀ।

ਦੂਜਾ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਬਾਰੇ ਸਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ‘‘ਸਿਖਾਇਆ ਗਿਆ’’ ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦ (*didaskō*, ਡਿਡਾਸਕੋ) ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਰਸਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਜਿਵੇਂ (‘‘ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ’’²¹) ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਗੈਰ ਰਸਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਪਰਕ ਨਾਲ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਆਮ ਪਰਕਿਰਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਤੀਸਰਾ, ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ‘‘ਪ੍ਰਕਾਸ਼’’ (*apokalupsis*, ਅਪੋਕਲਪਸਿਸ) ਸ਼ਬਦ ਰੱਬੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਨਿਯੁਕਤ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ।

‘‘ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ’’ ਵਾਕਖੰਡ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ (ਜਾਂ ਮਨੋਰਥ) ਯਿਸੂ ਸੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਸੰਭਾਵਿਤ ਅਨੁਵਾਦ ‘‘ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ’’ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ੇ ਦਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ (ਜਾਂ ਕਰਤਾ) ਸੀ। ਇਹ ਬਦਲ ਪਿਛਲੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬੜਾ ਫ਼ਰਕ ਹੈ। NIV ਵਿਚ ‘‘ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਿਖਾਇਆ; ਬਲਕਿ, ਮੈਂ ਇਹ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਤੋਂ ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ੇ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਪਾਇਆ’’ (ਵੇਖੋ NCV; CEV; NLT)।

ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਕਿਸ ਰੱਬੀ ‘‘ਪ੍ਰਕਾਸ਼’’ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ? ਕੀ ਇਹ ਦਮਿਸ਼ਕ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਦਰਸ਼ਣ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਜੀ ਉੱਠੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ (ਕਰਤੱਬ 9: 3-6)? ਭਲਾ ਇਹ ਉਹਦੇ ਬਪਤਿਸਮੇ ਦੇ ਫੌਰਨ ਬਾਅਦ ਹੋਇਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਨੱਨਯਾਹ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ‘‘ਭਈ ਤੂੰ ਸੁਜਾਖਾ ਹੋ ਜਾਵੇਂ ਅਰ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਵੇਂ’’ (ਕਰਤੱਬ 9: 17)। ਇਸ ਦੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਪੌਲੁਸ ‘‘ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ’’ (ਕਰਤੱਬ 9: 20)। ਵਚਨ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘‘ਸੌਲੁਸ ਹੋਰ ਵੀ ਤਕੜਾ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰ ਕੇ ਕਿ ਮਸੀਹ

ਇਹੋ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਦੰਮਿਸਕ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਘਬਰਾ ਦਿੱਤਾ' (ਕਰਤੱਬ 9:22)।

‘ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਨਾਲ ਭਰ’ ਜਾਣ ਵਰਗੇ ਇਜ਼ਹਾਰਾਂ (ਕਰਤੱਬ 9:17) ਦਾ ਅਰਥ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਵਚਨ ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਹੀ ਹੋਵੇ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਲੂਕਾ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਰਤੱਬ 9:20 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਈ ਸਵਾਲ ਖੜੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਲਾ ਪੌਲਸ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਭਾਵ ਇਲਹਾਮ ਨਾਲ ਓਸੇ ਵੇਲੇ ਨਬੂਵਤ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ? ਕਰਤੱਬ 9:22 ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ‘ਹੋਰ ਵੀ ਤਕੜਾ’ ਹੋਣਾ ਅਗਲੀ ਪਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸੀ ਜਿਹ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਦੀ ਨਬੂਵਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧਦੀ ਗਈ? ਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ ਤਾਂ ਭਲਾ ਅਰਥ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੌਰਾਨ ਉਹਦੀ ਇਹ ਕਾਬਲੀਅਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿਆਣਪੁਣੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ (1:17)?

ਯਕੀਨਨ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇ ਸਕਣਾ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਿਸੇ ਕਿਆਫ਼ੇ ਦੀ ਕੋਈ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਚਨ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਖ਼ਾਸ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਨਿਜ਼ਿੱਠਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਦੱਸਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖ਼ਾਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂ ਹਦਾਇਤ ਦੇ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ (ਕਰਤੱਬ 18:9, 10; 23:11; 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 12:9; ਵੇਖੋ ਕਰਤੱਬ 16:9; 27:23, 24)।

ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਕਦੋਂ, ਕਿੱਥੇ, ਕਿਵੇਂ, ਜਾਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲੀ, ਭਲਾ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ? ਫ਼ਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਵਚਨ ਪੂਰੀ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਇਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ’ ਸੀ। ਕੋਈ ਇਸ ਦੇ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਦੇ ਇੱਕੋ ਵਾਰ, ਅਚਾਨਕ ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮਝਣ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਵਿਚ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਯੂਨਾਨੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਚਤ ਉਪਪਦ (‘a’ ਜਾਂ ‘an’) ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਵਿਆਹ ਉੱਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਵਾਕਖੰਡ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਰਾਹੀਂ’ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਅਟਪਟਾ ਲੱਗੇ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਮੁੱਖ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਪੌਲਸ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਮਨੁੱਖ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਯਿਸੂ ਵੱਲੋਂ ਰੱਬੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।

ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਦੀ ਬਦਲ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ:

ਸਤਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਬਣਾ ਦੇਣਾ (1:13-17)

¹³ਕਿਉਂ ਜੋ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਮਤ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਅੱਗੇ ਮੇਰਾ ਚਲਣ ਸੀ ਸੋ ਤੁਸਾਂ ਉਹ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣ ਹੀ ਲਈ ਭਈ ਮੈਂ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਹੱਦੋਂ ਬਾਹਰ ਸਤਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਉਹ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਦਾ ਸਾਂ। ¹⁴ਅਤੇ ਆਪਣਿਆਂ ਵੱਡਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰੀਤਾਂ ਲਈ ਡਾਢਾ ਅਣਖੀ ਹੋ ਕੇ ਮੈਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਮਤ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੇ ਬਾਹਲੇ ਹਾਣੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਸਿਰ ਕੱਢ ਸਾਂ। ¹⁵ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੀ ਜਿਨ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਮਾਤਾ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਹੀ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਸੱਦਿਆ ਇਹ ਭਾਉਣੀ ਹੋਈ। ¹⁶ਜੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਪਰਕਾਸ਼ ਕਰੇ ਭਈ ਮੈਂ ਉਹ ਦੀ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਸੁਣਾਵਾਂ ਤਦੋਂ ਹੀ ਮੈਂ ਮਾਸ ਅਤੇ ਲਹੂ ਤੋਂ ਸਲਾਹ ਨਾ ਪੁੱਛੀ, ¹⁷ਨਾ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਗਿਆ ਜਿਹੜੇ ਮੈਥੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਸੂਲ ਬਣੇ ਸਨ ਸਗੋਂ ਮੈਂ ਅਰਬ ਨੂੰ ਚੱਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵੇਰ ਦੰਮਿਸਕ ਨੂੰ ਮੁੜ ਆਇਆ।

ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਦੀ ਬਦਲ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪੌਲਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ

ਜਦੋਂ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਸਤਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਇੰਜੀਲ ਦਾ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਬਣ ਗਿਆ।

ਆਇਤ 13. ਇਹ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਆਇਤ ਯਹੂਦੀ ਮਤ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਾਰ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਭਾਗ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ “ਮਹਾਂ” ਪਾਪੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ (1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 1: 15; KJV)। ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਹੰਕਾਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹਨ। ਪੌਲਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਰਸੂਲਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਨਿਰਾਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਦਾ ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਗਵਾਹ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਮਸੀਹ ਦੇ ਕੋਲ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਸ਼ਖ਼ਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਬਦਲਾਅ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਇਕ ਪਾਪੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਵੇ। ਇਸ ਬਦਲਾਅ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦਾ ਢੰਗ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਇਹ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਸੀਹ-ਵਿਚ-ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਰਹਿਮ ਦੇ ਲਗਭਗ ਅਥਾਹ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਲੈ ਲਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਲਗਥਾ ਦੀ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਚੁੱਕ ਲਿਆ।

ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਬੁਰਿਆਈ ਦੇ ਬੇਹੱਦ ਹੋਣ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਐਨੀ ਮੰਨਣ ਯੋਗ ਹੈ: ਕਿਉਂ ਜੋ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਮਤ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਅੱਗੇ ਮੇਰਾ ਚਲਣ ਸੀ ਸੋ ਤੁਸਾਂ ਉਹ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣ ਹੀ ਲਈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਤਰਸੁਸ ਦੇ ਬਦਨਾਮ ਸੌਲਸ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਉਹ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕਿੰਨੀ ਬੇਰਹਮੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਸੌਲਸ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹਨੱਯਾਹ ਨੇ ਸੌਲਸ ਦੀ ਮਨਬਦਲੀ ਵਿਚ ਮਦਦ ਲਈ ਪ੍ਰਭੂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ: “ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਮੈਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਏਸ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਨੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਤੇਰੇ ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਕੇਡੀ ਬੁਰਿਆਈ ਕੀਤੀ ਹੈ!” (ਕਰਤੱਬ 9: 13)।

ਆਪਣੇ “ਮਹਾਂਪਾਪੀ” ਵਾਲੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿਚ (1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 1: 12-16) ਪੌਲਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਰਹਿਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਤਿੰਨ ਕਾਰਣ ਦੱਸੇ: (1) ਆਪਣੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਕਰਕੇ ਉਹ ਮਸੀਹ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਸਤਾਅ ਕੇ ਜੋ ਕੁਝ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, (2) ਉਸ ਦੀ ਬੇਪਰਤੀਤੀ ਕਿ ਯਿਸੂ ਹੀ ਮਸੀਹ ਹੈ, ਅਤੇ (3) ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਮੂਨਾ ਬਣਨ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਕਿ “ਜਿਹੜੇ [ਮਸੀਹ] ਉੱਤੇ ਸਦੀਪਕ ਜੀਵਨ ਲਈ ਨਿਹਚਾ ਕਰਨਗੇ” ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਖੁਦਾ ਦਾ ਫ਼ਜ਼ਲ ਕਿੰਨਾ ਬੇਅੰਤ ਹੈ (1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 1: 16)। ਪੌਲਸ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ ਕਿ “ਮੈਂ ਪਾਪੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰ ਕੱਢ ਸਾਂ” ਬਲਕਿ ਇਹ ਆਖਿਆ ਕਿ “ਮੈਂ ਮਹਾਂ ਪਾਪੀ ਹਾਂ” (1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 1: 15)।

ਹੋਰਨਾਂ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਪੌਲਸ ਰੋਜ਼-ਬ-ਰੋਜ਼ ਯਿਸੂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚੱਲਿਆ ਸੀ, ਮੇਜ਼ ਉੱਤੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬੁਕਿਆ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀਆਂ ਦੀ ਸਰਲ ਪਰ ਸੰਜੀਦਾ ਬੁੱਧ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਏਲੀਆ ਨਾਲ ਉੱਚੇ ਪਹਾੜ ਉੱਤੇ ਕਈ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਸਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਉੱਤੇ ਇਸ ਵੱਡੀ ਸਚਿਆਈ ਨੂੰ ਉਕੇਰਨ ਲਈ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਮਸੀਹ, ਪਰਮੇਸੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਦਮਿਸ਼ਕ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਜੀ ਉੱਠੇ ਅਤੇ ਜਲਾਲ ਪਾਏ ਹੋਏ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੌਲਸ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਉੱਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਅਸਰ ਪਿਆ ਸੀ।

ਬਾਈਬਲ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮਸੀਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀਆਂ ਬਾਈਬਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਹਰੀ ਗੱਲਾਂ ਭਲਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਰਸੂਲ ਦੀ ਸੇਵਕਾਈ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਉੱਤੇ ਐਨਾਂ ਗੰਭੀਰ ਅਸਰ ਪਿਆ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਪੌਲਸ ਰਸੂਲ ਦੀ ਸੇਵਕਾਈ ਨਾਲ? ਉਸ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਜਿਸ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਨੇ ਪਵਿੱਤਰ

ਆਤਮਾ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਸਹੀ ਸਮਝਿਆ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਮਨੁੱਖ (ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਇਸ ‘‘ਮਹਾਂਪਾਪੀ’’ ਜਿੰਨੀ ਬੇਹੱਦ ਉਹੁਜਾ ਅਤੇ ਅਣਥੱਕ ਸਮਰਪਣ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਮਸੀਹੀ ਬਣਨਾ ਅੱਜ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਲਈ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਝੰਡਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖਦਲੀ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਪ੍ਰਭੂ ਵੱਲ ਪਰਤ ਕੇ ਤਰਸੁਸਵਾਸੀ ਸੌਲੁਸ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਬੰਦਾ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਵੇ ਖੁਦਾ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। 1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 1: 16 ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਅਰਥ ਇਹੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਮੁਜਰਮ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਕਿਰਪਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਵਾਲ ਹੋਰ ਕੌਣ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਈ ਵੇਰਵੇ ਵੀ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ‘‘ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਮਤ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਅੱਗੇ ਚਲਣ ਕੀ ਸੀ’’ (ਵੇਖੋ ਕਰਤੱਬ 22:3-16; 26:4-18; ਰੋਮੀਆਂ 11:1; 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 11:22; ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 3:5-7)। ਉਸ ਦੇ ਮਸੀਹੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ‘‘ਚਲਣ’’ (*anastrophē*, ਐਨਾਸਟ੍ਰੋਫ਼ੇ) ਭਾਵ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ‘‘ਕਿਰਦਾਰ,’’ ‘‘ਵਿਹਾਰ,’’ ਜਾਂ ‘‘ਤੌਰ ਤਰੀਕੇ’’ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਜਨਮ ਕਿਲਿਕਿਆ ਦੇ ਤਰਸੁਸ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਰ ਰੱਬੀ ਬਣਨ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਉਸ ਨੂੰ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾ ਦੇ ਬੜੇ ਨਾਮੀ ਵਿਦਵਾਨ ਗਮਲੀਏਲ ਪਹਿਲੇ ਦੀ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਸੀ (ਕਰਤੱਬ 22:3)।

ਪ੍ਰਭੂ ਵੱਲੋਂ ਸੱਦੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਤਕ ਪੌਲੁਸ ਕਲੀਸੀਆ ਦਾ ਪੱਕਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸੀ। ਦਮਿਸ਼ਕ ਦੇ ਰਾਹ ਮਸੀਹ ਦੇ ਦਰਸ਼ਣ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਯਹੂਦੀ ਮਤ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਫ਼ਾਇਦੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਹ ਸਤਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਸਤਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਕਾਇਆਪਲਟ ਵਿਚ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੁੱਖ ਝੱਲਣਾ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਸਹਿਣਾ ਕਬੂਲਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣ ਗਿਆ। ਪੌਲੁਸ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿ ਜੇ ਜੀ ਉੱਠੇ ਮਸੀਹ ਨਾਲ ਉਹਦਾ ਇਹ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਝੱਲਣ ਲਈ ਉਹ ਦਾ ਕੀ ਮਕਸਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਮਝ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੁਆ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮੈਂ ... ਹੱਦੋਂ ਬਾਹਰ ਸਤਾਉਂਦਾ ਯੂਨਾਨੀ ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਹੀ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ ਜੋ ਕਿ (*diōkō*, ਡਿਉਕੋ) ਦਾ ਅਪੂਰਣਕਾਲ ਹੈ। ਕਈ ਸੰਸਕਰਣਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਸਧਾਰਣ ਭੂਤਕਾਲ ‘‘ਸਤਾਉਂਦਾ’’ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਪੂਰਣਕਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਵਾਦ ‘‘ਸਤਾਉਂਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ’’ ਜਾਂ ‘‘ਲਗਾਤਾਰ ਸਤਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ’’ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦਾ ਕਿ ਇਕ ਵਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਾਉਣ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਨਾਸਰੀਆਂ ਦਾ ਕੁਪੰਥ ਮੰਨਦਾ ਸੀ, ਕਿਨਾਂ ਸਮਾਂ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਅਪੂਰਣਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਣ ਸੀ।

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ‘‘ਚੇਲਿਆਂ,’’ ‘‘ਭਾਈਆਂ’’ ‘‘ਪਹਿਲੋਠੇ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ’’ ‘‘ਮਸੀਹੀ’’ ‘‘ਮਸੀਹ ਦੀ ਦੇਹ’’ ਨਾਲ ਖੁਦਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਵਿਚ ਨਾਉਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਮੰਨ ਕੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ਬੁਲਾਹਟ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉੱਥੋਂ ਦੀ ਸਥਾਨਕ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਸਮੂਹ ਭਾਵ ਉਸ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੰਡਲੀ (*ekklesiā*, ਇਕਲੇਸੀਆ) ਵਿਚ ਰਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੂਰਵਸਰਗੀ ਵਾਕਯੰਡ ਹੱਦੋਂ ਬਾਹਰ (*kath' hyperbolēn*, ਕਾਥ ਹੁਪਰਬੋਲਨ) ਦਾ ਅਰਥ ‘‘ਬਿਲਕੁਲ’’ ਜਾਂ ‘‘ਬੇਹੱਦ’’ ਹੈ (*hyperbolē*, ਹੁਪਰਬੋਲ) ਤੋਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸ਼ਬਦ

hyperbole (ਹੁਪਰਬੋਲ) ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ‘‘ਬੇਹੱਦ ਅਤਕਥਨੀ।’’ ਪਰ ਇਹ ਇਸ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਥਾਨਕ ਅਰਥ ਹੈ। ਯਕੀਨਨ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਅਰਥ ਸਿਰਫ਼ ਵਧਾ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਾ ਅਰਥ ਅਸਲ ਵਿਚ ‘‘ਬੇਹੱਦ’’ ਜਾਂ ‘‘ਬੇਹੱਦ ਉੱਚੇ ਦਰਜੇ ਤਕ’’ ਹੈ। ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਸੰਸਕਰਣਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ, ‘‘ਹਿੰਸਾ’’ (NRSV), ‘‘ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ’’ (NIV), ‘‘ਕੱਟਰਪੰਥੀ ਜਨੂਨ ਨਾਲ’’ (Phillips), ਅਤੇ ‘‘ਬਿਨਾਂ ਤਰਸ ਕੀਤੇ’’ (GNT)।

ਲੂਕਾ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਾਥੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਟੀਮ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ, ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਉੱਸੇ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਿਆਂ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ: ‘‘ਮੈਂ ਹਰੇਕ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਕੁਫ਼ਰ ਬਕਵਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਅੱਤ ਸੁਦਾਈ ਹੋ ਕੇ ਮੈਂ ਪਰਦੇਸ ਦੇ ਨਗਰਾਂ ਤੀਕ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਾਉਂਦਾ ਸਾਂ’’ ਹੋਰ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ (ਕਰਤੱਬ 26:11)। ‘‘ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ’’ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਯੂਨਾਨੀ ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦ (*emmainomai*, ਇਮੈਨੋਮੈ) ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਰਤੱਬ 26:24 ਵਿਚ ਫੇਸਤੁਸ ਵੱਲੋਂ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਕਹੇ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ: ‘‘ਹੇ ਪੌਲੁਸ, ਤੂੰ ਕਮਲਾ ਹੈਂ [*mainomai*, ਮੈਨੋਮੈ] ਬਹੁਤ ਵਿੱਦਿਆ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਕਮਲਾ [*mania*]। ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ!’’ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ *mania* (ਮੈਨੀਆ) ਅਤੇ *mainomai* (ਮੈਨੋਮੈ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਲਏ ਗਏ ਹਨ।

ਗਲਾਤੀਆਂ 1:13 ਅਤੇ ਕਰਤੱਬ 26:11 ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਸਨਕ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਕਮਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਯਿਸੂ ਨਾਸਰੀ ਦੇ ਮਗਰ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਬੇਦੀਨ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਫੁੱਟ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੁਪੰਥ ਦੱਸਦਾ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਕਰਤੱਬ 24:5)।

ਆਇਤ 14. ਜੀਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਢੰਗ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਰਸੂਲ ਨੇ ਪੂਰਣ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ, ਅਤੇ ਆਪਣਿਆਂ ਵੱਡਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰੀਤਾਂ ਲਈ ਡਾਢਾ ਅਣਖੀ ਹੋ ਕੇ ਮੈਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਮਤ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੇ ਬਾਹਲੇ ਹਾਣੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਸਿਰ ਕੱਢ ਸਾਂ। ਉਸ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਉਮੰਗ ਭਰਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਮੰਨ ਵਿਚ ਸੋਚਿਆ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗਮਲੀਏਲ ਪਹਿਲੇ ਦੀ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਿਸ਼ਨਾਹ ਵਿਚ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬੀ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਮੁਤਾਬਿਕ ਦਰਜਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ।²² ਸੌਲੁਸ ਨੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਨਗਰ ਯਹੂਸਲਮ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕ ਤੋਂ ਪਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਸਨ (ਕਰਤੱਬ 9:1, 2), ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਮਕਾਲੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਸਿਰਕੱਢ ਸੀ। ਯਹੂਦੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਫਸਹ ਦਾ ਕਾਰਣ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਅਹਿਮ ਕਾਰਣ ਹੀ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਫੁੱਟਪਾਊ ਪੰਥ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਹਮ-ਉਮਰ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਹਾਨ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਣਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸੀ, ਈਰਖਾ ਦਾ ਕਾਰਣ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਰਤੱਬ 5:33-39 ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਗਮਲੀਏਲ ‘‘ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਸਰਗਰਮ’’ ਇਸ ਜਵਾਨ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਰਤੱਬ 22:3 ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦ ਸਨ। ਉਸ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਮਾਜ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਹਾਕਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਰਬਾਦੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਗਰਮਜੋਸ਼ੀ ਭਰੇ ਜੋਸ਼ ਦਾ ਫੋਕਸ ਕੀ ਸੀ? ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਉਹ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿਆਸੀ ਜੇਲੋਤੇਸੀ ਗੁਟ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਫਲਸਤੀਨ ਵਿੱਚੋਂ ਰੋਮੀ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਲਾਹ ਸੁੱਟਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਵਚਨ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ‘‘ਯਹੂਦੀ ਮਤ’’ (*loudaismos*,

ਲਾਉਡੇਮਸੋਸ) ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਇੱਕੋ ਵਾਰ 1: 13, 14 ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ,²³ ਜੋ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਦਨਾਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਯਹੂਦੀ ਮਤ ਵਿਚ ਮੂਸਾ ਦੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ ਸੀ ਭਾਵ ਇਸ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀਆਂ “ਵੱਡਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰੀਤਾਂ” ਵੀ ਸਨ। ਜਵਾਨ ਸੌਲੁਸ ਨੂੰ ਐਨੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ “ਰੀਤ” (*paradosis*, ਪੈਰਾਡੋਸਿਸ) ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਸੀ।

ਵਿਦਵਾਨ ਉਸ “ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ” ਦੀ ਵਿਧੀ ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੌਲੁਸ ਨੂੰ ਯਹੂਦੀ ਮਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕਈਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਮਈ ਦੀ ਸਖਤ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ (ਵੇਖੋ ਕਰਤੱਬ 26:5), ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਹੋਰਨਾ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਿਲੇਲ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰੱਬੀ ਯਹੂਦੀ ਮਤ ਦੀਆਂ ਦੋ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਮੋਢੀ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੌਲੁਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੁਝ ਦੇਰ ਤਕ ਬੋਲਬਾਲਾ ਸੀ।

ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਦਿੱਕਤ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਸੀ। ਯਿਸੂ ਅਤੇ ਸੌਲੁਸ ਨੇ ਇੱਕੋ ਹੀ ਇਬਰਾਨੀ ਬਾਈਬਲ ਵਿੱਚੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ ਪਰ ਯਿਸੂ ਖੁਦਾ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਣ ਦੀ ਸਮਝ ਸੀ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ ਯਿਸੂ ਨੇ ਸਿਖਾਇਆ, “ਸਬਤ ਦਾ ਦਿਨ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਸਬਤ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ” (ਮਰਕੁਸ 2:27)। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨੂੰ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਮਨਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਬਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚੰਗਿਆਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਤਰਾਉਂਦੇ (ਮਰਕੁਸ 3:1-6; ਯੂਹੰਨਾ 5:1-18)। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰਜੀਹ ਨੂੰ ਮੋਦਿਨ ਦੇ ਰੱਬੀ ਇਲਯਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਇਹੀ ਮੰਨੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹੋਇਆ, “ਜੇ ਕੋਈ ਸ਼ਖ਼ਸ ... ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਅਰਥ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਹਲਾਕਾਹ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਨਾ ਹੋਣ, ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਭਲੇ ਕੰਮ ਉਹਦੇ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਣ, ਉਸ ਦਾ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।”²⁴ “ਵੱਡਿਆਂ ਦੀ ਰੀਤ” (ਵੇਖੋ ਮੱਤੀ 15:2) ਜਾਂ “ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰੀਤਾਂ” ਤੇ ਬਹਿਸ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਠਹਿਰਾਉਂਦੀ ਹੈ।

“ਡਾਢਾ ਅਣਖੀ” (*prokoptō*, ਪ੍ਰੋਕੋਪਟੋ) ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤਾਤਪਰਜ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇ। ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਯਿਸੂ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹ “ਗਿਆਨ ਅਰ ਕਦ ਅਤੇ ਪਮਰੇਸ਼ੁਰ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਵਿਚ ਵਧਦਾ ਗਿਆ [*prokoptō*, ਪ੍ਰੋਕੋਪਟੋ]” (ਲੂਕਾ 2:52)। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ “ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗਾ ਰਹੋ ਭਈ ਤੇਰੀ ਤਰੱਕੀ [*prokopē*, ਪ੍ਰੋਕੋਪੇ] ਸਭਨਾ ਉੱਤੇ ਪਰਗਟ ਹੋਵੇ” (1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 4:15; NIV)। ਯਿਸੂ ਅਤੇ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਵਚਨ ਦੀ ਸਚਿਆਈ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਸੀ, ਜਦ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਅਣਖ ਮਨੁੱਖੀ ਪਰੰਪਰਾ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਯਹੂਦੀ ਮਤ ਵਿਚ “ਡਾਢੀ ਅਣਖ” ਕਹਿਣ ਦਾ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਅਰਥ ਹੈ।

ਪੌਲੁਸ ਜੋ ਉਸ ਵਕਤ ਤਰਸੁਸਵਾਸੀ ਜਵਾਨ ਸੌਲੁਸ ਸੀ, ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਯਕੀਨ ਦੁਆਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ “ਯਿਸੂ ਨਾਸਰੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ” (ਕਰਤੱਬ 26:9), ਪਰ ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਉਸ ਸਚਿਆਈ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਯਿਸੂ ਵਿਚ ਦੇਹਧਾਰੀ ਹੋਈ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 14:6),

ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਤੁਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕੰਮ ਤਾਂ ਚੰਗੇ ਅੰਤਹਕਰਨ ਅਤੇ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਕੀਤੇ (ਜੋ ਕਿ ਮੰਨਣ ਯੋਗ ਹੈ), ਪਰ ਉਹ ਦਾ ਅੰਤਹਕਰਨ ਅਤੇ ਯਕੀਨ ਦੋਵੇਂ ਗਲਤ ਸਨ। ਵਿਦਵਾਨਾਂ (ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਫ਼ਰੀਸੀਆਂ) ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ - ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ (ਸਦੂਕੀਆਂ) ਦੀ ਅੰਢ-ਗੰਢ ਨਾਲ ਇਹ, ਜਿਹੜੇ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਪਰਮ ਸਚਿਆਈ ਤੋਂ ਅੰਨ੍ਹੇ ਸਨ, ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾ ਕੇ ਸਲੀਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਆਇਤ 15. ਇਸ ਆਇਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਪਰ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਆਮ ਸੰਯੋਜਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ (*de*, ਡੇ) ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘‘ਅਤੇ’’ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਸੰਦਰਭਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਨਾ ਕਰਨਾ ਹੀ ਬੇਹਤਰ ਹੈ। ਸੰਯੋਜਕ ਸ਼ਬਦ ‘‘ਅਤੇ’’ (*kai*, ਕੇ) ਜਿਸ ਦੇ ਵਾਕ ਦੇ ਵਹਾਅ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਦਿਸਾ ਵਿਚ ਲਿਜਾਣਾ ਜਾਰੀ ਰਖਦਾ ਹੈ ਉੱਥੇ ਹੀ ‘‘ਪਰ’’ (*de*, ਡੇ) ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਤੱਤ ਨੂੰ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਵਹਾਅ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਲਟਾ ਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸੰਯੋਜਕ *de* ਇਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਿਰੋਧਸੂਚਕ ਹੈ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਾਕ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੌਲਸ ਨੇ ਵਧੇਰੇ ਵਸਤੂ ਵਿਰੋਧਸੂਚਕ (*alla*, ਅਲਾ ‘‘ਪਰ’’) ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ। 1: 13, 14 ਵਿਚ ਯਹੂਦੀ ਮਤ ਵਿਚ (ਆਪਣੇ ਜੀਣ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੱਸਣ) 1: 15, 16 ਵਿਚ (ਆਪਣੀ ਮਨਬਦਲੀ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸਣ) ਵਿਚ ਬਦਲਾਅ ਸਿਰਫ਼ ਪੌਲਸ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਫੁੱਲਸਟਾਪ ਅਤੇ ਉਲਟਾਅ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਆਇਤ 15 ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਜਿਹੜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ: ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੀ ਜਿਨ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਮਾਤਾ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਹੀ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਦੁਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਯਿਰਮਿਯਾਹ ਨਬੀ ਨੂੰ ਆਖੇ ਸਨ: ‘‘ਇਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਢਿੱਡ ਵਿਚ ਸਾਜਿਆ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸਾਂ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਕੁੱਖੋਂ ਨਿੱਕਲਿਆ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕੌਮਾਂ ਲਈ ਨਬੀ ਮਿਥਿਆ’’ (ਯਿਰਮਿਯਾਹ 1: 5)। ਯਕੀਨਨ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਦਮਿਸ਼ਕ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਮਸੀਹ ਦਾ ਦਰਸ਼ਣ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਹੋਣ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜਦ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਹਨੱਯਾਹ ਨੂੰ ਨਗਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ, ‘‘ ਉਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਕ ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਵਸੀਲਾ²⁵ ਹੈ ਕਿ ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਿਆਂ ਅਤੇ ਇਸਰਾਏਲ ਦੀ ਅੰਸ ਅੱਗੇ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਪੁਚਾਵੇ’’ (ਕਰਤੱਬ 9: 15)।

ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਸੇਵਕਾਈ ਲਈ ‘‘ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ’’ ਸੀ। ‘‘ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ’’ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਯੂਨਾਨੀ ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦ (*aphorizō*, ਅਫੋਰਿਜੋ) ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਲਈ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ ‘‘*horizōn*’’ (ਹੋਰਿਜੋਨ) ਨਿੱਕਲਿਆ ਹੈ। ਖਿਤਿਜ ਧਰਤੀ (ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਸਮੁੰਦਰ ਦੋਵੇਂ) ਨੂੰ ਅਕਾਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਅੱਡ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਖ਼ਾਸ ਰੇਖਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਤੱਬ 13:2 ਵਿਚ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਲੁਕਾ ਨੇ ਸੀਰੀਆ ਦੇ ਅੰਤਾਕੀਆ ਵਿਚ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਲਿਖੀ: ‘‘ਮੇਰੇ ਲਈ ਬਰਨਬਾਸ ਅਤੇ ਸੌਲੂਸ ਨੂੰ ਉਸ ਕੰਮ ਦੇ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ਕਰੋ ਜਿਹ ਦੇ ਲਈ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਹੈ’’ (ਕਰਤੱਬ 13:2)। ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦ (*horizō*, ਹੋਰਿਜੋ) ਦਾ ਅਰਥ ‘‘ਠਹਿਰਾਉਣਾ’’ ਜਾਂ ‘‘ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਾ’’ ਹੈ ਪਰ ਪੂਰਵਸਰਗ (*apo*, ਅਪੋ ‘‘ਤੋਂ ਛੁੱਟ’’) ਦੇ ਨਾਲ ਅਗੇਤਰ ਲੱਗਣ ਤੇ ਇਹ (*aphorizō*, ਅਫੋਜੋ) ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਲਹਿਦਗੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਗਹਿਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਦਮਿਸ਼ਕ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਮਸੀਹ ਦੇ ਦਰਸ਼ਣ ਦੇ ਇਲਾਵਾ (ਕਰਤੱਬ 9:3-8; 26:12-18),

ਕਰਤੱਬ 13:2 ਵਾਲੀਆਂ ਘੱਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਮਨ ਤੇ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਬੁਲਾਹਟ ਦੇ ਰੱਬੀ ਹੋਣ ਤੇ ਮੋਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਲਾਤੀਆਂ 1: 15 ਵਿਚ *aphorizō* ਅਫੋਜੋ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਨੇ ਆਪ ਆਤਮਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣੇ ਸਨ, ਉਹਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਹੋਵੇ: ‘‘ਮੇਰੇ ਲਈ ਬਰਨਬਾਸ ਅਤੇ ਸੌਲੁਸ ਨੂੰ ਉਸ ਕੰਮ ਦੇ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ਕਰੋ [*aphorizō*, ਅਫੋਜੋ]।’’ ਵਚਨ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਅਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਸੁਣਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਵਾਜ਼ ਅਕਾਸ਼ਵਾਣੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਇਆ ਜਾਂ ਨਬੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਜਿਹੜੇ ਉੱਥੇ ਇਕੱਠੇ ਸਨ। ਪਰ ਇਹ ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਜਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਲੂਕਾ ਨੇ ਕਰਤੱਬ 13:4 ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ, ‘‘ਜੇ ਓਹ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦੇ ਘੱਲੇ ਹੋਏ ਸਿਲੂਕਿਯਾ ਨੂੰ ਆਏ ਅਰ ਉੱਥੋਂ ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਕੁਪਰੁਸ ਨੂੰ ਆਏ।’’ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਖੁਦਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ (ਵੇਖੋ ਕਰਤੱਬ 16:6-10; 18:9-11; 20:22, 23; 21:10-14; 27:21-26)।

ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਦੀ ਕੁੱਖ ਤੋਂ ਹੀ ਵੱਖ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਖੁਦਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਸੌਂਦਿਆ (1:6 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)। ਇਸ ਸੇਵਕਾਈ ਲਈ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਖੁਦਾ ਦੀ ਪਸੰਦ ਹੋਣਾ ਉਹਦੇ ਲਈ ਹੈਰਾਨੀ ਦਾ ਕਾਰਣ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਲਾਹੀ ਕਿਰਪਾ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਰੋਮੀਆਂ 1:5 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ‘‘ਜਿਹ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਅਸਾਂ ਕਿਰਪਾ ਅਤੇ ਰਸੂਲ ਦੀ ਪਦਵੀ ਪਾਈ²⁶ ਭਈ ਉਹ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਸਭਨਾਂ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਨਿਹਚਾ ਦੀ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਹੋ ਜਾਏ।’’ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਕਿਰਪਾ ਦਾ ਦਾਨ ਰਸੂਲ ਹੋਣ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਪਦਵੀ ਹੀ ਸੀ। ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਨਵਜੰਮੀ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਣ ਅਤੇ ਸੇਵਕਾਈ ਵਿਚ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਅਸਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਕਰਿਸ਼ਮਾਈ ਦਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਦਾਨ ਰਸੂਲ ਦੀ ਪਦਵੀ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸੀ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 12:27-31; ਅਫ਼ਸੀਆਂ 4:7, 8, 11-13)।

ਫਿਰ ਵੀ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧ ਕੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਕ ਹੋਰ ਜਗ੍ਹਾ ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ:

ਮੈਂ ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਜਿਨ ਮੈਨੂੰ ਬਲ ਦਿੱਤਾ [*endunamoō*, ਐਂਡੁਨਮੂ] ਪੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਉਹ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮਾਤਬਰ ਸਮਝ ਕੇ ਇਸ ਸੇਵਕਾਈ [*diakonia*, ਡਾਇਆਕੋਨਿਆ] ਉੱਤੇ ਲਾਇਆ। ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਫਰ ਬਕਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਸਤਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਧੱਕੇਖੋਰਾ ਸਾਂ ਪਰ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਰਹਮ ਹੋਇਆ ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਮੈਂ ਇਹ ਬੇਪਰਤੀਤੀ ਵਿਚ ਅਣਜਾਣਪੁਣੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ। ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਿਹਚਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਜੋ ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਵਿਚ ਹੈ ਅੱਤ ਘਨੇਰੀ ਹੋਈ (1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 1:12-14)।

ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ (ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਐਨੇ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਤਾਉਣ ਦੇ ਬਾਅਦ) ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਦਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਜੋ ਕਿ ਨਿਰੋਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਰਪਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬੇਮਿਸਾਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਿਲੀ। ਇਹ ਕਿਰਪਾ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਅਣਕਮਾਈ ਕਿਰਪਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਣ ਵੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਕੇ ਇਹ ਉਹਦੇ ਲਈ ਦੁਖ ਝੱਲਣ ਅਤੇ ਮਰ ਜਾਣ ਦਾ ਫ਼ਜ਼ਲ ਵੀ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਰੋਮੀਆਂ 8:16-18; ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 3:8-10)।

ਰਸੂਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਰੁਤਬੇ ਨੂੰ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਚੁਣਿਆ ਜਾਣਾ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਤਰਕ ਦੇਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮਸੀਹ ਦਾ

ਅਸਲ ਰਸੂਲ ਬਣਨ ਦੇ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਦੇ ਬਾਅਦ ਆਇਆ ਸੀ। ਆਖਰ ਸਾਰੇ ਰਸੂਲ ‘‘ਯੂਹੰਨਾ ਦੇ ਬਪਤਿਸਮੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਉੱਪਰ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਤਕ’’ ਭਾਵ ਯਿਸੂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉਤਲੀ ਪੂਰੀ ਸੇਵਕਾਈ ਦੇ ਦਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਸਨ (ਕਰਤੱਬ 1:22)। ਪੌਲਸ ਇਹ ਕਬੂਲਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਝਕਿਆ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ‘‘ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਅਧੂਰੇ ਜੰਮ ਨੂੰ’’ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15:8)। ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਯਿਸੂ ਦੇ ਧਰਤੀ ਉਤਲੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਜੀ ਉੱਠੇ ਅਤੇ ਵਡਿਆਈ ਪਾਏ ਮਸੀਹ ਉੱਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਸੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨਿਰਾਲੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਹਾਇਕ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਕਰਤੱਬ 22: 14, 15)। ਭਾਵੇਂ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਰਸੂਲ ਦੀ ਪਦਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹੋਈ ਪਰ ਖੁਦਾ ਨੇ ਇਸ ਸੇਵਕਾਈ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ‘‘ਮਾਤਾ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਹੀ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ’’ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਕ ਅਰਥ ਵਿਚ ਰਸੂਲ ਹੋਣ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਪਦਵੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਿਆਰਾਂ ਦੇ ਰਸੂਲ ਹੋਣ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਸੀ।

ਆਇਤ 16ੳ. ਪੌਲਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖੁਦਾ ਦੀ ਬੁਲਾਹਟ ਦਾ ਮਕਸਦ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਭਈ ਮੈਂ ਉਹ ਦੀ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਸੁਣਾਵਾਂ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਕਮੀਸ਼ਨ ਖਾਸ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ (2:8, 9)। ਪੌਲਸ ਨੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਮਸੀਹ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਖੁਦਾ ਦੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ‘‘ਭੇਤ ਜਿਹੜਾ ਆਦ ਤੋਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਵਿਚ ਗੁਪਤ ਰਿਹਾ ਹੈ’’ ਆਖਿਆ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 3:9)। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ:

... ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ ਖਬਰੀ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਸੰਗੀ ਅਧਕਾਰੀ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਦੇਹੀ ਦੇ ਅਤੇ ਵਾਇਦੇ ਦੇ ਸਾਂਝੀ ਹਨ। ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਜੋ ਉਹ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਕਰਨ ਮੁਜਬ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਹੋਈ ਉਹ ਦੇ ਦਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਂ ਉਸ ਖੁਸ਼ ਖਬਰੀ ਦਾ ਸੇਵਕ ਬਣਿਆ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 3:6, 7)।

ਪੌਲਸ ਉੱਤੇ, ਸ਼ਾਇਦ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਸੂਲ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਕੇ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਇਸ ਭੇਤ ਨੂੰ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਤਰਸ ਵਾਂਗ ਅਸੀਂ ਪੌਲਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਯਹੂਦੀ ਭਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਕਿਉਂ ਜੋ ‘‘ਐਥੋਂ ਤੀਕ ਜੋ ਬਰਨਬਾਸ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਰੰਗੀ ਨਾਲ ਭਰਮਾਇਆ ਗਿਆ’’ (2: 11-13)। ਪਤਰਸ ਨੇ ਪੈਂਟੀਕਾਸਟ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮਾਫੀ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦੇ ਦਾਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਯਹੂਦੀਆਂ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ (‘‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨਾਲ ਜਿਹੜੇ ਦੂਰ ਹਨ’’; ਕਰਤੱਬ 2:39)। ਪਰ ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਆਪ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਆਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਰਨੋਲਿਉਸ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨਬਦਲੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਚਮਤਕਾਰੀ ਦਰਸ਼ਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ (ਕਰਤੱਬ 10:9-20)। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹ ਦੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੇ ਜਦੋਂ ‘‘ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਸੁੰਨਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਝਗੜਨ ਲੱਗੇ’’ (ਕਰਤੱਬ 11:2), ਤਾਂ ਜਿਹੜੀ ਸਫ਼ਾਈ ਉਹਨੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਦਲੇਰੀ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਬਣੀ। ਅਲੌਕਿਕ ਘਟਨਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਤਰਸ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ‘‘ਮੈਂ ਕੌਣ ਸਾਂ ਜੋ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕਦਾ?’’ (ਕਰਤੱਬ 11:17)।

ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲ ਦੀ ਸਮਝ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਦਾ ਮਕਸਦ ਹੁਣ ਸਿਰਫ਼ ਯਹੂਦੀਆਂ ਤਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ

(3:7, 28, 29; 6:15; ਰੋਮੀਆਂ 9:3-8; ਅਫ਼ਸੀਆਂ 2:11-22; ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 3:2, 3)। ਅਸਲ ਵਿਚ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ‘ਸਾਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ’ ਵਾਲੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਜਗਤ-ਕਲੀਸੀਆ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਬਾਰਾਂ ਰੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਸੁਣਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (ਮੱਤੀ 28:19, 20; ਵੇਖੋ ਮਰਕੁਸ 16:15, 16)। ਇਹ ਵੇਖਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬਾਰਾਂ (ਇਸ ਵਕਤ ਸਿਰਫ਼ ਗਿਆਰਾਂ) ਹੀ ਉੱਥੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣੇ ਸਨ, ਪਰ ਪੌਲਸ ਉੱਥੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਅਰਥ ਦੀ ਸਮਝ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਹੀ ਆਈ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਪੌਲਸ ਦੇ ਸੱਦੇ ਜਾਣ ਦਾ ਖ਼ਾਸ ਕਾਰਣ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ‘ਉਹ ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਉਹਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਸਕੇ’ (ਵੇਖੋ 2:7, 8; ਕਰਤੱਬ 26:16-18; ਰੋਮੀਆਂ 11:13, 14)।

ਪੌਲਸ ਦੀ ਸੇਵਕਾਈ ਦੇ ਵਿਲੱਖਣ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਪੱਤਰੀ ਵਿਚ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ‘ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ’ (*ethnos*, ਇਥਨੋਸ) (1:16; 2:2, 8, 9, 12, 14, 15; 3:8 [ਦੇ ਵਾਰ²⁷], 14), ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਹਵਾਲਾ ਉਤਪਤ 12:3 ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ, ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 2:3 ਅਤੇ 3:28 ਵਿਚ ‘ਯੂਨਾਨੀਆਂ’ (*Hellen*, ਹੈਲਨ) ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਦੋ ਵਾਧੂ ਹਵਾਲਿਆਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਪੌਲਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ‘ਭੌਣੀ’ (1:15) ਹੋਈ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰੇ। ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਖ਼ਾਸ ਰਸੂਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ਾ ਮਿਲਿਆ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਖ਼ਾਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ੇ ਨਾਲ ਕਿਤੇ ਵਧ ਕੇ ਸੀ। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ‘ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ਜਾਂ ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ੇ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਜਿਹੜੀ ਇੰਜੀਲ ਮਿਲੀ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਸੀ (1:12)। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ, ਉਸੇ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ।

ਪੌਲਸ ਮਸੀਹ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਉਤਲੀ ਯਿਸੂ ਦੀ ਸੇਵਕਾਈ ਦਾ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ? ‘ਮਸੀਹ ਦਾ,’ ਉਹ ਵੀ ‘ਸਲੀਬ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਮਸੀਹ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ’ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 1:23; 2:2) ਕਰਨ ਦਾ ਅਰਥ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਪਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਢੰਗ ਦੱਸਣ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧ ਕੇ ਹੈ। ਇਸ ਇਚ ਸਲੀਬ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਅਰਥ ਉਸ ਤੋਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਫ਼ਰਜ਼ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਇਹ ਸਿਖਿਆਵਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਖਾਸ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਨਵੇਂ ਮਸੀਹੀ ਬਣ ਰਹੇ ਸਨ। ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਡੂੰਘੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਪਾਣੀ ਦੇ ਬਪਤਿਸਮੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਦਾ ਸੀ (ਰੋਮੀਆਂ 6:1-20; ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 2:8-17)। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਸਭ ਵੀ ਜਾਨਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੌਲਸ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ‘ਮਸੀਹ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ [ਪਾਉਣਾ]’ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 4:20) ਦੱਸਿਆ।²⁸

‘ਮਸੀਹ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ’ ਕਰਨ ਤੋਂ ਭਾਵ ਉਹ ਸਭ ਸਿਖਾਉਣਾ ਹੈ ਜੋ ਯਿਸੂ ਨੇ ਚੇਲੇ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ, ‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਬਪਤਿਸਮਾ’ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਪਾਲਨਾ’ ਕਰਨਾ ਸਿਖਾਉਣਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਯਿਸੂ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ (ਮੱਤੀ 28:19, 20)।²⁹ ਜੇ ਮਸੀਹ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਉਵੇਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪੂਰਾ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਪਾਏ ਉਸ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੀਆਂ (ਰਸੂਲਾਂ) ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੁਣਕੇ ‘ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਜਾਣਨ’ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਚੇਲੇ ਬਣਨ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਪਰਕਿਰਿਆ ਸਮਰਪਤ ਅਤੇ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੇਲੇ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਚਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੀ ਕਿ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਰਸੂਲ ਹੋਣ ਦੀ ਸੇਵਾਈ ਮਿਲੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਭੌਣੀ ਹੋਈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਿਚ (*en moi*) ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰੇ। ਪੌਲਸ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਮੁਕਾਸ਼ਫੇ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਜਾਂ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਮੁੱਖ-ਪੱਤਰ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲੇ ਮੁਕਾਸ਼ਫੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਮਨੁੱਖੀ ਮਾਧਿਅਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜਾ ਪੌਲਸ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਸੀ ਬਲਕਿ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਵਿਖਾਈ ਗਈ। (ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 1:27 ‘ਮਸੀਹ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੀ ਆਸ’ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ) ਪੌਲਸ ਨੇ ਮੂਸਾ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨੇਮ ਦੇ ਘੱਟਦੇ ਤੇਜ ਅਤੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਪਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਡੇ ਤੇਜ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਦੱਸਿਆ। 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 3:18, ‘‘ਪਰ ਅਸੀਂ ਸਭ ਅਣਕੱਜੇ ਮੁਖ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਤੇਜ ਦਾ ਮੰਨੇ ਸੀਸ਼ੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਤੇਜ ਤੋਂ ਤੇਜ ਤੀਕ ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭੂ ਅਰਥਾਤ ਉਸ ਆਤਮਾ ਤੋਂ ਉਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਦਲਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ’’ (NIV)। 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 3 ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸੰਦਰਭ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ (ਰਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਨਬੀਆਂ) ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਵੱਡਾ ਬਦਲਾਅ ਉਸੇ ਦੀ ਸੇਵਾਈ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਆਇਆ। ਪੌਲਸ ਸਿਰਫ਼ ਜ਼ਬਾਨੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁਕਾਸ਼ਫੇ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਬਲਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਪਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਬਦਲਾਅ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਖਾਉਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਆਇਤ 16ਅ. ਮਸੀਹ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪੌਲਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਮਾਸ ਅਤੇ ਲਹੂ ਤੋਂ ਸਲਾਹ ਨਾ ਪੁੱਛੀ। ਯੂਨਾਨੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ NASB ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋਏ ਸ਼ਬਦ (*eutheōs*, ਥਿਓਸ) (ਫੋਰਨ) ਨਾਲ ਵਾਕਖੰਡ ਦੀ ਸਰੂਆਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।³⁰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ‘‘ਫੋਰਨ ਮੈਂ ਮਾਸ ਅਤੇ ਲਹੂ ਤੋਂ ਸਲਾਹ [ਜਾਂ ‘ਗਲਬਾਤ’] ਨਾ ਪੁੱਛੀ।’’ ਇਹ ਵਾਕ ਪੌਲਸ ਦੀ ਮਨਬਦਲੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਰਤੱਬ 9:19ਅ, 20 ਵਿਚ ਲੂਕਾ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਦੁਆਉਂਦਾ ਹੈ: ‘‘ਉਹ ਕਈ ਦਿਨ ਦੰਮਿਸਕ ਵਿਚ ਚੇਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਿਹਾ। ਅਰ ਉਹ ਤੁਰਤ [*eutheōs*, ਥਿਓਸ] ਸਮਾਜਾਂ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ।’’ ‘‘ਤੁਰਤ’’ ਸ਼ਬਦ ਸਾਡੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਬੇਹਤਰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਇਕ ਅਹਿਮ ਸੰਕੇਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਕਿਵੇਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੰਜੀਲ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲੀ। ਕੋਈ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ ਬਗ਼ੈਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜੇ ਲੂਕਾ ਜੋ ਕਿ ਪੌਲਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਾਥੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਉਹ ਨੂੰ ਗਲਾਤੀਆਂ ਦੇ ਪੱਤਰ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ‘ਸਲਾਹ’ (*prosanatithēmi*, ਪ੍ਰੋਸੇਨਾਟੀਥੇਮੀ) ਜਾਂ ‘ਗੱਲਬਾਤ’ (NKJV; NRSV) ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਿਹਤ ਦੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲੈਣ ਜਾਂ ਟੈਕਸ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲੈਣ ਲਈ ਅਕਾਉਟੈਂਟ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲੈਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। GNT ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: ‘‘ਮੈਂ ਇਕਦਮ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਾਂ।’’ LB ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ‘‘ਮੈਂ ਇਕਦਮ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਕਿ ਹੋਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਾਂ’’ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਇੰਜੀਲ ‘ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ (1:11, 12)। ਉਹ ਇਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਦਾ ਦੇਣਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸਿੱਧੇ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਹੀ ਮਿਲੀ ਸੀ।

ਲਿਖਤ ਵਿਚ 'ਮਾਸ ਅਤੇ ਲਹੂ' ਵਾਕਖੰਡ ਐਨਾਂ ਆਮ ਹੈ ਕਿ ਇਹਦੇ ਉੱਤੇ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਟਿੱਪਣੀ ਦੇਣੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਹ 'ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ,' 'ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵ' ਜਾਂ 'ਮਨੁੱਖ ਵਰਗ' ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੈ। ਮੱਤੀ 16: 16 ਵਿਚ ਪਤਰਸ ਦੇ ਇਕਰਾਰ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕਿ ਯਿਸੂ 'ਮਸੀਹ ਜੀਉਂਦੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ' ਹੈ, ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਹ ਆਖਦਿਆਂ ਕਿ 'ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਲਹੂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਹੈ ਇਹ ਗੱਲ ਤੇਰੇ ਉੱਤੇ ਪਰਗਟ ਕੀਤੀ' (ਮੱਤੀ 16: 17), ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਕਤ ਦਿੱਤੀ। ਮਨੁੱਖ (ਸੁਭਾਵਕ ਸਰੀਰਕ ਪ੍ਰਾਣੀ) ਅਤੇ (ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ) ਜੋ ਕਿ ਆਤਮਾ ਹੈ) ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਫ਼ ਫਰਕ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਉਸ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਭੌਤਿਕ ਸ਼ਿਸਟੀ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਆਤਮਿਕ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਕਿ 'ਮਾਸ ਅਤੇ ਲਹੂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸੱਕਦੇ, ਨਾ ਵਿਨਾਸ ਅਵਿਨਾਸ ਦਾ ਅਧਕਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ' (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15: 50; ਵੇਧੇ ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 3: 20, 21)। ਫੇਰ ਤੋਂ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪੌਲੁਸ ਕਰਦਾ ਸੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਦੇਣਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਸੀ।

ਆਇਤ 17. ਰਸੂਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ, ਨਾ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਗਿਆ ਜਿਹੜੇ ਮੈਥੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਸੂਲ ਬਣੇ ਸਨ। ਇਸ ਵਾਕ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਦਾ ਸੰਦਰਭ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਮਨਬਦਲੀ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਘੱਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਆਮ ਵਾਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਪੱਤਰੀ ਵਿਚ ਅਤੇ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਥਾਂ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 'ਸਮਾਜਾਂ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ' ਲਈ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ' (ਕਰਤੱਬ 9: 20)। ਲੂਕਾ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਹ ਉਹਦੀ ਮਨਬਦਲੀ ਦੇ 'ਤੁਰੰਤ' ਬਾਅਦ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਮਿਸ਼ਕ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੋਵੇ, ਲੂਕਾ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ 'ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਉਹ ਦੇ ਮਾਰ ਘੱਤਣ ਦਾ ਮਤਾ ਪਕਾਇਆ' ਅਤੇ ਉਹ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਜਾਨ ਬਚਾ ਦੇ ਭਜਿਆ (ਕਰਤੱਬ 9: 23-25)। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਇਤਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਲੂਕਾ ਨੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਦੀ ਪੌਲੁਸ ਦੀਆਂ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਹ ਨੂੰ ਝੱਲਣੀਆਂ ਪਈਆਂ ਕਿਉਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨੇ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਚਮੁਚ ਚੇਲਾ ਸੀ (ਕਰਤੱਬ 9: 26)। ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਗਲਾਤੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਾਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸੰਸਕਰਣ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਵਾਧੂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਿਹੜੀ ਲੂਕਾ ਨੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਗਲਾਤੀਆ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅਰਬ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਦਮਿਸ਼ਕ ਵਿਚ ਮੁੜ ਆਇਆ ਸੀ, ਆਪਣੀ ਮਨਬਦਲੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਹ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉੱਥੇ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਸ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਪਤਰਸ ਨਾਲ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਕਰਾਉਣਾ ਸੀ (1: 17, 18)।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਮਿਸ਼ਰਣ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਘੱਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਸਕਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਜੇ ਲੋਕ ਵਧੇਰੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਹਨ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤਾਲਮੇਲ ਬਿਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਔਕੜਾਂ ਕਰਕੇ ਇਕ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿਚ ਛੂਟ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਸਚਮੁਚ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਸਲ ਦਿੱਕਤਾਂ ਹਨ, ਖਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ ਵਿਚ ਦੱਸੀ

ਗਈ ਪੌਲਸ ਦੀ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਜਾਣ ਦੀ ਬਾਅਦ ਦੀ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਸਮਿੱਥਿਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਲਾਤੀਆਂ 2 ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਪੌਲਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅੰਤਾਕੀਆ ਵਿਚ ਪਤਰਸ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਉਸ ਦੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਭਰਿਆ ਸੀ। ਜੇ ਅਜਿਹੀ ਘੱਟਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ ਵਿਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਅਜਿਹੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਤੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਰਤਾਂਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਲੂਕਾ ਦੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਮਕਸਦ ਸੀ। ਅਤੇ ਪੌਲਸ ਦਾ ਆਪਣੇ ਰਸੂਲ ਹੋਣ ਦੇ ਇੱਕੋ ਹੀ ਖ਼ਾਸ ਪਹਿਲੂ ਤੇ ਧਿਆਨ ਲਾਉਂਦਿਆਂ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਸੱਚ ਹੋਣ ਦਾ ਬਚਾਅ)। ਇੱਕੋ ਹੀ ਮਕਸਦ। ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਇਕ ਲੇਖਕ ਵਾਸਤੇ ਸਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੇ ਦੇ ਤਰਕ ਲਈ ਬੇਤੁਕੀ ਹੋਵੇ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਸੋਚ ਕਿ ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਦਾ ਆਪਣੀ ਹੀ ਸਮਝ ਉੱਤੇ ਐਨਾਂ ਭਰੋਸਾ ਉਵੇਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਹਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਆਉਣ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਪਾਏ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਨਾ ਦੇਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰਕੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਵਚਨ ਉੱਤੇ ਹੀ ਸ਼ੱਕ ਕਰੇ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿਰਤਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਾਉਣ ਵਿਚ ਹਰ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਪਰ ਸਾਡਾ ਇਰਾਦਾ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪਰਖਣ ਦਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਤਦੇ ਇਹ ਸਮਾਨਤਾ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਅਸਾਨ ਵੇਰਵਾ ਦੇਣ ਦੀ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਥਾਂ, ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਪਰਗਟ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਸਾਡੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਨਾਲ ਹੀ ਨਿੱਕਲਣਗੇ।

ਆਇਤ 17 ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਪੌਲਸ ਅਰਬ ਨੂੰ ਚੱਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫੇਰ ਦੰਮਿਸਕ ਨੂੰ ਮੁੜ ਆਇਆ। ਇਹ ਵੇਰਵੇ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ ਵਿਚਲੇ ਲੂਕਾ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ? ਦੰਮਿਸਕ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਜੀ ਉੱਠੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਣ ਪਾ ਕੇ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪੌਲਸ (ਸੌਲਸ) ਨੂੰ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਨਗਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਖਾਏ ਜਾਂ ਪੀਤੇ ਇਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕੱਟੇ। ਹਨੱਯਾਹ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਜਾਖਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਬਪਤਿਸਮਾ ਦੇਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਕਰਤੱਬ 9:8-18; 22:11-16)। ‘ਅਰ ਉਹ [ਪੌਲਸ] ਤੁਰੰਤ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ’ (ਕਰਤੱਬ 9:20)। ਉਸ ਨੇ ‘ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰ ਕੇ ਕਿ ਮਸੀਹ ਇਹੋ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਦੰਮਿਸਕ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਘਬਰਾ ਦਿੱਤਾ’ (ਕਰਤੱਬ 9:22)। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਅਰਬ ਨੂੰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਦੰਮਿਸਕ ਵਿਚ ਮੁੜ ਗਿਆ। ਪੌਲਸ ਦੇ ਉਸਦੇ ਕੁਝ ਦੇਰ ਤਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਬੇਪਰਤੀਤੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ। ਉਹ ਕੰਧ ਵਿੱਚੋਂ, ਇਕ ਮੋਰੇ ਵਿੱਚੋਂ, ਟੋਕਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰਪਨਾਹ ਤੋਂ ਦੀ ਲਮਕਾ ਕੇ ਉਤਾਰੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਬਚ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਬਾਅਦ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਨੂੰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ (ਕਰਤੱਬ 9:23-26; 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 11:32, 33)।

ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਕਿ ਪੌਲਸ ‘ਅਰਬ ਨੂੰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ’ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਕਿਆਫ਼ੇ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਆਮ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲਸ ਸੀਨੈ ਪਹਾੜ ਵੱਲ ਨੂੰ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਰਬ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ 4:25), ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਸਾ ਅਤੇ ਏਲੀਯਾਹ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ੇ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਅਨੁਭਵ ਮਿਲਿਆ (ਕੁਚ 33:17-23; 1 ਰਾਜਿਆਂ 19:9-14)। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਪਤਰਸ, ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਯੂਹੰਨਾ ਨੂੰ ਰੂਪ ਬਦਲਣ ਵਾਲੇ ਪਹਾੜ ਉੱਤੇ ਜਲਾਲੀ ਹੋਏ ਮਸੀਹ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮੁਸਾ ਅਤੇ ਏਲੀਯਾਹ ਦੇ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਖਕੇ (ਮੱਤੀ 17:1-3; ਮਰਕੁਸ 9:2-4; ਲੂਕਾ 9:28-31)।

ਆਖਰ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਮਹਾਨ ਰਸੂਲ ਸੀ, ਐਨਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਨੁਭਵ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨਾਂ ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ? ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਮਕਸਦ ਕੀ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ? ਭਲਾ ਪੌਲਸ ਨੇ ਦਮਿਸ਼ਕ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਜੀ ਉੱਠੇ ਅਤੇ ਜਲਾਲੀ ਹੋਏ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ। ਭਲਾ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮਨਬਦਲੀ ਦੇ ‘‘ਤੁਰੰਤ’’ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁਸ਼ਬਖ਼ਰੀ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ? (ਵੇਖੋ ਕਰਤੱਬ 9:20.) ਦਮਿਸ਼ਕ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਅਨੁਭਵ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ?

ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ‘‘ਅਰਥ’’ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਛੇ ਵਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਵਾਕਿਆਂ (‘‘ਅਰਥਾਂ’’ ਜਾਂ ‘‘ਅਰਥੀਆਂ’’) ਲਈ ਦੱਸ ਹੋਰ ਵਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ‘‘ਅਰਥ’’ ਸਿਰਫ਼ ਗਲਾਤੀਆਂ¹: 17 ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ 4:25 ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕਰਤੱਬ 2:11 ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਨਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਕ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦੇ ਵਹਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਅਰਥੀ ਲੋਕ ਪੈਂਟੀਕਾਸਟ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਸਨ। ਅਰਥ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਉੱਠਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੈਂਟੀਕਾਸਟ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਬਪਤਿਸਮਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਸੂਲ ਅਰਥ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਠਹਿਰਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਬਨਤਰ ਦਿਲਚਸਪ ਅਤੇ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਤਾਂ ਲਗਦੀ ਹੈ ਪਰ ਹੈ ਇਕ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੀ ਕਿਉਂ ਜੋ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਭੂਗੋਲਿਕ ਅਰਥ ਵਿਚ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ‘‘ਰੇਗਿਸਤਾਨ’’ (ਜਾਂ ਜੰਗਲ ਹੈ) ਇਕ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਮੈਦਾਨ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਰੂਥਲ ਹੈ, ਤਕਰੀਬਨ ਦਸ ਲੱਖ ਮੀਲ ਤਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ।² ਅਰਥ ਪਰਾਏਦੀਪ ਧਰਤੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਾਇਦੀਪ ਹੈ। ਮਰੂਥਲ ਦਾ ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਮੌਟੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਹੈ ਜੋ ਅਮਰੀਕੀ ਮਹਾਂਦੀਪ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਪਰ ਪੁਰਾਣੇ ਜਮਾਨੇ ਵਿਚ ‘‘ਅਰਥ’’ ਵਿਚ ਲਾਲ ਸਮੁੰਦਰ, ਫ਼ਾਰਸ ਦੀ ਖਾੜੀ ਅਤੇ ਫਰਾਤ ਦਰਿਆ ਵਿਚਲੇ ਕਈ ਇਲਾਕੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ ਹੋਣਗੇ।³ ਇਸ ਨੂੰ ਅਰਥ ਪੇਤਰੀਆ (ਸੀਨੈ ਸਣੇ, ਸਉਦੀ ਅਰਥ ਦਾ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮੀ ਭਾਗ) ਅਰਥ ਡੈਜ਼ਰਟਾ (ਸੀਰੀਆ ਅਤੇ ਮੈਸੋਪੋਟਾਮੀਆ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦਾ ਉੱਤਰੀ ਭਾਗ) ਅਤੇ ਅਰਥ ਫੇਲਿਕਸ (ਪ੍ਰਾਇਦੀਪ ਦਾ ਉੱਤਰੀ ਭਾਗ) ਨਾਮਕ ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।³

1:17 ਵਿਚ ਜਦ ਪੌਲਸ ਨੇ ‘‘ਅਰਥ’’ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਪੇਤਰਾ ਤੋਂ ਦਮਿਸ਼ਕ ਤਕ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਤਕ ਫੈਲੇ ਨਬਾਤੀ ਰਾਜ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਨਬਾਤੀ ਰਾਜ ‘‘ਰਾਜਾ ਅਰਿਤਾਸ’’ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 11:32, 33) ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਅਰਥ ਪੇਤਰੀਆ ਉੱਤੇ ਇਸ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸਾਲ, ਲਗਭਗ 9 ਈ. ਪੂ ਤੋਂ 40 ਈਸਵੀ ਤਕ ਹਕੂਮਤ ਕਰਦਾ ਸੀ।⁴ ਇਸ ਕਰਕੇ ਪੌਲਸ ਸਿਰਫ਼ ਦਮਿਸ਼ਕ ਦੇ ਦੱਖਣ ਅਤੇ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਹੀ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰ ਸਨ। ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਮਿਸ਼ਕ ਗਿਆ ਸੀ।

**ਪੌਲਸ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਖੁਸ਼ਬਖ਼ਰੀ
ਦੂਜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ (1:18-24)**

¹ਤਦ ਤਿੰਨਾ ਵਰਿਹਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਕੇਫ਼ਾਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਣ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਂ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਨੂੰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਦੇ ਕੋਲ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਰਿਹਾ। ²ਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਭਰਾ ਯਾਕੂਬ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਮੈਂ ਰਸੂਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ

ਹੋਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਡਿੱਠਾ।²⁰ਹੁਣ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ, ਵੇਖੋ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ! ²¹ਉਹ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਮੈਂ ਸੁਰਿਯਾ ਅਤੇ ਕਿਲਿਕਿਯਾ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਗਿਆ। ²²ਅਤੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਲਸੀਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਸਨ ਅਜੇ ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਸਿਆਣ ਵੀ ਨਾ ਸੀ। ²³ਪਰ ਨਿਰਾ ਓਹ ਇਹ ਸੁਣਦੀਆਂ ਸਨ ਭਈ ਜਿਹੜਾ ਸਾਨੂੰ ਅੱਗੇ ਸਤਾਉਂਦਾ ਸੀ ਉਹ ਹੁਣ ਉਸ ਨਿਹਚਾ ਦੀ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਬਰਬਾਦ ਕਰਦਾ ਸੀ। ²⁴ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਕਾਰਨ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ।

ਆਇਤ 18. 1: 13-17 ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਨਬਦਲੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, ਤਦ ਤਿੰਨਾ ਵਰਿਹਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਕੇਫ਼ਾਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਣ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਂ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਨੂੰ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਾਕ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ “ਕਿਸ ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ?” ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ ਵਾਲੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਤੋਂ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਦਮਿਸ਼ਕ ਦੇ ਟੋਕਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ “ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਦਿਨ ਬੀਤ ਗਏ” ਅਤੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੋਇਆ ਲੱਗੇਗਾ। (ਕਰਤੱਬ 9:23)। ਪਰ ਲੂਕਾ ਨੇ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਅਰਬ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਤੋਂ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਇਹ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਸਿੱਧੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਗਲਾਤੀਆਂ 1:17 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਉਹ “ਅਰਬ ਨੂੰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ” ਅਤੇ ਉੱਥੋਂ “ਫੇਰ ਦਮਿਸ਼ਕ ਨੂੰ ਮੁੜ ਆਇਆ।”

ਇਸ ਤੱਥ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋਰ ਉਲਝਣ ਜੁੜੀ ਹੈ ਕਿ ਅਰਿਤਾਸ ਰਾਜਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਾਕਮ ਨੇ “ਦਮਿਸ਼ਕੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਉੱਤੇ [ਪੌਲੁਸ ਦੇ] ਫੜਨ ਲਈ ਪਹਿਰਾ ਬਹਾਲਿਆ” ਪਰ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ “ਤਾਕੀ ਥਾਣੀ ਟੋਕਰੇ ਵਿਚ ਸਫ਼ੀਲ ਉੱਪਰ ਦੀ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਉਹਦੇ ਹੱਥੋਂ ਬਚ ਨਿੱਕਲਿਆ” (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 11:32, 33)। ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਲੂਕਾ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸੀ ਇਹ ਉਹੀ ਘਟਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਮਿਸ਼ਕ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ “ਨੂੰ ਟੋਕਰੇ ਵਿਚ ਬਹਾਲ ਕੇ ਸਫ਼ੀਲ ਉੱਪਰੋਂ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ” (ਕਰਤੱਬ 9:25)। 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਅਰਿਤਾਸ ਰਾਜਾ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਹਾਕਮ ਤੋਂ ਖ਼ਤਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਕਰਤੱਬ 9 ਵਿਚ ਸਾਜਿਸ਼ ਰਚਣ ਵਾਲੇ ਯਹੂਦੀ ਸਨ। ਸਾਫ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹੀ ਪੈਟਰਨ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਦੀਆਂ ਮਿਸ਼ਨਰੀਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਵਿਚ ਲੂਕਾ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਬਾਰ ਬਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ “ਤਿੰਨਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ” ਵਾਕਅੰਸ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਇਹ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪੂਰੇ (ਛਤੀ ਮਹੀਨੇ) ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ; ਕਿਉਂ ਜੋ ਯਹੂਦੀ ਗਣਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸਮਾਂ ਇਕ ਪੂਰਾ ਸਾਲ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਆਖਰੀ ਹਿੱਸੇ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਹਿੱਸੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਦੋਹਾਂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਤਿੰਨ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਮਨਬਦਲੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਹਦੇ ਅਰਬ ਜਾਣ ਸਣੇ ਅਤੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਾਣ ਨੂੰ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ “ਕੇਫ਼ਾਸ” ਦੇ ਦਰਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ (1:18), ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਖਦਿਆਂ ਘੱਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਇਸ ਤਰਤੀਬ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

1. ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਮਨਬਦਲੀ ਦਮਿਸ਼ਕ ਵਿਚ ਹੋਈ (ਕਰਤੱਬ 9:10-19ਓ; 22:12-16)।

2. ‘‘ਤੁਰਤ’’ ਉਹ ਦਮਿਸ਼ਕ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ (ਕਰਤੱਬ 9:19ਅ-22)।
3. ਉਹ ਨਬਾਤੇ ਅਰਬ ਨੂੰ ਗਿਆ, ਵਧੇਰੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਵੀ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਸੁਣਾਈ ਗਈ (1:17)।
4. ਉਹ ਦਮਿਸ਼ਕ ਵਿਚ ਮੁੜ ਆਇਆ (1:17), ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਐਨਾਂ ਕਾਮਯਾਬ ਸੀ ਕਿ ਜੋ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਯਹੂਦੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਉਹਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ (ਕਰਤੱਬ 9:23-25)। ਸਾਫ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੇ ਸਥਾਨਕ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਨੂੰ ਗਿ੍ਫ਼ਤਾਰ ਕਰਕੇ ਉਹਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 11:32, 33)।
5. ਉਹ ਪਤਰਸ ਨਾਲ ਵਾਕਫ਼ੀਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਮੁੜ ਗਿਆ; ਆਪਣੀ ਮਨਬਦਲੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਹਦਾ ਉੱਥੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਾਣਾ ਸੀ (ਕਰਤੱਬ 9:26, 27)। ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਉਹ ਪਤਰਸ ਦੇ ਨਾਲ ਰਿਹਾ (1:18, 19)^{੧੫}
6. ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਵੈਰ ਦੇ ਖਤਰੇ ਕਰਕੇ ਭਾਈਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਲਿਕਿਆ ਦੇ ਤਰਸੁਸ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਕਈ ਸਾਲ ਤਕ ਰਿਹਾ (ਕਰਤੱਬ 9:28-30; 22:17-21)। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦੀਆਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਬਾਈਬਲ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਅਰਬ ਤੋਂ ਮੁੜਨ ਅਤੇ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਤੋਂ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੌਲਸ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਦਮਿਸ਼ਕ ਵਿਚ ਰਿਹਾ। ਗਲਾਤੀਆਂ ਦੇ ਪਤਰ ਵਿਚ ਘੱਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਤੋਂ ਗਿਣਨਾ ਪੌਲਸ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ। ਪੌਲਸ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਉਸ ਨੇ ਸੁਣਾਈ ਸੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਰਸੂਲ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।^{੧੬} ਉਸ ਨੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਮੁਕਾਸ਼ਫੇ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਧੀ ਖ਼ੁਦਾ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਹੈ (1:11, 12, 16; ਵੇਖੋ 2:6-9)^{੧੭}

ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਪਤਰਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਰਿਹਾ। ‘‘ਪਤਰਸ’’ ਅਰਾਮੀ ਨਾਮ ‘‘ਕੇ ਪਾਸ’’ (ਯੂਹੰਨਾ 1:42) ਦਾ ਯੂਨਾਨੀ ਸਮਾਨਅਰਥੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ‘‘ਚੱਟਾਨ’’ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਪਤਰਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਈ ਅਨੌਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅਤੇ ਕੰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਹੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੇਖੀਆਂ ਸਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਯਿਸੂ ਦੇ ਨਾਲ ਚੱਲਦੇ ਫਿਰਦੇ ਸਨ।^{੧੮} ਉਹ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਭਾਵ ਜਦੋਂ ‘‘ਯਿਸੂ [ਉਨ੍ਹਾਂ] ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਯੂਹੰਨਾ ਦੇ ਬਪਤਿਸਮਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦਿਨ ਤੀਕਰ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਉਤਾਰਾਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ’’ (ਕਰਤੱਬ 1:21, 22)। ਹੋਵੇ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਤਰਸ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸਾਬਕਾ ਸਤਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹੋਂ ਤਰਸੁਸ ਵਿਚ ਮੁੰਡਪੁਣੇ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਦਿਨ, ਨਾਮੀ ਰੱਬੀ ਗਮਲੀਏਲ ਤੋਂ ਸਿੱਖਣ ਦੌਰਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਨਾਸਰੀਆਂ ਦਾ ਕੁਪੰਥ ਮੰਨਦਾ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਕਰਤੱਬ 22:3-5; 26:9-11), ਉਖਾੜ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਬਾਰੇ ਸੁਣਨਾ ਚਾਹ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੌਲਸ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਿਰਾਲੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੌਲਸ ਦੀ ਮਨਬਦਲੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਅਨੌਖੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪਤਰਸ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਸ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਕਰਕੇ ਹੀ ਮਸੀਹ ਦੀ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਅਖ਼ੀਰ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸੰਸਾਰ ਤਕ ਪੁੱਜਣੀ ਸੀ, ਜਿਹੜੇ ਹੁਣ ਤਕ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਇੱਕੋ ਸੱਚੇ ਖ਼ੁਦਾ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮਸੀਹ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਜੋਧਿਆਂ ਦੀ ਇਸ ਪਹਿਲੀ ਅਹਿਮ ਮੁਲਾਕਾਤ ਉੱਤੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਣਨ ਦੀ ਲਲਕ ਰੱਖਦੇ ਹੋਣਗੇ? ਖੁਦਾ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਹੀ ਨੇਕ ਕਾਰਣਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਪਰਗਟ ਨਾ ਕਰਨਾ ਚੁਣਿਆ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਪਤਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉਤਲੀ ਸੇਵਕਾਈ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ¹³⁹ ਜਦ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਨਿਰਾਲੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਉੱਚਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਸੀਹ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਬਪਤਿਸਮੇ ਦੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦਮਿਸਕ ਦੇ ਰਾਹ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਹਨਨਯਾਹ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਮੇਖ ਖਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖੀ ਸੀ, ‘ਉਸੇ ਦੇ ਲਈ ਤੂੰ ਸਭ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਹੜੀਆਂ ਤੈਂ ਵੇਖੀਆਂ ਅਤੇ ਸੁਣੀਆਂ ਹਨ’ (ਕਰਤੱਬ 22: 15)। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਦਰਸ਼ਣਾਂ ਨਾਲ ਮੇਖ ਖਾਣਗੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ ਵਿਚ ਅਤੇ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਖਤਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ (ਕਰਤੱਬ 18: 9, 10; 27: 23, 24; ਵੇਖੋ 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 12: 1-4)। ਇਹ ਘੱਟਨਾਵਾਂ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਪੌਲੁਸ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਨ। ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਪਤਰਸ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਣ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘੱਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਤਰਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉਤਲੀ ਸੇਵਕਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪਤਰਸ ਦਾ ਯਿਸੂ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਚੱਲਣਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਪਤਰਸ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ ਤੇ ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਸਮਝਾਈ, ਜੋ ਅੰਤਾਕਿਆ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿਕਾਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਦੇਹ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ (2: 11-14)। ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਪਤਰਸ ਲਈ ਉਸ ਮੌਕੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਬਹਾਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਰਸ ਨੇ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਰਸੂਲ ਹੋਣ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਕੁਝ ਦਿੱਕਤ ਆਉਂਦੀ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ‘ਵਿਚ ਕਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਸਮਝਣਾ ਔਖਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੱਚ ਘਰੜ ਅਤੇ ਡੋਲਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਬਰਬਾਦੀ ਲਈ ਮਰੋੜਦੇ ਹਨ’ (2 ਪਤਰਸ 3: 15, 16)।

ਜੇ ਵੀ ਹੋਵੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖ਼ਾਸ ਰਸੂਲਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸੰਗਤੀ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜੋ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ, ਉਸ ਤੋਂ ਦਿਲਚਸਪ ਸਵਾਲ ਖੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਅਨਾਦੀਕਾਲ ਦੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਆਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਸਨ ਅਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਗੁਆਚੇ ਹੋਇਆਂ ਵਿਚ ਇੰਜੀਲ ਸੁਣਾਉਣ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ (ਕਰਤੱਬ 9: 28, 29)।

ਦੋਹਾਂ ਰਸੂਲਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮਤਭੇਦ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਪਤਰਸ ਆਪਣੇ ਸਾਦੇ, ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸਮਾਈ ਸੁਭਾਅ ਲਈ ਰੁੱਖੇ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੇ ਮਛੇਰੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਉਲਟ ਪੌਲੁਸ ਆਪਣੇ ਪੱਕੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਜੋਸ਼ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਜਨੂਨੀ ਰੱਬੀ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀ। ਪਤਰਸ ਇਕ ਆਮ ਗਲੀਲੀ ਯਹੂਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਕਬੂਲੇ ਜਾਣਾ ਕਿਸੇ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਦੇ ਦਰਸ਼ਣ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਪੌਲੁਸ ਰੋਮੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵਿਚ ਕੁਲੀਨ ਯਹੂਦੀ ਸੀ। ਯੂਨਾਨੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਜਾਣਕਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਢੁਕਵਾਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਹੋਰ ਰਸੂਲ ਨਹੀਂ ਸਨ (1: 19 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ) ਪੌਲੁਸ ਹੀ ਪਤਰਸ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵਾਕਫ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਬਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰ ਕੱਢ ਸੀ। ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਸੱਦੇ ਜਾਣ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਕੰਮ ਪੌਲੁਸ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦਾ ਦੇ ਮਕਸਦ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਆਮ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵੀ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਫ਼ਿਲਿੱਪੋ ਵਿਚ (ਕਰਤੱਬ 16:35-39) ਅਤੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ (ਕਰਤੱਬ 22:24-29) ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਇਹੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਈ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਦੀ ਮਿਸ਼ਾਲ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਰੋਮੀ ਹੋਣ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਸੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਤੋਂ ਇਕ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਰੋਮੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਹਾਕਮ ਸਮਰਾਟ ਨੀਰੋ ਅੱਗੇ ਉਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਵਿਚ ਮੁੱਕਣਾ ਸੀ।⁴⁰

ਆਇਤ 19. ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਪਤਰਸ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, ਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਭਰਾ ਯਾਕੂਬ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਮੈਂ ਰਸੂਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਡਿੱਠਾ। ਇਹ ਆਇਤ ਕਈ ਸਵਾਲ ਖੜੇ ਕਰਦੀ ਹੈ: (1) ਯਕੂਬ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ‘ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ’ ਦਾ ਕੀ ਮਤਬਲ ਹੈ? (2) ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ‘ਰਸੂਲਾਂ’ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? (3) ਇਹ ਗੱਲ ਕਰਤੱਬ 9:27 ਵਿਚ ਲੂਕਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਰਨਬਾਸ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ‘ਰਸੂਲਾਂ’ (ਬਹੁਵਚਨ) ਕੋਲ ਲਿਆਇਆ?

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਓ ‘ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਭਰਾ ਯਾਕੂਬ’ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ ਅਤੇ ਗਲਾਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਖ਼ਤ ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਜਦ ਪਤਰਸ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਜੇਲ ਤੋਂ ਛੁਟਿਆ ਸੀ ਤਦ ਉਸ ਨੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ‘ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਖ਼ਬਰ’ ਦੇਣ ਲਈ ਮਰੀਅਮ ਦੇ ਘਰ ਜਮਾਂ ਹੋਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਸੀ (ਕਰਤੱਬ 12:17)। ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦੀ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕਬੂਲੇ ਜਾਣ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਯਾਕੂਬ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਗੌਰ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਮਸੀਹੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਕਰਤੱਬ 15:13-29)। ਤੀਜੀ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪੌਲੁਸ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ‘ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਬਜ਼ੁਰਗ’ ਮਿਲੇ ਸਨ (ਕਰਤੱਬ 21:17, 18)। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ‘ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਕੇਫ਼ਾਸ ਅਤੇ ਯੂਹੰਨਾ’ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ‘ਬੰਧੂ’ ਆਖੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਬਰਨਬਾਸ ਨੂੰ ‘ਸਾਂਝ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਮਿਲਾਏ’ ਸਨ (2:9) ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ‘ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਕੋਲ’ ਜਾਣ। ‘ਜੋ ਕਈ ਕੁ ਜਣੇ ਯਾਕੂਬ ਦੀ ਵੱਲੋਂ ਆਏ’ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਤੇ ਪਤਰਸ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਨੇ ‘ਸੁੰਨਤੀਆਂ ਦੇ ਡਰ [phobēō, ਫੌਬਿਓ] ਦੇ ਮਾਰੇ’ (2:12) ਅੰਤਾਕਿਆ ਵਿਚ ਗੈਰ ਕੌਮ ਭਾਈਆਂ ਨਾਲ ਖਾਣਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕਦਮ ਚੁਕਾਇਆ ਸੀ।

‘ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ’ ਦਾ ਅਰਥ। ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਯਾਕੂਬ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਕਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਰਸੂਲ ਸੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਦੋ ਛੋਟੇ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦਾਂ (ei meē, ਆਈ ਮੀ) ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। NASB ਵਿਚ ਇਸ ਵਾਕਖੰਡ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਸਿਵਾਏ’ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਰ ਹੋਰ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ‘ਜੇ ਨਹੀਂ,’ ‘ਜਦ ਤਕ,’ ‘ਪਰ ਸਿਰਫ਼,’ ‘ਪਰ ਬਲਕਿ’ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਯੂਨਾਨੀ ਨਵੇਂ ਨਮੇ ਵਿਚ ਇਹ ਵਾਕਖੰਡ ਕਈ ਵਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਤਾਂ ਗਲਾਤੀਆ ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ (1:7, 19; 6:14); ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਵਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ, ‘ਬਿਨਾਂ’ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ (6:14)। ਬਾਕੀਆਂ ਦੋ ਵਿਚ 1:7 ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਸਗੋਂ,’ ‘ਬਲਕਿ ਬਜਾਏ,’ ਜਾਂ ‘ਪਰ ਸਿਰਫ਼’ (ਇੱਕੋ ਹੀ ਵਰਗ ਨਾਲ ਨਾ

ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਲਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਰਥ ਵਿਚ)। ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। 1:19 ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਦੂਜੇ ਸਬੂਤ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ ਕਿ ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ ਇਸ ਸਵਾਲ ਵਾਲੇ ਸਮੂਹ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ('ਯਾਕੂਬ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ') ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ('ਹੋਰ ਰਸੂਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਿਰਫ ਯਾਕੂਬ')।⁴¹ ਸੰਦਰਭ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਦਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰਨਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਰਸੂਲਾਂ ਦਾ ਅਰਥ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਰਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਸਭਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਯਾਕੂਬ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈਆਂ ਨੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਲਈ ਕਿ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਲਈ ਸੁੰਨਤ ਅਤੇ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ (ਕਰਤੱਬ 15:13-22)। ਇਸ ਇਕੱਠ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ 'ਰਸੂਲ' ਜਾਂ 'ਬਜ਼ੁਰਗ (ਐਲਡਰ)' ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ ਗਿਆ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਤਰਸ ਵਾਂਗ ਉਹ ਸਿਰਫ ਬਜ਼ੁਰਗ/ਐਲਡਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਤੇ ਰਸੂਲ ਦੋਵੇਂ (1 ਪਤਰਸ 5:1); ਪਰ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਚਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਆਖਰੀ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਯਾਕੂਬ ਰਸੂਲ ਸੀ?⁴²

ਯਿਸੂ ਨੇ ਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਰਤੀ ਉਤਲੀ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਕਾਈ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਹ 'ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ' (ਮਰਕੁਸ 3:13, 14)। ਇਹ ਆਦਮੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ 'ਚੇਲੇ' ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸ ਨੇ 'ਰਸੂਲ' ਵੀ ਆਖਿਆ (ਲੂਕਾ 6:12, 13)। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਮੱਤੀ 10:2-4; ਮਰਕੁਸ 3:16-19; ਲੂਕਾ 6:13-16; ਅਤੇ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ 1:13 ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 'ਯਾਕੂਬ' ਦੇ ਨਾਂਅ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦਮੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਭਰਾ ਹੋਵੇ। ਰਸੂਲ ਉਹਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ 'ਮੁੱਢੇ' ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਰਹੇ ਸਨ (ਯੂਹੰਨਾ 15:27)। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਤਮਾ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਸਾਰੀ ਸਚਿਆਈ ਵਿਚ ਅਗਵਾਈ' ਕਰਨੀ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 16:13)—ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੜਵਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਧੋਤੇ ਸਨ (ਯੂਹੰਨਾ 13:1-5)। ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਭਰਾ ਯਾਕੂਬ, (ਮੱਤੀ 13:55; ਮਰਕੁਸ 6:3), ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਚਿਆਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉਤਲੀ ਸੇਵਕਾਈ ਦੌਰਾਨ ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਰ ਤਕ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 7:1-5)। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪਾਗਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ (ਮਰਕੁਸ 3:20, 21)! ਜਦ ਯਹੂਦਾ ਇਸਰਕਿਯੋਤੀ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਤਾਂ ਪਤਰਸ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ,

ਪਰੰਤੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਹੜੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸਾਡੇ ਸੰਗ ਰਹੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਯਿਸੂ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਯੂਹੰਨਾ ਦੇ ਬਪਤਿਸਮਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦਿਨ ਤੀਕਰ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਉਤਾਰਾਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ, ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਉਹ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੋਵੇ (ਕਰਤੱਬ 1:21, 22)।

ਰਸੂਲਾਂ ਨੇ ਚਿੱਠੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਿਆਰਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਾਏ ਜਾਣ ਲਈ ਮੱਤਿਯਾਸ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ (ਕਰਤੱਬ 1:25, 26)।

ਇਹ ਵਿਖਾਉਣਾ ਕਿ ਯਾਕੂਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸੰਤੋਖਜਨਕ ਹੈ ਕਿ 120 ਚੇਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਹੜੇ

ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਵਾਅਦਾ ਕੀਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ‘ਯਿਸੂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਮਰੀਅਮ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਭਰਾ’ ਵੀ ਸਨ (ਕਰਤੱਬ 1: 12-14)। ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਪੌਲਸ ਨੇ ਯਿਸੂ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਦਰਸ਼ਣਾਂ ਨੂੰ ਗਿਣਵਾਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ‘ਪਿੱਛੋਂ ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫੇਰ ਸਭਨਾ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ’ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15: 7)। ਮਥਿਆਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਬਾਹਾਂ ਦੇ ਅਹਿਮ ਅਤੇ ਸੰਕੇਤਕ ਅੰਕ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਵਾਰਸ ਦਾ ਨਾਂਅ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਕਲੀਸੀਆ ਦੀ ‘ਨੀਹ’ ਦੇ ਪੱਥਰਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ (ਵੇਖੋ ਅਫਸੀਆਂ 2: 19, 20; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 21: 10-14)।

ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕਈ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ‘ਰਸੂਲ’ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਮੋਹਰੀ ਬਰਨਬਾਸ ਦਾ ਨਾਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਲੂਕਾ ਨੇ ਕਰਤੱਬ 14: 14 ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਰਸੂਲ ਆਖਿਆ। ਕਈ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਭੇਜੇ ਹੋਏ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਦੇ ‘ਰਸੂਲ’ ਸਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ ਮੰਡਲੀਆਂ ਪੌਲਸ ਨਾਲ ਜਾਣ ਅਤੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਗਰੀਬ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣਦੀਆਂ ਸਨ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 8: 16-23)। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਜਿਵੇਂ ‘ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ’ (NIV), ਜਾਂ ‘ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਦੂੱਤਾਂ’ (NASB) ਵਰਗੇ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਨਾਲ 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 8: 23 ਵਰਗੇ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਮੂਲ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ‘ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਭੇਜੇ ਹੋਏ’ ਵਾਂਗ ਪਰ ਮੂਲ ਲਿਖਤ ਵਿਚ *apostolos* (ਅਪੋਸਟੋਲੋਸ) ਹੈ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਬਦਲ ‘ਅਪੋਸਟਲ’ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹੀ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

Apostolos (ਅਪੋਸਟੋਲੋਸ) ਸ਼ਬਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਰਥ ਕਿਸੇ ਖ਼ਾਸ ਮਕਸਦ ਤੇ ‘ਭੇਜਿਆ ਹੋਇਆ’ ਜਾਂ ‘ਘੱਲਿਆ ਹੋਇਆ’ ਲਈ ਹੈ। (ਯਹੂਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਬਾਅਦ) ਗਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਵੱਲੋਂ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ‘ਗ੍ਰੇਟ ਕਮੀਸ਼ਨ’ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਮੱਤੀ 28: 18-20)। ਲਾਤੀਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਆਖਰੀ ਹਿੱਸਾ ‘ਕਮੀਸ਼ਨ’ ਬੇਸ਼ੱਕ ‘ਮਿਸ਼ਨ’ ਲਾਤੀਨੀ ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦ (*misero*, ਮਿਸਿਓ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਘੱਲਣਾ’) ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ *apostolos* (ਅਪੋਸਟੋਲੋਸ) ਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਮਿਸ਼ਨਰੀ’ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਜਾਂ ਦੂਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਮਸੀਹ ਦੀ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਆਦਮੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ‘ਰਸੂਲ’ ‘*apostolos* ਅਪੋਸਟੋਲੋਸ’ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਇਹ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਸ਼ਬਦ ਆਉਂਦੇ ਹਨ: ਨਾਉਂ (*apostolos*, ਅਪੋਸਟੋਲੋਸ) ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਰਸੂਲ’ ਜਾਂ ‘ਘੱਲਿਆ ਹੋਇਆ’; ਨਾਉਂ (*apostolē*, ਅਪੋਸਟੋਲੇ) ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਰਸੂਲ ਦੀ ਪਦਵੀ’ ਜਾਂ ‘ਮਿਸ਼ਨ’ ਅਤੇ ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦ; *apostellō* (ਅਪੋਸਟੋਲੇ) ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਬਾਹਰ ਘੱਲਣਾ’ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਪਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਧਾਰਣਾ ਕਿਸੇ ਖ਼ਾਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਘੱਲੇ ਜਾਣ ਦੀ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਕ ਵਾਰ ‘ਸਾਡੇ ਇਕਰਾਰ ਦੇ ਰਸੂਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕ’ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 3: 1) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਘੱਲੇ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ (ਮੱਤੀ 10: 40; 15: 24; ਲੂਕਾ 4: 18, 43; ਯਹੂਰਨਾ 3: 17; 5: 36, 37; 6: 29; 7: 28, 29; 8: 42; 9: 4; 17: 18; 20: 21)।

ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਵਿਚ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਸੁਣਾਉਣੀ ਸੀ (ਮੱਤੀ

28: 18-20)। ਪੌਲਸ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਲਈ ਮਸੀਹ ਦਾ ਖ਼ਾਸ ਰਸੂਲ ਸੀ (ਰੋਮੀਆਂ 11: 13)। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਮੂਲ ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਪਤਰਸ ਨਾਲੋਂ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਕੱਢ ਸੀ (2: 6-10)। ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਰਨਬਾਸ ਅਤੇ ਸੌਲਸ ਨੂੰ ਅੰਤਾਕਿਆ ਦੇ ਨਬੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸਤਾਦਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਉਸ ਕੰਮ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ਕਰੋ ਜਿਹਦੇ ਲਈ [ਉਸ ਨੇ] ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ’ (ਕਰਤੱਬ 13: 1-4)। ਪੌਲਸ ਅਤੇ ਬਰਨਬਾਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭਾਵ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ‘ਮਿਸ਼ਨਰੀ’ ਜਾਂ ‘ਦੂਤ’ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ‘ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਦੇ ਰਸੂਲਾਂ’ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦੇ ਗਰੀਬ ਸੰਤਾਂ ਕੋਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਡਲੀਆਂ ਦੇ ਚੰਦੇ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤੀ ਜੁੜੀ ਸੀ ਇਸ ਕਰਕੇ 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 8: 23 ਦਾ NASB ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਾਲ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਗਲਤ ਲਗਦਾ ਹੈ।

‘ਰਸੂਲ’ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਰਥ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ ਰਸੂਲ ਕਿਵੇਂ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਉੱਪਰ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਮਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਖ਼ਾਸ ਮਕਸਦ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ। ਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸਮਾਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪਹੁੰਚ ਨਾਲ ਦਾਣ ਪਾਏ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਸੀਹ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਾਜਦੂਤ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾਨਾਂ ਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਅਤੇ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨਾ ਸੀ (ਮਰਕੁਸ 16: 15-20; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 14: 18, 19, 22; 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 12: 12; ਇਬਰਾਨੀਆਂ 2: 4)।

‘ਰਸੂਲ’ ਸ਼ਬਦ ਸਿਰਫ਼ ਰੁਤਬੇ ਦਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਵਲ ਕੰਮ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਭਰਾ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਸੂਲ ਹੋਣ, ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਸ਼ਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲੋਂ ਸਹੀ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਨੇ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਘੱਲਿਆ। ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਯਾਕੂਬ ਬਾਰੇ ਜੋ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਤਾਂ ਇਹੀ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦਾ ਪੱਕਾ ਵਾਸੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂ ਰਸੂਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਿਸ਼ਨ ਤੇ ਕਦੇ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਸਬੂਤ ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਾਕੂਬ ਇਕ ਐਲਡਰ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਸੇਵਕਾਈ ਸਥਾਨਕ ਕਲੀਸੀਆ ਨਾਲ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹੀ ਵਿਚਾਰ ਇਸ ਨਿਚੋੜ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਕੋਲ ਪਤਰਸ ਕੋਲ ਜਾਣ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਗਲਾਤੀਆਂ 1: 19 ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜਿਆ ਜਾਵੇ ‘ਪਰ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਸੂਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਡਿੱਠਾ, ਸਿਰਫ਼ [ei mē, ਆਈ ਮੀ] ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ।’

ਪੌਲਸ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਸੂਲ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਕਿਵੇਂ ਸੰਭਵ ਹੋਇਆ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਰਸੂਲਾਂ (ਮਿਸ਼ਨਰੀਆਂ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮ ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਰਕੇ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਉਹ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਫੈਲਾਉਣ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ, ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ‘ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ’ ਮਿਲੇ, ਉੱਥੇ ਰੁੱਝੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਣਗੇ (ਵੇਖੋ ਕਰਤੱਬ 14: 27; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 16: 9; 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 2: 12; ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 4: 3)। ਇਹ ਸਾਰੇ ਹਵਾਲੇ ਭਾਵੇਂ ਪੌਲਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ ਪਰ ਮਸੀਹੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ, ਯੂਹੰਨਾ ਅਤੇ ਪਤਰਸ ਸਾਮਰੀਆ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਘੁੰਮੇ ਸਨ (ਕਰਤੱਬ 8: 14)। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਤਰਸ ਲੁੱਦਾ (ਕਰਤੱਬ 9: 32), ਯੱਪਾ (ਕਰਤੱਬ 9: 36), ਕੈਸਰੀਆ (ਕਰਤੱਬ 10: 24), ਅਤੇ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਅੰਤਾਕਿਆ ਤਕ ਗਿਆ (ਗਲਾਤੀਆਂ 2: 11)। ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਵਚਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ

ਪੋਥੀ ਵਿਚ ਯੂਹੰਨਾ ਪਤਮੁਸ ਨਾਮਕ ਟਾਪੂ ਵਿਚ ਫੇਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 1:9)।

ਬਾਈਬਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀਆਂ ਕਈ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਕਈ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਭੂਮੱਧ ਸਾਗਰ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਸੂਲ ਹੋਣ ਦਾ ਕੰਮ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਗੇਟ ਕਮੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਦੂਰ ਨੇੜੇ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਈ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਸਨ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 9:5)। ਪਰ ਯਾਕੂਬ ਬਾਰੇ ਵਚਨ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਹੀ ਰਿਹਾ।

ਐਲਡਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਯਾਕੂਬ ਦਾ ਕੰਮ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਉਥੋਂ ਦੇ ਝੰਡ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ 1 ਪਤਰਸ 5: 1-3)। ਬੇਸ਼ੱਕ ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਸਬੂਤ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਉਹ ਐਲਡਰ ਸੀ ਪਰ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਾਡੇ ਤੌਰ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਲੀਸੀਆ ਦਾ ਰਹਿਨੁਮਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਬੂਤ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਰਸੂਲ ਹੋਣ ਨਾਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਐਲਡਰ ਹੋਣ ਦਾ ਪੱਖ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਗਲਾਤੀਆਂ 1: 19 ਅਤੇ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ 9:27 ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣਾ। ਜੇ ਪੌਲਸ ਯਰਸ਼ਮ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਰਸੂਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਕਰਤੱਬ 9:27 ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਮੇਲ ਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਲੂਕਾ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ, ‘‘ਬਰਨਬਾਸ [ਪੌਲਸ] ਨੂੰ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਲੈ ਗਿਆ?’’ ਇਕ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਤਰਸ ਰਸੂਲਾਂ ਦੀ ਜਮਾਤ ਦਾ ਨਮਾਇੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਦੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਹੋਰ ਰਸੂਲ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਬਾਹਰ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ ਤਾਂ ‘‘ਰਸੂਲਾਂ’’ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ‘‘ਆਮ ਬਹੁਵਚਨ’’ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਗਈ।⁴³ ਡੇਵਿਡ ਜੇ. ਵਿਲੀਅਮ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇਹ ਫਰਕ ਦੋ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਮਕਸਦਾਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਆਇਆ। ‘‘[ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ ਵਿਚ] ਲੂਕਾ ਲਈ ਇਹ ਵਿਖਾਉਣਾ ਅਹਿਮ ਸੀ ਕਿ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਰਸੂਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦ ਕਿ ਗਲਾਤੀਆਂ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ।’’⁴⁴

ਇਕ ਹੋਰ ਸੰਭਾਵਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੂਕਾ ਨੇ ਬਾਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ਵਿਚ ‘‘ਰਸੂਲਾਂ’’ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ। ਜੇ. ਡਬਲਯੂ. ਮੈਕਗਰਵੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਲੂਕਾ ਦੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ‘‘ਸਾਰੇ ਰਸੂਲ’’ ਜਾਂ ‘‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ’’ ‘‘ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।’’ ਉਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸੀ ਕਿ ‘‘ਯਾਕੂਬ, ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਰਸੂਲ ਇਸੇ ਅਰਥ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ।’’⁴⁵ ਜੇ ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਲੂਕਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ‘‘ਰਸੂਲਾਂ’’ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਪਤਰਸ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਵੀ ਹੋਣਗੇ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਅਸੀਂ ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ ਰਸੂਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਆਇਤ 20. ਪੌਲਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਤਮਕਥਾ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਚਾਅ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਜੋੜ ਦਿੱਤੀ: ਹੁਣ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ, ਵੇਖੋ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਬੁਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ! ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਐਨੇ ਖੁੰਢੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਵਹਾਅ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਈ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣਾਂ (NASB ਸਣੇ) ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਬਰੈਕਟਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਇਤ 20 ਦਾ ਆਖਰੀ ਹਿੱਸਾ ਇਕ ਸੌਂਹ ਹੈ। NIV ਵਾਂਗ NASB ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਅ ਨੂੰ ‘‘ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦੁਆਉਂਦਾ ਹਾਂ’’ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਨਰਮ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਵਾਦ ਦਾ ਪੌਲਸ ਦੀ ਵਾਕਰਚਨਾ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸਰਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮੂਲ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੂਲ ਵਿਚ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ, ‘‘ਵੇਖੋ,

ਖੁਦਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੈਂ ਬੁਠ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ।' ਜੇ 'ਵੇਖੋ' (*idou*, ਆਈਡੋ) ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਚੰਗਾ ਅਰਥ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ 'ਵੇਖੋ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕਿਰਿਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸਿਰਫ ਉਸ ਉੱਤੇ ਧਿਆਨ ਦੁਆਉਣ ਲਈ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਜੋ ਬੁਲਾਰਾ ਜਾਂ ਲੇਖਕ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਬਦਲ 'ਕੀ' (*hoti*, ਹੋਟੀ) ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤੇ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ KJV ਵਿਚ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ 'ਵੇਖੋ, ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਮੈਂ ਬੁਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ।'

'ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ' ਸੁਚਮੁਚ ਵਿਚ ਸਹੁੰ ਖਾਣ ਦਾ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਮ ਖਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੌਂਹ ('ਰੱਬ ਦੀ ਸਹੁੰ') ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਅਸੀਂ ਪੌਲਸ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਾਪਾਕ ਸੌਂਹ ਖਾਣ ਵਰਗਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਲਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।⁴⁶ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਉਸ ਦੀ ਸੌਂਹ ਇਸ ਤੱਥ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੁਆਉਣ ਲਈ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਾ ਖੁਦਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਬਲਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਦੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਗਵਾਹ ਸੀ, ਇਕ ਸੰਜੀਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸੀ। ਜੇ ਉਹ ਗੱਲ ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ ਇੱਥੇ ਐਨੀ ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਦੇਸ਼ੀ ਸੀ!

ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਦੇ ਸੱਚ ਹੋਣ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਐਨੀ ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਵਿਖਾਉਣਾ ਪਿਆ? ਅਜਿਹਾ ਲੱਗੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਵੈਰੀ ਗਲਾਤੀਆ ਦੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦੁਆਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਪੌਲਸ ਉਸ ਖੁਸ਼ਬਰੀ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਨੇ ਸੁਣਾਈ ਸੀ, ਮਿਲਾਵਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਪੌਲਸ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨ ਦੁਆਉਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁੰਨਤ ਕਰਾਉਣ ਜਾਂ ਮੁਸਾ ਦੇ ਨੇਮ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਹਿਮ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸਾਹਿਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲਸ ਨੇ ਇਸ ਆਇਤ ਵਿਚਲੀ ਸਖ਼ਤ ਭਾਸ਼ਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵਰਤੀ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਗਲਾਤੀਆ ਨਾਲ ਖ਼ਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਆਗਮੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਗਲਬਾਤ ਲਿਖੀ ਗਈ ਗੱਲ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੀ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਉਹ ਇਸ ਨਿਯਮ ਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਪਵਾਦ ਸਨ।⁴⁷ ਜ਼ਬਾਨੀ ਕਹੀ ਗਈ ਗੱਲ ਨਾਲੋਂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਲਿਖੀ ਗੱਲ ਦਾ ਵਜ਼ਨ ਬਹੁਤਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਨਕਲੀ ਅਤੇ ਗਲਤ ਸਿੱਖਿਆਵਾ ਆਮ ਸਨ।

ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤਦੇ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਜਾਂ ਮੋਹਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਹੋਣ। ਮਿੱਟੀ ਜਾਂ ਮੋਮ ਦੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ ਉੱਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ, ਪ੍ਰਤੀਕ ਜਾਂ ਨਾਮ ਉਕੇਰਣ ਲਈ ਮੋਹਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਮ ਸੀ। ਠੱਪੇ ਜਾਂ ਮੋਹਰ ਨਾਲ ਮਲਕੀਅਤ, ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਜਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸ਼ਾਹੀ ਹੁਕਮਾਂ ਅਤੇ ਮੰਜੂਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ।⁴⁸ ਮਸੀਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਪੁਰਾਤੱਤਵੀ ਖੋਜਾਂ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਮੈਸੋਪੋਟਾਮਿਆਂ ਦੇ ਪੱਛਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਰੋਮ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਸੱਭਿਆ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੀਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਅਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਲਿਖੀ ਗਈ ਗਵਾਹੀ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਗਵਾਹੀ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਾ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਜਵਾਬ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੋਣ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਪਰਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦਬਾਅ

ਵਿਚ ਆਤਮਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ। ਤੁਲਨਾ ਕਰਕੇ ਉਹਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਿਖੀ ਗਈ ਉਦੋਂ ਤਕ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹਿੰਦੀ ਜਦ ਤਕ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੋਵੇ (6: 11 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)।

ਪੌਲਸ ਸੱਚ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਯਹੂਸਲਮ ਵਿਚ ‘‘ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ’’ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸੀ (1: 18)? ਯਹੂਸਲਮ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਰਸੁਸ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸੌਲਸ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਾਉਣ ਲਈ ਉਹਦੇ ਜਨੂਨ ਯਹੂਸਲਮ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ (ਯਹੂਸਲਮ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਬਾਹਰਲੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ) ਕੋਈ ਰਹੱਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਆਪੇ ਪਹਿਲ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ‘‘ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਦਮਿਸ਼ਕ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਮੰਗੀਆਂ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਪੰਥ ਦੇ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਭਾਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਭਾਵੇਂ ਤੀਵੀਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੱਧੇ ਹੋਏ ਯਹੂਸਲਮ ਵਿਚ ਲਿਆਵਾਂ’’ (ਕਰਤੱਬ 9: 1, 2)। ਹਨੱਯਾਹ ਨਾਂਅ ਦਾ ਇਕ ਆਦਮੀ ਜਿਹੜਾ ਖਾਸਕਰ ‘‘ਇਸ ਪੰਥ’’ ਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਸੌਲਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਬੁਲਾਹਟ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸੱਦੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਘੱਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸੌਲਸ ਬੜਾ ਖਤਰਨਾਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਕਰਤੱਬ 9: 10-16)।

ਮਸੀਹੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੌਲਸ ਨੇ ਦਮਿਸ਼ਕ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਾਂ (ਸਿਨਾਗੋਗਾਂ) ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ (ਕਰਤੱਬ 9: 18-22)। ਉਸ ਨੇ ਅਰਬ ਨੂੰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉੱਥੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹ ਦਮਿਸ਼ਕ ਨੂੰ ਮੁੜ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਇੰਜੀਲ ਸੁਣਾਉਣੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ (ਗਲਾਤੀਆਂ 1: 17)। ਪੌਲਸ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਬਚ ਗਿਆ (ਕਰਤੱਬ 9: 23-25), ਅਤੇ ਉੱਥੋਂ ਪਤਰਸ ਨਾਲ ਵਾਕਫ਼ੀਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯਹੂਸਲਮ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ (ਗਲਾਤੀਆਂ 1: 18)। ਜੌਨ ਮੈੱਕਰੇ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲਸ ਦੀ ਮਨਬਦਲੀ ਤੋਂ ਯਹੂਸਲਮ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਾਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਤਰੀਬਨ 34 ਈਸਵੀ ਤੋਂ 37 ਈਸਵੀ ਹੈ।⁴⁹

ਦਮਿਸ਼ਕ ਯਹੂਸਲਮ ਤੋਂ ਥੋੜੇ ਹੀ ਫਾਸਲੇ ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਤਰਕਸੰਗਤ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਸੰਪਰਕ ਹੋਵੇਗਾ, ਖਾਸਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਾਂ (ਸਿਨਾਗੋਗਾਂ) ਵਿਚਕਾਰ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਯਹੂਸਲਮ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਦਮਿਸ਼ਕ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਘੱਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਘੱਟ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ ਜਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਭਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘੱਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਸਨ ਕਿ ਯਹੂਸਲਮ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਨਬਦਲੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਾਣ ਤੇ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨਾਲ ਗਲਬਾਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਆਈ ਸੀ (ਕਰਤੱਬ 9: 26)।

ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਪਤਾ ਸਿਰਫ਼ ਬਰਨਬਾਸ ਨੂੰ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਝਿਝਕ ਦੇ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ (ਕਰਤੱਬ 9: 27)। ਬਰਨਬਾਸ ਲਈ ਇਹ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਕਰਤੱਬ 4: 32-37; 11: 19-26), ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਯਹੂਸਲਮ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਜਾਗ ਗਿਆ। ਇਸ ਖਾਸ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਜਦ ਕਿ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਝਕ ਰਹੇ ਸਨ, ਬਰਨਬਾਸ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ‘‘ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ’’ ਲੈ ਗਿਆ। ਬਰਨਬਾਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਸਨ, ਖਾਸਕਰ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਬਾਕੀ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਕਾਰਣ ਡਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਭਲਾ ਬਰਨਬਾਸ ਨੇ ਜਦ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸੌਲਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪਰਤ ਆਇਆ ਹੈ, ਸਿਰਫ਼ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਬੇਖੌਫ਼ ਹੋ ਕੇ ਸੌਲਸ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਅਤੇ ਮਕਸਦਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ ਲਿਆ? ਭਲਾ ਬਰਨਬਾਸ ਅਜਿਹਾ ਆਦਮੀ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਉਹਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਦਮਿਸ਼ਕ ਵਿਚ ਕੀ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਨੂੰ ਇਹ

ਸਭ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗੇ, ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਬਰਨਬਾਸ ਵਿਚ ਬੜਾ ਯਕੀਨ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ‘‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਬੇਧੜਕ ਬਚਨ ਕਰਦਾ ਸੀ’’ (ਕਰਤੱਬ 9:28, 29)।

ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਨਗਰ ਵਿਚ ਇੱਥੇ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਪੌਲੁਸ ‘‘ਯੂਨਾਨੀ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਅਤੇ ਬਹਿਸ ਕਰਦਾ ਸੀ’’⁵⁰ ਜਦ ਕਿ ‘‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਹਦੇ ਮਾਰ ਸੁੱਟਣ ਨੂੰ ਲੱਕ ਬੱਧਾ’’ ਸੀ (ਕਰਤੱਬ 9:29)। ਗਮਲੀਏਲ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਰੋਮੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਯਹੂਦੀ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸੱਭਿਅਤਾ ਦੀ ਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਸੀ ਬਲਕਿ (ਕੁਝ ਹੱਦ ਤਕ) ਉਸ ਨੇ ਯੂਨਾਨੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵੀ ਲਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਰਤੱਬ 17:28 ਦੇ ਕੁਝ ਕਵੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਤੀਤੁਸ 1:12 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਨਬੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਯੂਨਾਨੀ ਸਾਹਿਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋਣ ਨੂੰ ਵਿਖਾਇਆ।

ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸੇ ਯਹੂਦੀ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਪੌਲੁਸ ਤੋਂ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪੌਲੁਸ ਉਸ ਖ਼ਾਸ ਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਸਰਗਰਮ ਗੁੱਸਾ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਨਾਸਰੀਆਂ ਦਾ ਬੇਦੀਨ ਧੜਾ ਮੰਨਦੇ ਸਨ, ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਕਰਤੱਬ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੌਲੁਸ ਨੂੰ ਨਾਸਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਵਜੋਂ ਵੇਖਿਆ ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਰਾ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭੇਡਾਂ ਨੂੰ ਚੁਰਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸਰਤ ਦੇ ਉਸ ਬੂਠੇ ਮਸੀਹਾ ਦੇ ਮਰਗ ਚੱਲਣ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ।⁵¹ ਬਾਹਰੋਂ ਵਿਰੋਧ ਮਾੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਨਾਲੋਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵਿਰੋਧ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾੜਾ ਅਤੇ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ।

ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਦੇ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਜਦ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਨਫ਼ਰਤ ਤੇ ਇਹ ਸਮਝ ਆਈ ਕਿ ਉਹ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਂ ‘‘ਓਹ ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਸਰਿਯਾ ਵਿਚ ਲਿਆਏ ਅਤੇ ਤਰਸੁਸ ਦੀ ਵੱਲ ਤੌਰ ਦਿੱਤਾ’’ (ਕਰਤੱਬ 9:30)। ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ ਵਿਚ ਲੂਕਾ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰੋਧ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ (ਜੇ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਨਹੀਂ) ਪੌਲੁਸ ਉੱਤੇ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਦੇ ਆਮ ਮਸੀਹੀਆਂ ਉੱਤੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਯਹੂਦੀਆਂ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਫ਼ਲਸਤੀਨ, ਉਸ ਨੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਸਤਾਅ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਲਿਖੀ। ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਲਿਜਾਏ ਜਾਣ ਨਾਲ ‘‘ਸਾਰੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਗਲੀਲ ਅਤੇ ਸਾਮਰੀਆ ਵਿਚ ਕਲੀਸੀਆ ਨੇ ਸੁਖ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਬਣਦੀ ਗਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਭੋਂ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਵਿਚ ਚੱਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ⁵²’’ (ਕਰਤੱਬ 9:31)।

ਆਇਤ 21. ਆਇਤ 20 ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਟਿੱਪਣੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਕਹਾਣੀ ਅੱਗੇ ਦੱਸੀ: ਉਹ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਮੈਂ ਸੁਰਿਯਾ ਅਤੇ ਕਿਲਿਕੀਯਾ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਗਿਆ। ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਨਾਂਅ ਉਲਟੀ ਤਰਤੀਬ ਵਿਚ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਕਰਤੱਬ 9:30 ਵਿਚ ਲੂਕਾ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਸਰੀਆ ਵਿਚ ਲਿਆਏ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਰਾਹ ਤਰਸੁਸ ਨੂੰ ਘੱਲ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਕਿ ਕਿਲਿਕੀਆ ਵਿਚ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਰਤੱਬ 11:25, 26 ਵਿਚ ਬਰਨਬਾਸ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਸੀਰੀਆ ਦੇ ਅੰਤਾਕਿਆ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਪਰ ਤਰਤੀਬ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਰੀਆ ਅਤੇ ਪੁਰਬੀ ਕਿਲਿਕੀਆ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇੱਕੋ ਸੂਬੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ

(ਵੇਖੋ ਕਰਤੱਬ 15:23, 41)।⁵³ ਸੀਰੀਆ ਦੋਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਮੋਹਰੀ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਕਰਤੱਬ 9:28-30 ਵਿਚ ਲੂਕਾ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਦਾ ਸੁਰ ਗਲਾਤੀਆਂ 1:21 ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਦੇ ਸੁਰ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਭਾਈਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਉੱਤੇ ਲਟਕੇ ਨਿੱਜੀ ਖਤਰੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਿਹਾ। ਇਹ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਯਹੂਸਲਮ ਨੂੰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਉਸ ਦੇ ਕੈਸਰੀਆ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਦੀ ਘੱਟਨਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਨਾ ਜਾਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸਿਰਫ਼ ਐਨਾਂ ਸੀ: ‘ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਕਰਦੇ ਹੋ ਜੋ ਰੋਂਦੇ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਤੋੜਦੇ ਹੋ? ਕਿਉਂ ਜੋ ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਯਿਸੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਬਦਲੇ ਯਹੂਸਲਮ ਵਿਚ ਨਿਰਾ ਬੰਨ੍ਹੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮਰਨ ਨੂੰ ਵੀ ਤਿਆਰ ਹਾਂ’ (ਕਰਤੱਬ 21:8-13)।

ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਯਹੂਸਲਮ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤਰਸੁਸ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਯਹੂਸਲਮ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮਸੀਹ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਉਹਦੇ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਹੋਰ ਮੌਕਾ ਸੀ। ਪੌਲੁਸ ਇੱਥੇ ਪਤਰਸ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਮਕਸਦ ਪੂਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਰਸੂਲ ਹੋਣ ਦੀ ਸਚਿਆਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਲਈ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਸੂਲ ਸਣੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਦਮੀ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਆਇਤ 22. ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦਿਆਂ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਅਤੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਸਨ ਅਜੇ ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਸਿਆਣ ਵੀ ਨਾ ਸੀ। ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੰਡਲੀਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਰਸੂਲ ਹੋਣ ਦੇ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਨੂੰ ਕੱਢਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਹ ਮਸੀਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਕਰਕੇ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਯੂਨਾਨੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਮੂਲ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹਦੇ ‘ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ’ ਸੀ। NIV ਵਿਚ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ‘ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਅਣਜਾਣ’ ਸੀ। ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਭਾਈਆਂ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਜਾਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

‘ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ’ ਦੇ ਵਾਕਖੰਡ ‘ਯਹੂਦੀਆਂ’ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਭਲਾ ਇਹ ਯਹੂਸਲਮ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਆਪਕ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੈ? ਐਫ਼. ਐਫ਼. ਬਰੂਸ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗਲਾਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਅਖ਼ਤ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ, ‘ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਰੋਮੀ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀਆਂ (ਤੰਗ ਅਰਥ ਵਿਚ) ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਗਲੀਲ ਅਤੇ ਸਾਮਰੀਆ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ 4.4 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਹੇਰੋਦੇਸ ਅਗਿਰੂਪਾ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ) ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ; ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ‘ਯਹੂਦੀਆਂ’ ਦਾ ਅਰਥ ਇੱਥੇ ਪੂਰਾ ਫਲਸਤੀਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।’⁵⁴

ਜੇ ਇਹ ਅਰਥ ਸਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ‘ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਲੀਸੀਆਂ’ ਕਰਤੱਬ 9:31 ਵਿਚਲੇ ‘ਸਾਰੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਗਲੀਲ ਅਤੇ ਸਾਮਰੀਆ ਵਿਚ ਕਲੀਸੀਆਂ’ ਵਾਕਖੰਡ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਮੰਡਲੀਆਂ ਉਸ ਸਤਾਅ ਨਾਲ ਕਾਇਮ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਜਿਹੜਾ ਇਸਤੀਫ਼ਾਨ ਦੇ ਪਥਰਾਅ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕਲੀਸੀਆ ਉੱਤੇ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੌਲੁਸ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਯਹੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਮਰੀਆ ਵਿਚ ਭਜ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਭਾਈ ਜਿੱਧਰ ਜਿੱਧਰ ‘ਖਿੰਡ ਗਏ’ ਉੱਪਰ ਉੱਪਰ ‘ਵਚਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਗਏ’ (ਕਰਤੱਬ 8:1-4)। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰਕੇ ਬਪਤਿਸਮਾ ਲੈਂਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਰਲਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਇਹ ਉਹੀ ਲੋਕ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ‘ਮਸੀਹ ਵਿਚ’ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ (ਵੇਖੋ 3:26-28; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 1:2; ਅਫਸੀਆਂ 1:1; ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 1:1; ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 1:2; 1 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 1:1; 2 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 1:1)।

ਆਇਤ 23. ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਦਿੱਤਾ: ਪਰ ਨਿਰਾ ਓਹ ਇਹ ਸੁਣਦੀਆਂ ਸਨ ਭਈ ਜਿਹੜਾ ਸਾਨੂੰ ਅੱਗੇ ਸਤਾਉਂਦਾ ਸੀ ਉਹ ਹੁਣ ਉਸ ਨਿਹਚਾ ਦੀ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਬਰਬਾਦ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਸੁਣੀਆਂ ਸਨ, ਯਹੂਦੀਆ ਦੀਆਂ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਫੈਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।⁵⁵ ਯਹੂਸਲਮ ਦੇ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਖ਼ਬਰਾਂ ਫੈਲ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ (1:18, 19; ਕਰਤੱਬ 9:26-30)। ਉਹ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਦਮਿਸ਼ਕ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਆਈਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ (ਕਰਤੱਬ 9:19-22)।

ਯਹੂਦੀਆ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਸੀਹੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਆਪਣੇ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਜੁਰਮਾਂ ਤੋਂ ਤੋਬਾ ਕਰਕੇ ਮਸੀਹੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦ ਸਤਾਉਂਦਾ (*diōkō*, ਡਾਈਓਕੋ) ਅਤੇ ‘ਬਰਬਾਦ ਕਰਦਾ’ (*portheō*, ਪ੍ਰੋਥਿਓ) 1:13 ਤੋਂ ਦੁਹਰਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ‘ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਹਦੋਂ ਬਾਹਰ ਸਤਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਉਹ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਦਾ ਸੀ।’ ਪਰ ਆਇਤ 13 ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਗੱਲ ‘ਕਲੀਸੀਆ’ ਨੂੰ ਆਇਤ 23 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਧਾਰਣਾਵਾਂ ਦਾ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੋ ‘ਕਲੀਸੀਆ’ ‘ਨਿਹਚਾ’ (ਇੰਜੀਲੀ ਸੰਦੇਸ਼) ਤੇ ਬਣੀ ਹੈ। ਪੌਲੁਸ ਮਸੀਹੀਅਤ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਰਵਾਇਤੀ ਯਹੂਦੀ ਧਰਮ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਮੰਨਦਾ ਸੀ। ਮਜੇ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਉਸੇ ਇੰਜੀਲ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਨਾਸ ਕਰਨ ਤੇ ਤੁਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਆਇਤ 24. ਸਤਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਬਣ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਯਹੂਦੀਆ ਦੀਆਂ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਨੇ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਸ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਯਹੂਦੀ ਮਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਝਿੜਕਣਾ ਸੀ। ਯਹੂਦੀਆ ਦੇ ਯਹੂਦੀ ਮਸੀਹੀ ਉਹਦੀ ਮਨਬਦਲੀ ਅਤੇ ਸੇਵਕਾਈ ਤੇ ਆਨੰਦਿਤ ਸਨ। ਜਦ ਕਿ ਯਹੂਦੀ ਮਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਜਿਹੜੇ ਗਲਾਤੀਆ ਦੀਆਂ ਮੰਡਲੀਆਂ ਵਿਚ ਵੜ ਆਏ ਸਨ, ਉਹ ਦੇ ਰਸੂਲ ਹੋਣ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਯਹੂਦੀਆ ਦੇ ਮਸੀਹੀਆਂ ਨੇ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਫ਼ਜ਼ਲ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਸੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਹੋ ਕੇ ਸਹੀ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਇਸ ਆਖ਼ਰੀ ਆਇਤ ਤਰਸੁਸ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਯਹੂਦੀਆ ਤੋਂ ਜਾਣ ਦੀ ਲੁਕਾ ਦੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ: ‘ਸੋ ਸਾਰੇ ਯਹੂਦੀਆ ਅਤੇ ਗਲੀਲ ਅਤੇ ਸਾਮਰੀਆ ਵਿਚ ਕਲੀਸੀਆ ਨੇ ਸੁਖ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਬਣਦੀ ਗਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਭੋਂ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਵਿਚ ਚੱਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ’ (ਕਰਤੱਬ 9:31)।

ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ

ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਦਾ ਮਹੱਤਵ (1: 1-5)

ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਵਚਨ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੀਆਂ ਰਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਨਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਹਲਕਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਪਾਏ ਲੇਖਕ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਉਸ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਿਹੜੇ ਉਹ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਬਾਰ ਬਾਰ ਇਹ ਉਹ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸੱਚਾਈਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਤਾ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਮਸੀਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਲਈ ਅਹਿਮ ਸਨ। ਗਲਾਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ (1: 1-5) ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਰਸੂਲ ਹੋਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਇਖਤਿਆਰ, ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਅਤੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਨੂੰ ਸਾਬਿਤ ਕੀਤਾ।

ਜੀ ਉੱਠਣ ਵਿਚ ਉਮੀਦ (1: 1)

ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਮੌਤ ਨਾਲ ਘਿਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਸੰਸਾਰਿਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਜੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇਂ ਤਾਂ ਇਹ ਅੱਥਰੂਆਂ ਦੀ ਘਾਟੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਅੰਤ ਦੇ ਦਿਨ ਵਿਚ, ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੀ ਬੜੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਤਜਰਬੇ ਦੋਹਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਜਾਣਦਿਆਂ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਸਾਡਾ ਘਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਵੀ ਆਸ ਨੂੰ ਫੜੀ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 3: 20, 21 ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਇਹ ਦਲੇਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ:

ਕਿਉਂ ਜੋ ਸਾਡੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਅਸੀਂ ਮੁਕਤੀਦਾਤੇ, ਪ੍ਰਭੂ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੀ ਰਾਹ ਬੜੀ ਤਾਘ ਨਾਲ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਹ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਸਭਨਾਂ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਕਰ ਸੱਕਦਾ ਹੈ ਸਾਡੀ ਦੀਨਤਾ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਵਟਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਤੇਜ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਬਣਾਵੇਗਾ (NKJV)।

ਮਸੀਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ (1: 4)

ਖੁਦਾ ਦੇ ਮਨ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ (ਯਸਾਯਾਹ 55: 8, 9); ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਆਫ਼ੇ ਦੇ ਅਫਲ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਭਟਕਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਲਿਖਤ ਵੱਲੋਂ ਸਾਨੂੰ ਵਚਨ ਉੱਤੇ ਮਨਨ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿਲੇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੁਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦਵੇਗਾ ਜਿਹੜੇ ਦੀਨਤਾ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਉਹ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਯਹੋਸ਼ੁਆ 1: 8; ਜ਼ਬੂਰ 1: 1-3; 119: 15, 46-48)।

ਸਾਨੂੰ ਗਤਸਮਨੀ ਵਿਚ ਦੁਆ ਕਰਦਿਆਂ ਯਿਸੂ ਦੇ ਚੇਹਰੇ ਤੋਂ ਡਿੱਗਦੇ ਉਸ ਮੁੜਕੇ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ (ਲੂਕਾ 22: 44)।¹⁶ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਉੱਤੇ ਵੀ ਗੌਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਆਤਮਾ ਪਿਤਾ ਦੇ ਆਤਮਾ ਨਾਲ ਇਕ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ‘‘ਓਸ ਆਪ ਸਾਡਿਆਂ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਰੁੱਖ ਉੱਤੇ ਚੁੱਕ ਲਿਆ’’ (1 ਪਤਰਸ 2: 24)। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਝ ਆ ਜਾਵੇ ‘‘ਕੁਰਬਾਨੀ’’ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਦਾ ਸਾਰ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦਾ ਭੇਤ ਕੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਤੋਂ ਹੀ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ ਤੇ ਪਾਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਪਾਪ ਤੋਂ ਨਫ਼ਰਤ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਉਹ ਆਪ ਬਣਨ ਵਾਲਾ ਸੀ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 1: 9)। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਖੁਦਾ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਮੁਕੰਮਲ ਰੂਹਾਨੀ ਏਕਤਾ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਖੁਦਾ ਦੀ ਮਰਜੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ (ਯੂਹੰਨਾ 4: 34)।

ਖੁਦਾ ਉਸ ਤੋਂ ਹੋਰ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਮੰਗਦਾ, ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ; ਪਰ ਉਹਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾਈ ਪਾਪ ਬਣਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਹੀ ਝਿਜਕ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ, ਜਿਹੜਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਦਾਤਾ ਹੈ, ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਹੜਾ ਮੌਤ ਦਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤਕ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਨਾਪਾਕ ਜੀਵ ਹੈ। ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਉੱਥੇ ਹੀ, ਦੁਆ ਵਿਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ, ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਦੇ ਅੱਗੇ ਸਮਰਪਣ ਕਰਦਿਆਂ ਜਿਹੜੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਵਜੂਦ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਬਣਤਰ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਸੀ, ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ ਤੇ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣਾ ਸਿੱਖਿਆ। ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਐਨੀ ਵੱਡੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾਈ ਦੇ ਸਾਂਝੀ ਹੋਣ ਲਈ, ਅਜਿਹੀ ਆਗਿਆਕਾਰਿਤਾ, ਪਾਪ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀ ਨਫਰਤ, ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੀ ਅਜਿਹੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ!

‘ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਪਾਪ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਪਰਤਾਪ ਤੋਂ ਰਹਿ ਗਏ’ (ਰੋਮੀਆਂ 3:23)। ਇਸ ਸਮਝ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਿਤ, ਪਾਪ ਵਿਚ ਡਿੱਗੇ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਉਸ ਮੁਕਤੀ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਯਿਸੂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦੁਆਉਣ ਵਾਲੀ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ‘ਜਿਹ ਦੇ ਲਈ ਸੱਭੋ ਕੁਝ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸੱਭੋ ਕੁਝ ਹੋਇਆ [ਪਰਮੇਸੁਰ] ਨੂੰ ਜੋਗ ਸੀ ਭਈ ਬਹੁਤਿਆਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਤੇਜ ਵਿਚ ਲਿਆਉਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਆਗੂ ਨੂੰ ਦੁਖਾਂ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰੇ’ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 2: 10)। ਜਿਹੜਾ ਸੰਤਾਪ ਯਿਸੂ ਨੇ ਗਤਸਮਨੀ ਵਿਚ ਝੱਲਿਆ ਉਹ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵਿਚ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਮੰਸ਼ਾ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਸੀ ਜਿਹਦੇ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਉਤਲੇ ਮਿਸ਼ਨ ਉੱਤੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 1: 15)। ਉਸ ਨੇ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਛੁਡਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਸਾਡੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੀਮਤ ਚੁਕਾ ਦਿੱਤੀ (1 ਪਤਰਸ 1: 17-21)। ਉਹ ਖੁਦਾ ਦਾ ਉਹ ਲੇਲਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਪਾਪ ਚੁੱਕ ਲਏ (ਯੂਹੰਨਾ 1: 29)। ਪਰਮੇਸੁਰ ‘ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਪਾਪ ਦਾ ਜਾਣੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਾਡੀ ਖ਼ਾਤਰ ਪਾਪ ਠਹਿਰਾਇਆ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਉਸ ਵਿਚ ਹੋ ਕੇ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦਾ ਧਰਮ ਬਣੀਏ’ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 5: 21)। ‘ਪਰਮੇਸੁਰ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਹੋ ਕੇ ਜਗਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ’ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 5: 19)। ਸਾਡਾ ਧਰਮੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ‘ਉਹਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਉਸ ਨਿਸਤਾਰੇ ਦਾ ਕਾਰਣ ਜੋ ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ’ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਰੋਮੀਆਂ 3: 24)।⁵⁷

‘ਇਸ ਵਰਤਮਾਨ ਬੁਰੇ ਜੁੱਗ’ (1: 4)

1: 4 ਵਿਚ ‘ਇਸ ਵਰਤਮਾਨ ਬੁਰੇ ਜੁੱਗ’ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੀ ‘ਬੀਤੇ ਜੁੱਗਾਂ’ ਦਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਚਨ ਦਸਦਾ ਹੈ, ‘ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਜੁੱਗ’ ਜਾਂ ‘ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੰਸਾਰ’ ਲਈ ਵੀ ਹੈ। ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਸਾਡੇ ਇਕ ਪਸੰਦੀਦਾ ਭਜਨ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਗਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ‘ਐ ਖੁਦਾ, ਬੀਤੇ ਜੁੱਗਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਸਹਾਇਤਾ, ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਆਸ।’⁵⁸ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੀਤ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇਮ ਤੇ ਧਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਨੇ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਜੁੱਗ ਲਈ ਸਾਡੀ ਆਸ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਸਾਡੀ ਵਡਿਅਈ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਅਨੁਭਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਗਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਖੁਦਾ ਦੇ ਨੇਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਤੇ ਵੀ ਧਿਆਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਅਸੀਂ ਇਕ ਬੁਰੇ ਜੁੱਗ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਰੋਜ਼ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦੀ ਝਲਕ

ਹੀ ਵੇਖ ਲਵੋ, ਇਖਲਾਕੀ ਵਿਗਾੜ ਜਿਸ ਨੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਉਦਯੋਗ ਨੂੰ ਕਰਤੱਬ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਬੁੱਢਿਆਂ ਸਭ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਵਾਲੇ ਟੈਲਿਵਿਜ਼ਨ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਉੱਤੇ ਅਸਲੀਲ ਅਤੇ ਹਿੰਸਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਅਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਵੇਖ ਲਵੋ।

ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨਾਂ ਉੱਤੇ ਛਾਏ ਰਹਿਣ ਦੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਨਾਕਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਝਾਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੈਤਾਨ ਸਚਮੁਚ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਚੰਗਾ ਭਲਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝ ਜਾਈਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ‘ਇਸ ਜਗਤ ਦੇ ਸਰਦਾਰ’ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਾਂ।⁵⁹ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਰੱਬੀ ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਨੂੰ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ: ‘ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣਿਆਂ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਉਹ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਅਤੇ ਧਰਮੀ ਹੈ ਭਈ ਸਾਡੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰੇ ਕੁਧਰਮ ਤੋਂ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰੇ’ (1 ਯੂਹੰਨਾ 1:9)। ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਕਿੰਨਾ ਦਲੇਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਆਪਣੀ ਸੰਤਾਨ ਉੱਤੇ ਹਰ ਵਕਤ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਸੁਰਗ ਦੀ ਸਾਡੀ ਆਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਹ ਫ਼ਰਕ ਸਾਨੂੰ ਉੱਚਾ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਫ਼ਤਹਿਮੰਦ ਹੋ ਕੇ ‘ਇਸ ਬੁਰੇ ਜਗਤ’ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਫ਼ਤਹਿਮੰਦ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਾਡੀ ਕਿਸੇ ਖੂਬੀ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਜੀ ਸਕਦੇ ਹਾਂ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 2:8, 9; ਤੀਤੁਸ 3:4-7), ਬਲਕਿ ਉਸ ਕਰਕੇ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਖੁਦਾ ਨੇ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ‘ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਭੂ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ’ ਹੋਏ ਉਮੀਦ ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਣ ਲਈ ਸੌਂਦਿਆ ਗਿਆ ਹੈ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 1:7; ਵੇਖੋ ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 1:6; 1 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 5:23)। ਜਿਵੇਂ ਪਤਰਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਉਸ ਦਿਨ ਦੇ ਆਉਣ ਨੂੰ ਉਡੀਕਦੇ ਅਤੇ ਲੋਚਦੇ [ਰਹੀਏ] ਜਿਹ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਕਾਸ਼ ਬਲ ਕੇ ਢਲ ਜਾਣਗੇ।’ ਨਾਲੇ ‘ਮੂਲ ਵਸਤਾਂ ਵੱਡੇ ਤਾਉ ਨਾਲ ਤਪ ਕੇ ਪੱਘਰ ਜਾਣਗੀਆਂ! ਉਹ ਦੇ ਵਚਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਨਵੇਂ ਅਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਧਰਤੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਧਰਮ ਵੱਸਦਾ ਹੈ’ (2 ਪਤਰਸ 3:12, 13)।

ਸਾਡੇ ਮਸੀਹੀ ਚਲਣ ਲਈ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਲ ਧਿਆਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਸੜ ਕੇ ਬਰਬਾਦ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਅਯੋਗ ਮੰਨਾਂਗੇ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ‘ਅਵਨਾਸੀ, ਨਿਰਮਲ ਅਤੇ ਨਾ ਕੁਮਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਧਕਾਰ ਲਈ ਜੋ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਧਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ’ (1 ਪਤਰਸ 1:4), ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ, ਵਧੀਆ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਆਓ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਟੀਚਾ ਮਿੱਥ ਲਈਏ।

‘ਉਹ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਜੁਗੋ ਜੁਗ ਹੋਵੇ’ (1:5)

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੇ 1:5 ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ‘ਉਹ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਜੁਗੋ ਜੁਗ ਹੋਵੇ। ਆਮੀਨ।’ ਮਸੀਹ ਦੇ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸੇਵਕਾਈ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਕੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰੇਗਾ? ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ‘ਕਿਉਂਕਿ ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਪਾਪ ਕੀਤਾ’ (ਰੋਮੀਆਂ 3:23)। ਮਸੀਹ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਵਿਖਾਈ ਗਈ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਧਰਮੀ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਰੋਮੀਆਂ 3:24-26)।

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਅਤੇ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਵਡਿਆਈ ਦੇ ਯੋਗ ਵਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਅਧਿਆਇ

4 ਵਿਚ ਪਰਮੇਸੁਰ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਵਿਰਾਜਮਾਨ ਸਰਵਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੰਘਾਸਣ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਲੋਕ ਉਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਆਖਦੇ ਹਨ, ‘‘ਹੇ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਭੂ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਪਰਮੇਸੁਰ, ਤੂੰ ਮਹਿਮਾ, ਮਾਣ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਲੈਣ ਦੇ ਜੋਗ ਹੈਂ, ਤੈਂ ਜੋ ਸਾਰੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਰਚੀਆਂ, ਅਤੇ ਓਹ ਤੇਰੀ ਹੀ ਇੱਛਿਆ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਰਚੀਆਂ ਗਈਆਂ!’’ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 4: 11)।

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 5 ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਰੀ ਵਡਿਆਈ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੁਰਗੀ ਪਰਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤ ਮੋਹਰਾਂ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਦੇ ਭੇਤ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੇ ਯੋਗ ਕੌਣ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕੋ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ‘‘ਲੇਲਾ ਜੋ ਮਾਨੋ ਕੋਹਿਆ ਗਿਆ’’ ਹੈ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 5: 6)। ਉੱਥੇ ਇਕ ਨਵੇਂ ਗੀਤ ਨਾਲ ਇਕ ਸੁਰਗੀ ਕੋਰਸ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

ਤੂੰ ਉਹ ਪੋਥੀ ਲੈਣ ਅਤੇ ਉਹ ਦੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੇ ਜੋਗ ਹੈ,
ਕਿਉਂ ਕਿ ਤੂੰ ਕੋਹਿਆ ਗਿਆ ਸੈਂ,
ਅਤੇ ਤੈਂ ਆਪਣੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਹਰੇਕ ਗੋਤ,
ਭਾਖਿਆ, ਉੱਮਤ ਅਤੇ ਕੌਮ ਵਿੱਚੋਂ
ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਲ ਲਿਆ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 5: 9)।

‘‘ਲੇਲਾ’’ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਹੈ। ਜਿਸ ਅੱਗੇ ਸੁਰਗੀ ਦੂਤਾਂ ਦੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਫੌਜ ਅਤੇ ਸੁਰਗੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਇਹ ਪੁਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ:

ਲੇਲਾ ਜਿਹੜਾ ਕੋਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ
ਸਮਰੱਥਾ, ਧਨ, ਬੁੱਧ, ਸ਼ਕਤੀ,
ਮਾਣ, ਮਹਿਮਾ ਅਤੇ ਧੰਨਵਾਦ ਲੈਣ ਦੇ ਜੋਗ ਹੈ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 5: 12)।

ਇੱਥੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਆਦਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

ਹਰੇਕ ਸਰਿਸ਼ਟ ਨੂੰ ਜੋ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਹੇਠ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਉੱਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਭੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਹਨ ਮੈਂ ਇਹ ਆਖਦੇ ਸੁਣਿਆ,
ਜਿਹੜਾ ਸਿੰਘਾਸਣ ਉੱਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈ,
ਉਹ ਦਾ ਅਤੇ ਲੇਲੇ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ, ਮਾਣ,
ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਾਕਰਮ ਜੁੱਗੇ ਜੱਗ ਹੋਵੇ!
ਚਾਰੇ ਜੰਤੂ ਬੋਲੇ, ‘‘ਆਮੀਨ’’ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੇ ਡਿੱਗ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 5: 13, 14)।

ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦਰਸ਼ਣ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਯੂਹੰਨਾ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਵੇਖ ਸਕਦੇ, ਉਸ ਵਡਿਆਈ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਦੀ ਚਾਹ ਜਿਹੜੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਡੇ ਵਡਮੁੱਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਯਿਸੂ ਦੀ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਆਖਰ ਉਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਬਣ ਜਾਈਏ। ਆਪਣੇ ਘੁਮੰਡੀ ਕੁਰੰਬੁਸ ਦੇ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਲਿਖਦਿਆਂ ਪੌਲੁਸ

ਨੇ ਯਿਰਮਿਯਾਹ ਨਬੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ‘ਜੇ ਕੋਈ ਅਭਿਮਾਨ ਕਰੇ ਸੋ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਚ ਅਭਿਮਾਨ ਕਰੇ’ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 1:31; ਵੇਖੋ ਯਿਰਮਿਯਾਹ 9:24)। ਕਾਸ਼ ਖੁਦਾ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਗਲਾਤੀਆਂ 1:5 ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਹਲੀਮ ਅਤੇ ਸਮਰਪਤ ਹੋ ਕੇ ‘ਆਮੀਨ’ ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਸਚਮੁਚ, ਬਿਲਕੁਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਵੇ!

‘ਅਚਰਜ’ (1:6)

ਕਈ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਇਕ ਭਜਨ ਗਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ, ‘ਮੈਂ ਯਿਸੂ ਨਾਸਰੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਅਚਰਜ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।’⁶⁰ ਕੋਈ ਵੀ ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਬਣੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਵੇਗਾ ਉਹ ਸਚਮੁਚ ਵਿਚ ਅਚਰਜ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਯਿਸੂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਜਗਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸੇ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਜਹਾਨ ਰਚੇ ਗਏ। ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਇਕ ਭਗਤ ਯਹੂਦੀ ਕੁਆਰੀ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਉਹ ਦੇਹਧਾਰੀ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਸਭ ਬੜੇ ਹੀ ਦੀਨ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਭੂਮੱਧ ਸਾਗਰ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਕੰਢੇ ਤੇ ਇਕ ਗੁਮਨਾਮ ਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਯਿਸੂ ਆਪਣੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪਿਤਾ ਦੇ ਤਰਖਾਣਾ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਦਿਆਂ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ। ਫਿਰ ਉਹ ਸਦਾਚਾਰ ਅਤੇ ਸਮਝ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਣ ਦੇ ਅਭਿਆਨ ਵਿਚ ਲੱਗ ਗਿਆ ਜਿਹੜਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਧਰਮਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਕੇ ਸੀ। ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਉਸਤਾਦ ਬਣ ਕੇ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਸੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਵੀ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਸਾਖ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਨੇੜਿਓਂ ਜਾਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਬੇਹੱਦ ਅਸਰ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਮਰ ਗਿਆ ਤੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਫੇਰ ਜੀ ਉੱਠਿਆ। ਇਹ ਗਵਾਹੀ ਅੱਜ ਤਕ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅਤੇ ਮਨਾਂ ਉੱਤੇ ਛਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦੁਆਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਖਿਚ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਪੌਲੁਸ ਨਾਸਰਤ ਵਾਸੀ ਇਸ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਸੀ (ਕਰਤੱਬ 9:4-6; 22:7, 8; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 9:1), ਸਿਰਫ਼ ਦਮਿਸਕ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਉਸ ਜਲਾਲੀ ਦਰਸ਼ਣ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਮੌਕਿਆ ਤੇ ਵੀ (ਕਰਤੱਬ 18:9, 10)। ਉਹਦੇ ਲਈ ਯਿਸੂ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲੋਂ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਉਹ ਚੱਲਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਧਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਮੀ ਹਕੂਮਤ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਥੱਕੇ ਚੱਲੀ ਜਾਣ ਨੂੰ ਰੋਕਦੀਆਂ ਸਨ, ਵੱਧ ਹਕੀਕਤ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖਜਨਕ ਸੀ। ਇਹ ਕੰਧਾਂ ਵੀ ਉਸ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਨੂੰ ਜਿਹਦਾ ਉਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਵਧਣੋਂ ਰੋਕ ਨਾ ਸਕੀਆਂ (2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 2:9)।

ਪੌਲੁਸ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਉੱਤੇ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਹੈ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਨੂੰ ਗਲਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਵੀ ‘ਅਚਰਜ’ ਹੰਦਾ ਸੀ (1:6)। ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਹੈਰਾਨੀ ਨਕਰਾਤਮਕ ਕਾਰਣਾਂ ਕਰਕੇ ਸੀ। (1) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਸੀਹ ਦੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਕਿਰਪਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। (2) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਨੀ ਛੇਤੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। (3) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਰ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਫਜ਼ੂਲ ਹੀ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਰਸੂਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਸੀਹ ਦੇ ਅਨਮੋਲ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਗਲਾਤੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਚੌਕਸੀ (1:6)

ਗਲਾਤੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਬੇਸ਼ੱਕ ਅਸੀਂ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਮਸੀਹੀ ‘ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਐਲਾਨਾਮਾ’ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।⁶¹ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਦੀਆਂ ਖੁਦਾ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਢਿੱਲੇ ਰਵੀਏ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਕਰਮਕਾਂਡੀ

ਜਾਂ ਪ੍ਰੇਮਹੀਣਤਾ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਏਸਿਜੇਸਸ (ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ) ਬਣਨ ਲਈ ਐਕਸੇਜੇਸਸ (ਬਾਈਬਲ ਦਾ ਸਹੀ ਅਰਥ ਕੱਢਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ) ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਕਦੇ ਨਾ ਦਈਏ।

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੂੰ ਮਨਾਈਏ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ? (1: 10)

1: 10 ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਜੇ ਮੈਂ ਅਜੇ ਤੋੜੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰਿਚਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮਸੀਹ ਦਾ ਦਾਸ ਨਾ ਹੁੰਦਾ।’ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਭਾਵੇਂ ਅੱਜ ਤੋਂ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅੱਜ ਮਸੀਹ ਦੀ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਕਿਵਾਅਕਤੀ ਨੂੰ ਧਿਠਾਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅੱਜ ਵੀ ਓਨੇ ਹੀ ਸੱਚ ਹਨ ਜਿੰਨੇ ਉਦੋਂ ਸਨ। ਇੰਜੀਲ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਜਾਂ ਸਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ ਜਿਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਉਹੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਸ ਦੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਣ, ਉਹ ਖੁਦਾ ਦੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਆਪਣੀ ਹੀ ਮਰਜ਼ੀ ਪੂਰੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਭਰਸ਼ਟ ਮਸਕਦ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਰਮ ਕਰਕੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਠੋਕਰ ਨਾ ਲੱਗੇ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਨਾ ਘੱਟ ਜਾਵੇ, ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ (2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 4:3, 4)। ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਅਤੇ ਧਨ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ (ਮੱਤੀ 6:24), ਉਵੇਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਅਤੇ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੀ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਇਕੱਠੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਮਸੀਹ ਦੇ ‘ਦਾਸ’ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਉਸੇ ਨਾਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਉਹਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡੇ ਸਮਰਪਣ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣਦੀ ਹੋਵੇ, ਛੱਡ ਦਿਆਂਗੇ।

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (1: 12)

‘ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖੀ ਵਸੀਲੇ ਨੂੰ ਸੰਦੇਸ਼ (ਜਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਦਰਸ਼ਨ) ਦੇਣਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਜਦ ਉਹ ਮਨੁੱਖੀ ਵਸੀਲਾ ਮੂੰਹ ਖੋਲ ਕੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦਾ ਤਰਜਮਾਨ ਜਾਂ ‘ਨਬੀ’ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਜੇ ਕੁਝ ਉਹ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਨਬੂਵਤ’ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।⁶² ਨਬੂਵਤ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਅਗਿਆਤ ਭੂਤਕਾਲ ਬਾਰੇ ਇਲਹਾਮ ਨਾਲ ਦਿੱਤੇ ਵਚਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਤੱਤ ਮੂਸਾ ਉੱਤੇ ਪਰਗਟ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਉਤਪਤ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ। ਨਬੂਵਤ ਕਿਸੇ ਅਗਿਆਤ ਜਾਂ ਨਾ ਮਾਲੂਮ ਵਰਤਮਾਨ ਬਾਰੇ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਮਰੀ ਔਰਤ ਨਾਲ ਯਿਸੂ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੇ ਬਦਨੁਮਾ ਅਤੀਤ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪਾਪ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਹਿਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦਾ ਦਰਦ ਭਰਿਆ ਜਵਾਬ ਸੀ, ‘ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਸੁੱਝਦਾ ਹੈ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਨਬੀ ਹੋ’ (ਯੂਹੰਨਾ 4: 16-19)। ਨਬੀ ਲਈ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ (*prophēteuō*, ਪ੍ਰੋਫੇਟਿਓ) ਦਾ ਅਰਥ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ‘ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੋਲਣਾ’ ਹੋਵੇ ਬਲਕਿ ‘ਦੇ ਲਈ ਬੋਲਣਾ’ ਵੀ ਹੈ। ਨਬੀ ਸਿਰਫ ਖੁਦਾ ਦੇ ਜਾਂ ਖੁਦਾ ਲਈ ਤਰਜਮਾ ਦਾ ਕੰਮ ਹੀ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਰੀਤ (1: 14)

‘ਰੀਤ’ (*paradosis*, ਪੈਰਾਡੋਸਿਸ) ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮਾੜਾ ਹੀ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸਿਰਫ਼ ‘‘ਸਪੁਰਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਚੀਜ਼’’ ਹੈ। ਰੀਤ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਤੈਅ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਹੈ।

ਪੌਲਸ ਨੇ ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ‘‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਤੁਸਾਂ ਭਾਵੇਂ ਜ਼ਬਾਨੀ ਭਾਵੇਂ ਸਾਡੀ ਪੱਤ੍ਰੀ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਫੜੀ ਰੱਖੋ’’ (2 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 2: 15; ਵੇਖੋ 3: 6) ਦੱਸਣ ਵੇਲੇ ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ। ਰਸੂਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਮਸੀਹੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ *ਇਲਾਹੀ* ਰਵਾਇਤਾਂ ਸੌਂਪੀਆਂ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੌਲਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, ‘‘ਅਤੇ ਜਿਸ ਪਰਕਾਰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰੀਤਾਂ ਸੌਂਪੀਆਂ ਉਸੇ ਪਰਕਾਰ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੜੀ ਰੱਖਦੇ ਹੋ’’ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 11: 2)।

ਪਰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਰੀਤਾਂ ਪਾਪ ਭਰੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਵਚਨ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈ ਲੈਣ (ਮੱਤੀ 15: 1-9)। ਇਹ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਜਾਂ ਨਵੀਂ ਧਰਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਨਵੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਭ ਰੀਤਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬੜੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਨਾਲ ਕਰੀਏ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਰੱਬੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨੀਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਵਚਨ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਝੂਠੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਦਈਏ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਚਮੁਚ ਰਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀਆਂ ਰੀਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਬਰਕਤ ਮਿਲੇਗੀ।

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਸਰਵਸ਼ਕਤੀਮਾਨ (1: 15)

1: 15 ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ‘‘ਮਾਤਾ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਹੀ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ’’ ਸੀ। ਭਲਾ ਇਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ? ਭਲਾ ਕੋਈ ਉਹ ਨਾ ਕਰਨਾ ਚੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਤੈਅ ਹੋਵੇ? ਭਲਾ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਇਸ ਆਦਮੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਚੁਣਨ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਖੋਹ ਲਈ? ਰੋਮੀਆਂ 9: 19 ਪੌਲਸ ਦੇ ਤਰਕ ਭਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ‘‘ਤਾਂ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਆਖੋਗਾ, ਫੇਰ ਉਹ ਹੁਣ ਕਾਹਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਦਾ ਕਿਨ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ?’’ (NRSV)। ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਪੂਰਬ ਗਿਆਨ, ਪਹਿਲਾਂ ਨੇ ਤੈਅ ਕਰਨ, ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਠਹਿਰਾਉਣ ਨੂੰ ਸਮਝ ਵਿਚ ਦਿੱਕਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ (ਵੇਖੋ 3: 8; ਕਰਤੱਬ 2: 31; ਰੋਮੀਆਂ 8: 29, 30; 9: 18; ਅਫ਼ਸੀਆਂ 1: 5, 11)। ਪੌਲਸ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਪਸੰਦ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਗੁਆਇਆ। ਰੋਮੀਆਂ 9: 20 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਐਨਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ‘‘ਭਲਾ ਹੇ ਸ਼ਖ਼ਸਾ, ਤੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੌਣ ਹੈ? ਕੀ ਘੜਤ ਘੜਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਖੇਰੀ ਭਈ ਤੈਂ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਢਬ ਕਿਉਂ ਬਣਾਇਆ?’’ ਸਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪੌਲਸ ਇਹ ਆਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ‘‘ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਹੀ ਰਹਿਣ ਦਿਓ!’’ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਸੀਮਿਤ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ‘‘ਸਰਵਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਪ੍ਰਭੂ’’ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਜੇ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਪਤਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ, ਤਾਂ ਨਬੂਵਤ ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕੀਮਤੀ ਵਾਅਦੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸਾਨੂੰ ‘‘ਓਸ ਵਿਨਾਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਕੇ ਜੋ ਕਾਮਨਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਗਤ ਵਿਚ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ੁਰੀ ਸੁਭਾਉ ਵਿਚ ਸਾਂਝੀ’’ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ (2 ਪਤਰਸ 1: 4)। ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਅਸੀਂ ਭਾਵੇਂ ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਮਰਜ਼ੀ ਸਮਝ ਲਈਏ ਉਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲ ਰਹਿਣਗੇ ਹੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਹਦੇ ਲਈ ਸਾਡੀ ਤੜਪ ਬਣੀ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ

ਕਿ ਖੁਦਾ ਸਚਮੁਚ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਉਹ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮੁਕੱਮਲ ਤੌਰ ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪਾਵਾਂਗੇ (ਯਸਾਯਾਹ 55:8, 9)। ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਉੱਤੇ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਨਾਸ ਹੋਵੇ ਬਲਕਿ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਤੋਬਾ ਕਰਨ (2 ਪਤਰਸ 3:9)। ਉਹ ਨੇ ਬੜੀ ਸਫ਼ਾਈ ਨਾਲ ਮਸੀਹ ਦੇ ਸਲੀਬ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇੱਕੋ ਇਕ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਹਲੀਮੀ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਮਸੀਹ ਦੀ ਹੁਕਮਤ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਗੋਡੇ ਟੇਕਾਂਗੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਬੜੀ ਜਾਂ ਬਹੁਤੀ ਸਮਝ ਹੋਵੇ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਅਸੀਮ ਅਤੇ ਅਥਾਹ ਬੁੱਧ ਦਾ ਮਾਣ ਕਰੀਏ।

ਪੌਲੁਸ, ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਅੱਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ (1: 15, 16)

ਪੌਲੁਸ ਜੋ ਕਿ ਕਲੀਸੀਆ ਦਾ ਬਲਕਿ ਮਸੀਹ ਦਾ ਵੀ ਸਤਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸੀ (ਕਰਤੱਬ 9:3, 4), ਉਸ ਨੂੰ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਲਈ ਖੁਦਾ ਦਾ ਖ਼ਾਸ ਦੂਤ ਬਣਨ ਲਈ ਉਹ ਦੀ ਮਾਤਾ ਦੀ ਕੁਖੋਂ ਹੀ ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਉਂ ਭਲਾ? ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਹ ਚੋਣ ਕਿਰਪਾ ਦਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਨਾਪ ਸੀ (1: 15)। ਠੰਡ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਤਾਉਣ ਵੇਲੇ ‘‘ਬੇਪਰਤੀਤੀ ਵਿਚ ਅਣਜਾਣਪੁਣੇ ਨਾਲ’’ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਸੀ (1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 1:13)। ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਪਾਪੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸ ਵਿਚ ‘‘ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਧੀਰਜ ਨੂੰ ਪਰਗਟ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਮਿਤ ਜਿਹੜੇ ਉਹ ਦੇ ਸਦੀਪਕ ਜੀਉਣ ਤੇ ਨਿਹਚਾ ਕਰਨਗੇ’’ (1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 1:15, 16)। ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਐਨਾਂ ਮਾੜਾ ਬੰਦਾ ਸੀ, ਨਿਹਚਾ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਖੁਦਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਕਿਉਂ ਅੱਡ ਕੀਤਾ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਖੁਦਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਇਸ ਖ਼ਾਸ ਕੰਮ ਲਈ ਓਸੇ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ?

ਉਸ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਤਿਆਰੀ। ਉਸ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਤਰਸੁਸ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ‘‘ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਸ਼ਹਿਰ ਨਹੀਂ’’ ਸੀ (ਕਰਤੱਬ 21:39)। ਇਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਯਹੂਦੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਅਤੇ ਸਭ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਯੂਨਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਰੋਮੀਆਂ ਦੀ ਆਮ ਭਾਸ਼ਾ ਕੋਇਨੀ ਯੂਨਾਨੀ ਵਿਚ ਮਹਾਰਤ ਪਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ‘‘ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਿਆਂ ਅਤੇ ਇਸਰਾਏਲ ਦੀ ਅੰਸ਼ ਅੱਗੇ [ਯਿਸੂ ਦਾ] ਨਾਮ’’ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ (ਕਰਤੱਬ 9:15)।

ਪੌਲੁਸ ਜਨਮ ਤੋਂ ਰੋਮੀ ਨਾਗਰਿਕ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੇਹੱਦ ਲਾਹੇਵੰਦ ਰੋਮੀ ਪਾਸਪੋਰਟ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਕਸ਼ਟ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਜਦੋਂ ਚਾਹੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਰਤ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਰਤੱਬ 22:24-29 ਉਸ ਨੇ ਵਰਤਿਆ ਵੀ।

ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨਾਮੀ ਰੱਬੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਗਮਲੀਏਲ ਦੇ ਚਰਨਾ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪਾਉਣ ਕਾਰਣ ਪੌਲੁਸ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੀ ਮੂਲ ਇਬਰਾਨੀ ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਕਫ਼ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਛੁਟ ਉਹ ਰੱਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਵਾਇਤੀ ਸਾਹਿਤਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪਲਸਤੀਨ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਾਂ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਵਿਚ ਬੋਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਰਾਮੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ (ਕਰਤੱਬ 22:2, 3)।

ਉਸ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਰੁਹਾਨੀਅਤ। ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸੁਭਾਵਕ ਤੌਰ ਤੇ ਉਹ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸੀ। ਸਰਗਰਮ ਜੋਸ਼ ਨੂੰ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਤਾਉਣ ਲਈ ਕਾਹਲਾ ਸੀ, ਮਸੀਹ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਐਨੇ ਸਾਰੇ ਸਤਾਅ, ਕੈਦਾਂ, ਮਾਰਾਂ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਅਤੇ ਠੁਕਰਾਏ ਜਾਣ ਨੂੰ ਭਲਾ ਹੋਰ ਕੌਣ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ? (ਵੇਖੋ 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 11:23-27.)

ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਸਤਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਵੀ ਪੌਲਸ ਦਾ ਅੰਤਹਕਰਣ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ ਭਾਵੇਂ (ਵੇਖੋ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ 7:58-60; 8:3; 22:20; 26:9-14)। ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਜਦ ਇਹ ਸਮਝ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ‘ਪ੍ਰੈਣ ਦੀ ਆਰ ਉੱਤੇ ਲਤ ਮਾਰ’ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਕਰਤੱਬ 26:14), ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਤੋਬਾ ਕਰ ਲਈ।

ਰਸੂਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਮਾਫ਼ੀ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਯਹੂਦੀ ਸਾਥੀਆਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ‘ਹੇ ਭਰਾਵੇਂ’ ਆਖ ਕੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਸਚਿਆਈ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਯਹੂਦੀਆਂ ਲਈ ਠੋਕਰ ਦਾ ਕਾਰਣ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਕਈ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਮਸੀਹ ਦੀ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ (ਕਰਤੱਬ 28:17-29; ਰੋਮੀਆਂ 9:1-5; 10:1-4)। ਉਸ ਦੇ ਨਰਮ ਪੱਖ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਡਲੀਆਂ ਲਈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਹ ਨੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ, ਡੂੰਘੀ ਚਿੰਤਾ ਜਤਾਉਣ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 11:28; ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 1:8; 1 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 2:7, 8)।

ਸਾਰ। ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਪੌਲਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣਾ ‘ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਵਸੀਲਾ’ ਬਣਨ ਦੀ ਕੱਚੀ ਸਮੱਗਰੀ ਵੇਖੀ (ਕਰਤੱਬ 9:15)। ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਉਹਦੇ ਵੱਡੇ ਸਤਾਅ ਕਰਕੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਕ ਦੁਸ਼ਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਡਰਿਆ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ (ਕਰਤੱਬ 8:1-3; 9:1, 2, 13, 14, 26)। ਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਜੋ ਕਿ ਮਨਾਂ ਦਾ ਜਾਂਚਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਇਹ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਅਨਮੋਲ ਹੀਰਾ ਹੈ। ਉਹ ਗੁਮਰਾਹ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਮੋਢੀ ਇਵੈਂਜਲਿਸਟ ਬਣਨ ਲਈ ਸਚਿਆਈ ਵਿਚ ਢਾਲਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ।

ਸਾਨੂੰ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਉਸ ਆਦਮੀ ਵਿਚ ਪਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਭਲਿਆਈ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਰਸੂਲ ਪੌਲਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀ। ਇਸ ਆਦਮੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੁਰਕੀ, ਯੂਨਾਨ, ਮਕਦੁਨੀਆ, ਰੋਮ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਸਪੇਨ ਦਿਆਂ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਗੈਰ ਕੌਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇੰਜੀਲ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੌਲਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਇਲਹਾਮ ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਕਈ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਬਰਕਤ ਮਿਲੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਇੰਜੀਲ, ਮਸੀਹ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਢੰਗ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਕੁਪਰੁਸੀਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ (1:21)

ਕਰਤੱਬ 10 ਵਿਚ ਕੁਰਨੋਲਿਉਸ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰਾਣੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮਨਬਦਲੀਆਂ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਗੈਰ ਕੌਮ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਕੁਪਰੁਸੀਆਂ (ਕੁਪਰੁਸ ਟਾਪੂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ) ਵੱਲੋਂ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਭੂਮਿਕਾ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਬਰਨਬਾਸ ਇਕ ਕੁਪਰੁਸੀ ਜਾਂ ਇਕ ਸਾਇਪਰਸ ਵਾਸੀ ਸੀ (ਕਰਤੱਬ 4:36) ਅਤੇ ਅੰਤਾਰਕਿਆ ਵਿਚ ‘ਯੂਨਾਨੀਆਂ’ ਜਾਂ ਹੈਲੇਨਵਾਦੀਆ (ਯੂਨਾਨੀ ਰੀਤਾਂ ਅਤੇ ਸੱਭਿਅਤਾ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ) ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੁਪਰੁਸੀ (ਸਾਈਪਰਸ

ਵਾਸੀ) ਅਤੇ ਕੁਰੇਨੀ ਲੋਕ ਹੀ ਸਨ (ਕਰਤੱਬ 11:20, 21)। ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਨੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਭ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਜਾਇਜਾ ਲੈਣ ਲਈ ਬਰਨਬਾਸ ਨੂੰ ਜੋ ਕੁਪਰੁਸਵਾਸੀ ਸੀ ਹੀ ਭੇਜਿਆ (ਕਰਤੱਬ 11:22)। ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਅੰਤਾਕਿਆ ਵਿਚ ਚੇਲਿਆਂ ਦੇ ਵੱਧਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ (ਕਰਤੱਬ 11:23, 24), ਤਾਂ ਉਹ ਤਰਸੁਸ ਨੂੰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਸੌਲੁਸ (ਪੌਲੁਸ) ਨੂੰ ਕੰਮ ਵਿਚ ਮਦਦ ਲਈ ਚੁਣਿਆ (ਕਰਤੱਬ 11:25, 26)। ਇਕ ਸਾਲ ਤਕ ਇਵੇਂ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀ-ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀ ਜੁਲੀ ਕਲੀਸੀਆ ਬਣੀ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਹੀ ਮੈਂਬਰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ‘ਮਸੀਹੀ’ ਅਖਵਾਏ (ਕਰਤੱਬ 11:26)। ਅੰਤਾਕੀਆ ਵਿਚ ਹੀ ਬਰਨਬਾਸ ਅਤੇ ਸੌਲੁਸ ਨੂੰ ਗੈਰ ਕੌਮ ਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਆਤਮਾ ਵੱਲੋਂ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ (ਕਰਤੱਬ 13:1, 2)। ਅੰਤਾਕੀਆ ਤੋਂ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕੁਪਰੁਵਾਸੀ ਬਰਨਬਾਸ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਹਿਕਰਮੀ ਸਿਲੁਕਿਆ ਦੇ ਰਸਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਮਿਸ਼ਨੀ ਯਾਤਰਾ ਵਿਚ ਸਾਈਪਰਸ ਵਿਚ ਰੁਕੇ (ਕਰਤੱਬ 13:4)।

ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿਣਾ (1:21)

ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸਮਾਜਾਂ (ਸਿਨਾਗੋਗਾਂ) ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪੌਲੁਸ ‘ਸੁਰੀਆ ਅਤੇ ਕਿਲਿਕਿਆ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਗਿਆ’ (1:21)। ਕਰਤੱਬ 9:29, 30 ਲੂਕਾ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ‘ਉਹ ਦੇ ਮਾਰ ਸੁੱਟਣ ਨੂੰ ਲੱਕ ਬੱਧਾ’ ਅਤੇ ਭਾਈ ‘ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਸਰੀਆ ਵਿਚ ਲਿਆਏ ਅਤੇ ਤਰਸੁਸ ਦੀ ਵੱਲ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ’ ਜੋ ਕਿ ਕਿਲਿਕਿਆ ਵਿਚ ਸੀ। ਪੌਲੁਸ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਤੋਂ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਲੋਕ ਕੀ ਸਬਕ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ?

ਮਿਸ਼ਨ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਇਕ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣ ਦਾ ਵੀ ਇਕ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਸੌਂਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਆਮ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਬੂਵਤੀ ‘ਕਮਿਸ਼ਨ’ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸੌਂਦੇ ਜਾਣ (ਕਰਤੱਬ 13:1-3) ਅਤੇ ਕੁਝ ਖ਼ਾਸ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਕਦੁਨੀਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੋਇਆ (ਕਰਤੱਬ 16:9, 10)। ਕੁਝ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਆਤਮਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਹੜੀ ਉਹ ਨੇ ਸੋਚ ਰੱਖੀ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਕਰਤੱਬ 16:6, 7)। ਇਸ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਮੇਂ ਵਿਚ, ਜਦ ਪੌਲੁਸ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਸੀ (1:18; ਕਰਤੱਬ 9:29, 30), ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਸੀ।

ਕਈ ਵਾਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਨਾਲੋਂ ਬੇਹਤਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਹਰੋ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪੌਲੁਸ ਵਰਗਾ ਸਿਆਣਾ ਅਰ ਅਨੁਭਵੀ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖ਼ਤਰੇ ਨੂੰ ਭਾਂਪ ਨਾ ਸਕੇ। ਕਰਤੱਬ 9 ਦੇ ਇਸ ਖ਼ਾਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਥਾਨਕ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਨਫ਼ਰਤ ਸੀ। ਸਥਾਨਕ ਭਾਈਆਂ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਲਈ ਇਹ ਕਿੰਨਾ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਹ ਵੀ ਭਾਂਪ ਲਿਆ ਕਿ ਇੰਜੀਲ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਥਾਨਕ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਦ ਕੋਈ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਆਪਣੀਆਂ ਵਰਤਮਾਨ ਮੋਹਨਤਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਛੱਡਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਦਾ ਮਤਲਬ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹ ਮਿਸ਼ਨ ਕਾਰਜ ਦੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਹੀ ਛੱਡ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਇੱਥੇ ਸਿਰਫ਼ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਉਦਾਹਰਣ ਤੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਨਿੱਜੀ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਤਮਾ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗੁਆਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ

ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮਾ ਸਾਡੇ ਭਾਈਆ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਹ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਅਹਿਮ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਖ਼ਸ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਸੀ ਅਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਕੇ ਛੱਡ ਛੁਡਾ ਕੇ ਉਸਦੇ ਮਗਰ ਚੱਲਣ ਲਈ, ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਮਰਨ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਸੀ।

ਆਪਣੀ ਸੇਵਕਾਈ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਕੇ ਆਖਿਆ, ‘‘ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਭਈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਸੀਹ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾ ਰਹਾਂ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਜੋ ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ ਹੈ’’ (ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 1:23; NIV)। ਪਰ ਰਸੂਲ ਨੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਰਤਮਾਨ ਲੋੜਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਰਮ ਪੈ ਗਿਆ, ‘‘ਪਰ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਰਹਿਣਾ ਤੁਹਾਡੇ ਨਮਿੱਤ ਵਧੀਕ ਲੋੜੀਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪਰਤੀਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਮੈਂ ਜੀਉਂਦਾ ਰਹਾਂਗਾ ਅਤੇ ਤੁਸਾਂ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਠਹਿਰਾਂਗਾ ਭਈ ਨਿਹਚਾ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਉੱਨਤੀ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਹੋਵੇ।’’ (ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 1:24, 25)। ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਤਰਜੀਹ ਮਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਅਤੇ ਮਾਲਕ ਯਿਸੂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਸੀ; ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਅਜੇ ਲੋੜ ਸੀ।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਪ੍ਰਭੂ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੇਵਕਾਈ ਦੌਰਾਨ ਬਾਅਦ ਦੇ ਮੌਕਿਆ ਤੇ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ (ਕਰਤੱਬ 18:9, 10; 22:17-21; 23:11)। ²ਸਪੱਸਟ ਤੌਰ ਤੇ, ਰੱਬੀ ਲੋਕ ‘‘ਭਰਾ’’ ਖ਼ੂਨੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਸਨ ਜਦ ਕਿ ‘‘ਗੁਆਂਢੀ’’ ਯਹੂਦੀ ਮੁਰੀਦਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। (ਦ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਟੈਂਡਰਡ ਬਾਈਬਲ ਇੰਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ, ਸੋਧਿਆ ਅੰਕ, ਸੰਸਕ. ਸੰਪਾ. ਜਿਊਫਰੀ ਡਬਲਯੂ. ਬ੍ਰੋਮਿਲੇ [ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1979], 1:550) ਵਿਚ ਡਵਾਈਟ ਮੈਲਰੀ ਪੈਟ ਐਂਡ ਐਵਰਟ ਐਫ਼. ਹੈਰੀਸਨ, ‘‘ਬੁਦਰਾ।’’ ³ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਜਨਾਨਾ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾ ਵਿਚ ਡੀਬੀ (ਰੋਮੀਆਂ 16:1, 2), ਪ੍ਰਿਸਕਿੱਲਾ (ਕਰਤੱਬ 18:2, 3; ਰੋਮੀਆਂ 16:3), ਅਤੇ ਯੂਦੀਆ (ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 4:2, 3) ਅਤੇ ਸੰਤੁਖੇ ਸਨ। ⁴ਦੂਜੀ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਲੂਕਾ ਦੇ ਫ਼ਿਲਿੱਪੋ ਵਿਚ ਰੁਕਣ ਦੀ ਝਲਕ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ ਵਿਚ ‘‘ਅਸਾਂ’’ ਵਾਲੀਆਂ ਆਇਤਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਫ਼ਿਲਿੱਪੋ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਟੀਮ (‘‘ਅਸਾਂ’’) ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ (ਕਰਤੱਬ 16:10-40), ਪਰ ਹੋਰ ਲੋਕ (‘‘ਓਹ’’) ਛੱਡ ਗਏ (ਕਰਤੱਬ 16:40)। ਲੂਕਾ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਤੀਜੀ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਯਾਤਰਾ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੀਮ (‘‘ਅਸੀਂ’’) ਦੇ ਨਾਲ ਹੋ ਗਿਆ (ਕਰਤੱਬ 20:6)। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਕੰਮ ਲਈ ਕਿਸੇ ਖ਼ਾਸ ਥਾਂ ਤੇ ਛੱਡੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵਿਚ ਕਰੇਤ ਵਿਚ ਤੀਤੁਸ (ਤੀਤੁਸ 1:5) ਅਤੇ ਅਫ਼ਸੁਸ ਵਿਚ ਤਿਮੋਥਿਉਸ (1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 1:3, 4) ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ⁵ਵਾਲਟਰ ਬਾਊਰ, ਏ ਗ੍ਰੀਕ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਲੈਕਸੀਕਨ ਆਫ਼ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਐਂਡ ਅਦਰ ਅਰਲੀ ਕ੍ਰਿਸਚਨ ਲਿਟਰੇਚਰ, ਜਿਲਦ 3, ਸੋਧ ਅਤੇ ਸੰਪਾ., ਕ੍ਰੈਡਰਿਕ ਵਿਲੀਅਮ ਡੈਂਕਰ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ਼ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਪ੍ਰੈੱਸ, 2000), 288. ⁶ਕੈਠਬ ਐਲ. ਬੋਲਸ, ਗਲੇਸ਼ਿਅੰਜ ਐਂਡ ਇਫਿਸੀਅੰਜ, ਦ ਕਾਲਜ ਪ੍ਰੈੱਸ NIV ਕਮੈਂਟਰੀ (ਜੌਪਲਿਨ, ਮਿਜ਼ੋਰੀ: ਕਾਲਜ ਪ੍ਰੈੱਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ, 1993), 31. ⁷ਇਸ ਜੁੱਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ *kosmos* (ਕੌਸਮੋਸ) ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਦੁਨੀਆਵੀ ਸੰਸਾਰ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਮਸੀਹੀ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਯੂਹੰਨਾ 3:16 ਵਿਚ ਜਦ ਅਸੀਂ ‘‘ਜਗਤ’’ ਲਈ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਲੋਕ ਹੈ,

ਜਦ ਯੂਹੰਨਾ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, ‘ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ ਮੋਹ ਨਾ ਰੱਖੋ, ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤਾ ਨਾਲ ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹਨ’ (1 ਯੂਹੰਨਾ 2: 15) ਤਾਂ ਉਹ ਦੁਨੀਆਵੀ ਸੰਸਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਾਸ਼ਿਦਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਇਸ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਬਰਬਾਦੀ ਹੈ।⁸ ਐਫ. ਐਫ. ਬਰੂਸ, *ਦ ਐਪਿਸਟਲ ਟੂ ਦ ਗਲੇਸ਼ੀਅੰਜ਼*, ਦ ਨਿਊ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਕ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1982), 76. ⁹ਬੋਲਸ, 31. ¹⁰ ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 3:9 ਵਿਚ ਯੂਨਾਨੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ‘ਸਰੂ’ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਸਚੇਵਾਚਕ ਉਪਪਦ ‘*the*’ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। NASB ਵਿਚ ਉਪਪਦ ਨੂੰ ਤਿਰਛਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: ‘*Not having a righteousness of my own derived from the Law.*’ ਇੰਜੀਲ ਦਾ ਦੁਕਮ ਮੰਨਣ ਦੇ ਕਰਮਕਾਂਡੀ ਧਰਮ ਸਣੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਪਪਦ ਦੇ ਨਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲੂਸ ਆਮ ਅਰਥ ਵਿਚ ਸਰੂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਤਰਕ ਚੱਲਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਖ਼ਾਸਕਰ ਰੋਮੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਪੌਲੂਸ ਦੇ ਖ਼ਤ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਅਮਲਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕਤੀ ਨੂੰ ਕਮਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ (ਤੁਲਨਾਲ ਕਰੋ ਅਫ਼ਸੀਆਂ 2:8-10; ਤੀਤੁਸ 3:4-6.) ਫਿਰ ਵੀ ਰੋਮੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਉਪਪਦ ‘*Law*’ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੇ ਬਹੁਤਾ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਚੌਕਸੀ ਨਾਲ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਣ ਹਨ (ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਆਕਰਣੀ) ਹਨ। ‘*Law*’ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੂਸਾ ਦੀ ਸਰੂ ਨੂੰ ਹੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਉਸ ਵਚਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਤੋਂ ਤੈਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

¹¹ਓ. ਪਾਮਰ ਰੌਬਰਟਸਨ, *ਦ ਕ੍ਰਾਈਸਟ ਆਫ ਦ ਕੋਵਿਨੈਂਟਸ* (ਫ਼ਿਲਿੱਪਸਬਰਗ, ਨਿਊ ਜਰਸੀ: ਪ੍ਰੈੱਸਬਿਟੇਰੀਅਨ ਐਂਡ ਰਿਫਾਰਮਡ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1980), 58. ¹²1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 12:8-10 ਵਿਚ *allos* (ਅਲੌਸ) ਛੇ ਵਾਰ ਅਤੇ *heteros* (ਹੇਟਰੋਸ) ਦੋ ਵਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ¹³ਬਾਉਰ, 990. ¹⁴ਇਹ ਗੱਲ ਇਸ ਤੱਥ ਨਾਲ ਸਿੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਰਨਬਾਸ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਕੁਝ ਦੇਰ ਤਕ ਯਹੂਦੀ ਮਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਉਹ ‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਰੰਗੀ ਨਾਲ ਭਰਮਾਇਆ ਗਿਆ’ (2: 13)। ¹⁵ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ ਰੋਮੀਆਂ 9:3, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਇੱਛਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਵਚਨ ਵਿਚ ਕਿਰਿਆ ਦੇ ਸਾਧਾਰਣ ਰੂਪ *einai* ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ¹⁶ਕਰਤੱਬ 11:18 ਵਿਚ ਯੂਨਾਨੀ ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦ *hesuchazo* (ਹੇਸੁਚਾਜ਼ੋ) ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਏ’ ਦਾ ਅਰਥ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਿਲਕੁਲ ਖਾਮੋਸ ਹੋ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ। ਕੁਝ ਸੰਦਰਭਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਰੋਧ ਜਾਂ ਬਹਿਸ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਕਰਤੱਬ 21:12-14)। ਕਰਤੱਬ 11:18 ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਬੋਲੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਤਾਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਵਡਿਆਈ ਪਰਮਸਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਐਫ. ਐਫ. ਬਰੂਸ ਨੇ ਇਸ ਵਚਨ ਤੇ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ, ‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਈ। ... ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਤਰਸ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਮੰਜੂਰੀ ਯਹੂਜ਼ਲਮ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਰੁਤਬੇ ਅਤੇ ਸੂਚੀ ਦੀ ਥਾਂ ਪਤਰਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਰਸੂਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੂਰੇ ਦਿਲੋਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਮੰਜੂਰੀ ਸੀ।’ (ਐਫ. ਐਫ. ਬਰੂਸ, *ਏ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਦ ਬੁਕ ਆਫ ਐਕਟਸ*, ਦ ਨਿਊ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ [ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1954], 236)। ¹⁷ਸੁੰਨਤ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਯੂਨਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਹੜੇ ਸੁੰਨਤ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਸੰਪੂਰਣਤਾ ਦਾ ਅੰਗਭੰਗ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। ¹⁸*Etī* ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਇਕ ਵਰਤੋਂ 5:11 ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ: ‘ਪਰ ਹੇ ਭਰਾਵੋ, ਜੇ ਮੈਂ ਹੁਣ ਤੀਕਰ ਸੁੰਨਤ ਦੀ ਮਨਾਈ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਤੀਕ ਸਤਾਇਆ ਕਿਉਂ ਜਾਂਦਾ?’ (ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ)। ¹⁹ਹੋਰਨਾਂ ਸੰਸਕਰਣਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਅਨੁਵਾਦ ਹਨ, ‘ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਨਹੀਂ’ (RSV); ‘ਮਨੁੱਖ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲੀ ਨਹੀਂ’ (NSRV); ‘ਨਿਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਤਰਕ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਨਹੀਂ’ (NLT);

ਅਤੇ ‘ਕੋਈ ਮਨੱਖੀ ਕਾਢ ਨਹੀਂ’ (ਫਿਲਿੱਪਸ)।²⁰ ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 11:23 ਅਤੇ 15:3 ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਮਿਲਿਆ’ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਦੇ ਦਿੱਤਾ *paralambano* ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ‘ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ’ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਦੂਜੀ ਘੱਟਨਾ ਦੀ ਸਚਾਈ ਵੀ ਪ੍ਰਭੂ ਵੱਲੋਂ ਮੰਨੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

²¹ਬੋਲਸ, 40. ²²ਮਿਸਨਾਹ ਐਬਥ, 2.8. ²³ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦ *loudiazō* ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਯਹੂਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਰਹਿਣਾ’ ਹੈ, ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਹੋਰ ਵਾਰੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ (2:14); ਇਸ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਸ਼ਬਦ (*ioudiakos*, ‘ਯਹੂਦੀ ਦਾ’) ਇੱਕੋ ਵਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ (ਤੀਤੁਸ 1:14)। ਕਿਰਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ (*ioudiakōs*) ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ, ‘ਯਹੂਦੀ ਵਾਂਗ’ ਜਾਂ ‘ਯਹੂਦੀ ਦੇ ਰੀਤ ਮੁਤਾਬਿਕ’ ਵੀ ਇੱਕੋ ਵਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ (2:14)।²⁴ਮਿਸਨਾਹ ਐਬਥ 3:12.²⁵ ‘ਵਸੀਲਾ’ (*skeuos*) ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ KJV ਵਿਚ ‘ਬਰਤਨ’ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਬੇਹਤਰ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਵਸੀਲਾ’ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਭਾਵੇਂ ਜ਼ਾਰ ਜਾਂ ਡਿਸ (‘ਇਕ ਬਰਤਨ’) ਲਈ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇੱਕੋ ਇਹ ਕਿਸੇ ਖ਼ਾਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ (‘ਜ਼ਰੀਆ’) ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।²⁶ ‘ਕਿਰਪਾ ਅਤੇ ਰਸੂਲ ਦੀ ਪਦਵੀ’ ਨੂੰ ਐਡਿਆਰਡਿਸ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਿਚਾਰ ਵਿਅਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਯੋਜਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਮਿਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ‘ਰਸੂਲ ਦੀ ਪਦਵੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ’ ਹੋਵੇਗਾ।²⁷3:8 ਵਿਚ *ethnos* ਦੇ ਵਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ; ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ’ ਅਤੇ ‘ਕੌਮਾਂ’ ਦੋਵੇਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।²⁸ਅਫ਼ਸੀਆਂ 4:17–6:20 ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖ਼ਾਸ ਜਾਤੀ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਉਮੀਦ ਉਸ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ‘ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਸਿੱਖਦਾ’ ਹੈ।²⁹ਫਿਲਿੱਪ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਨੇ ਕਰਤੱਬ 8:35 ਵਿਚ ਹਬਸੀ ਖੋਜੇ ਨੂੰ ‘ਯਿਸੂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਸੁਣਾਈ’ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਬਪਤਿਸਮਾ ਲੈਣ ਲਈ ਆਖਿਆ।³⁰ਅਫ਼ਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਸੰਸਕਰਣਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਛੱਟ’ ਹੋਇਆ ਹੈ (NRSV; GNT; NCV; CEV), ਕਿਉਂਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਅਨੁਵਾਦਕ ਇਸ ਨੂੰ ਫਾਲਤੂ ਜਾਂ ਬੇਲੋੜਾ ਮੰਨਦੇ ਸਨ।

³¹ਅਰਥ ਪ੍ਰਾਇਦੀਪ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਿੱਸਾ ਭਾਵੇਂ ਉਜਾੜ ਹੈ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਬੰਜਰ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਅਬਾਦੀ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੋਵੇ। ਪੱਛਮ (ਸੀਰੀਆ, ਮਿਸਰ, ਅਤੇ ਇਥੋਪੀਆ) ਅਤੇ ਪੂਰਬ (ਫਾਰਸ ਅਤੇ ਭਾਰਤ) ਵਿਚਕਾਰ ਇਹ ਮੁੱਖ ਵਪਾਰਕ ਰਾਹ ਉੱਤੇ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਲੰਘਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਫਾਇਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਮੇਵੇ, ਖੁਸ਼ਬੂਦਾਰ ਲੱਕੜੀ, ਯੂਪ, ਮਸਾਲੇ ਤਏ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਸਨ।³²ਰੋਬਰਟ ਐਲ. ਜੋਨਸਨ, *ਦ ਲੈਟਰ ਆਫ ਪੌਲ ਟੂ ਦ ਗਲੇਸੀਅੰਜ਼*, ਦ ਲਿਵਿੰਗ ਵਰਡ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਆਸਟਿਨ, ਟੈਕਸਸ: ਆਰ. ਬੀ. ਸਵੀਟ ਕੰ., 1969), 50. ³³ਮੈਰਿਲ ਐਫ਼ ਅੰਗਰ, *ਦ ਨਊ ਅੰਗਰ’ਜ਼ ਬਾਈਬਲ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ*, ਸੰਪਾ. ਆਰ. ਕੇ. ਹੈਰਿਸਨ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਮੂਡੀ ਪ੍ਰੈਸ, 1988), 91. ³⁴ਅਰਥ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ‘ਅਰਿਤਾਸ’ ਇਕ ਉਪਾਦੀ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ‘ਕੰਦਾਕੇ’ (ਵੇਖੋ ਕਰਤੱਬ 8:27) ਇੱਥੋਪੀਆ ਦੀਆਂ ਕਈ ਰਾਣੀਆਂ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਸੀ ਅਤੇ ‘ਕੈਸਰ ਜਾਂ ਸੀਜ਼ਰ’ ਰੋਮ ਦੇ ਕਈ ਹਾਕਮਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਰਿਤਾਸ ਚੌਥਾ ਗਲੀਲ ਅਤੇ ਪਿਰੀਆ ਦੇ ਚੌਥੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਹਾਕਮ ਹੇਰੋਦੇਸੇ ਅੰਤਿਪਾਸ (4 ਈਸਵੀ ਪੂਰਵ–39 ਈ.) ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਸੀ। ਪਰ ਅੰਤਿਪਾਸ ਨੇ ਹੇਰੋਦਿਆਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਿਤਾਸ ਦੀ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਤਲਾਕ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਮਰਕੁਸ 6:17)। ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਘਾਤ ਦੇ ਇਸ ਕੰਮ ਨਾਲ ਬੇਹੱਦ ਦੁਖੀ ਹੋਏ ਅਰਿਤਾਸ ਨੇ ਅਖੀਰ ਅੰਤਿਪਾਸ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ (ਜੋਸੇਫਸ *ਐਂਟੀਕੁਇਟੀਜ਼* 18.5.1.) ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਅਰਿਤਾਸ ਨੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅਸਲ ਵਿਚ ਦਮਿਸਕ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਮਤਹਿਤ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਸਹਿਰ ਉੱਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 11:32, 33)। ਕਈਆਂ ਦਾ ਕਿਆਸ ਹੈ ਕਿ ਰੋਮੀ ਸਮਰਾਟ

ਕਲੀਗੁਲਾ (ਈਸਵੀ 37-41) ਨੇ ਅਰਿਤਾਸ ਨੂੰ ਦਮਿਸਕ ਤੋਹਫੇ ਵਜੋਂ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।³⁵ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਤੱਬ 9:26-29 ਵਿਚ ਲੂਕਾ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਯਹੂਸਲਮ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਗਲਾਤੀਆਂ 1:18, 19 ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੈ।³⁶ਲਿਓਨ ਮੌਰਿਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ‘‘ਮੁੱਢਲੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਪਰਕ ਦਾ ਇਹ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਖੰਡਨ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲਸ ਨੇ ਮਸੀਹੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਮਝ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਮਸੀਹੀ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਸੀ। ਖ਼ਾਸਕਰ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਸੂਲ ਸਨ ਨਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹੁਕਮ ਪਾਇਆ।’’ (ਲਿਓਨ ਮੌਰਿਸ, ਗਲੇਸ਼ੀਅੰਜ਼: ਪੌਲ’ਜ਼ ਚਾਰਟਰ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਸਚਨ ਫ੍ਰੀਡਮ [ਡਾਊਨਰਜ਼ ਗ੍ਰੇਵ, ਇਲਿਨੋਇ: ਇੰਟਰਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1996], 57)।³⁷ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਇਹ ਅਨੋਖੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਟੀਕਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਉਹ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਪਤਰਸ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਰਸੂਲਾਂ ਦੀ ਮੰਜੂਰੀ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਾਲ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਜਾਂ ਤਨਾਅ ਹੋ ਸਕੇ, ਪਤਰਸ (ਕੇਫਾਸ) ਤੋਂ ਸਲਾਹ ਲੈਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ।³⁸ਇਸ ਉੱਤੇ ਹੋਰ ਚਰਚਾ ਲਈ ਕਿ ਪੌਲਸ ਯਹੂਸਲਮ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਹੀ ਰਿਹਾ, 1:20 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ।³⁹ਕਲੀਸੀਆ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪਤਰਸ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੇ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਮਰਕੁਸ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਦੇ ਅਧਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉਤਲੀ ਸੇਵਕਾਈ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੈ। (ਯੂਸਬਿਉਸ ਇਕਲੇਸਿਏਸਟਿਕਲ ਹਿਸਟਰੀ 2.15; 3.39; 5.8; 6.14, 25; ਟਰਟੁਲੀਅਨ ਅਗੋਂਸਟ ਮਾਰਸਿਅਨ 4.5.)⁴⁰ਕਈ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਹਿਰੀਆਂ, ਹਾਕਮਾਂ, ਰਾਜਿਆਂ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਅਖ਼ੀਰ ਕੈਸਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸੌਂਦਿਆ ਗਿਆ (ਕਰਤੱਬ 9:15; 13:7; 17:22; 19:31; 23:11; 24:1, 10, 24, 25; 25:9-12, 23; 27:23-25)।

⁴¹ਜੇ. ਬੀ. ਲਾਈਟਫੁਟ ਪੁੱਛਿਆ, ‘‘ਭਲਾ ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਰਸੂਲ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਕੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰੀਏ, ‘ਮੈਂ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਸਿਵਾਏ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਸੂਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਡਿੱਠਾ’ ਜਾਂ ‘ਮੈਂ ਨਿਰੇ ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ ਹੀ ਡਿੱਠਾ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਸੂਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ?’’’ ਭਾਵੇਂ ਲਾਈਟਫੁਟ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਰਸੂਲ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਹੋਰ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਆਖਿਆ, ‘‘ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਰਸੂਲ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਨਹੀਂ ਸੀ’’ (ਜੇ. ਬੀ. ਲਾਈਟਫੁਟ, ਦ ਐਪਿਸਟਲ ਆਫ਼ ਸੇਂਟ ਪੌਲ ਟੂ ਦ ਗਲੇਸ਼ੀਅੰਜ਼, ਕਲਾਸਿਕ ਕਮੈਂਟਰੀ [ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਜੌਂਡਰਵਨ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਹਾਊਸ, 1957], 84-85)।⁴²ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ, ਸਫ਼ੇ 208-11 ਤੇ ਵੇਖੋ ਵਾਧੂ ਅਧਿਐਨ: ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਰਸੂਲਾਂ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ।⁴³ਬਰੂਸ, ਐਕਟਸ, 206. ⁴⁴ਡੇਵਿਡ ਜੇ. ਵਿਲਿਅਮ. ਐਕਟਸ, ਨਿਊ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਬਿਬਲੀਕਲ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਪੀਬੇਡੀ, ਮੈਸਾਚੁਸੇਟਸ: ਹੈਂਡਰਿਕਸਨ ਪਬਲੀਸ਼ਰਜ਼, 1990), 176. ⁴⁵ਜੇ. ਡਬਲਯੂ. ਮੈਕਗਰਾਵੇ, ਏ ਨਿਊ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਐਕਟਸ ਆਫ਼ ਅਪੋਸਟਲਜ਼ (ਡਿਲਾਈਟ, ਆਰਕੈਂਸਾ: ਗੌਸਪਲ ਲਾਈਟ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., ਮਿਤੀ ਰਹਿਤ), 1:189. ⁴⁶ਮੱਤੀ 5:33-37 ਅਤੇ 23:16-22 ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੇ ਸੋਹਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਤਤੀ ਨੂੰ ਗਲਤ ਦੱਸਿਆ, ਯਹੂਦੀ ਲੋਕ ਅਜਿਹਾ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੋਹ ਖਾਂਦੇ ਸਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਖੁਦਾ ਨਾਲ ਬੜੀ ਨਜ਼ੀਦੀਕੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ (ਹੈਕਲ, ਵੇਦੀ, ਅਤੇ ਸੁਰਗ) ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਹੁੰਆਂ ਨੂੰ ਇਵੇਂ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਮਾਨਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਸ਼ਾਇਦ ‘‘ਕਦੇ ਵੀ ਸਹੁੰ ਨਾ ਖਾਣੀ’’ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਤਕਥਨੀ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਮੱਤੀ 5:34)। ਪਰ ਆਖ਼ਰ ਖੁਦਾ ਦੇ ਇਲਹਾਮ ਨਾਲ ਦਿੱਤੇ ਸਾਰੇ ਖਤਾਂ ਵਿਚ ਸਚਿਆਈ ਨਾਲ ਖਾਧੀਆਂ ਸਹੁੰਆਂ ਦੀ ਫੁਹਾਰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ (ਰੋਮੀਆਂ 1:9; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15:31; 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 1:23; ਗਲਾਤੀਆਂ 1:20; ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 1:8; 1 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 5:27)। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਯਿਸੂ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਯਾਜਕ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹੁੰ

ਦਿੱਤੀ ਸੀ (ਮੱਤੀ 26:63, 64), ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਸਹੁੰ ਖਾਂਦੇ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 6: 17, 18)।⁴⁷ ਗਲਾਤੀਆਂ ਦਾ ਖ਼ਤ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ (ਲਗਭਗ ਈਸਵੀ 48-49), ਤਾਂ ਇਹ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸਨ।⁴⁸ ਦਾ ਨਿਊ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਆਫ਼ ਦ ਬਾਈਬਲ, ਪਿਕਟੋਰੀਅਲ ਐਂਡੀ, ਸੰਪਾ. ਜੇ. ਡੀ. ਡਗਲਸ ਅਤੇ ਮੈਰਿਲ ਸੀ. ਟੈਨੀ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਜੌਂਡਰਵਨ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਹਾਊਸ, 1987), 909-11 ਵਿਚ ਸਟੀਵਨ ਬਰਬਾਸ, ‘‘ਸੀਲ।’’ ਮੋਹਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਦਸਤੂਰ ਦੀ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ (1 ਰਾਜਿਆਂ 21:8; ਨਹਮਯਾਹ 9:38; 10:1; ਅਸਤਰ 3:12; 8:8; ਯਿਰਮਿਯਾਹ 32:11-14; ਦਾਨੀਏਲ 6:17; ਮੱਤੀ 27:66; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 5:1)। ਕਿਸੇ ਮੋਹਰ ਦਾ ਲਾਉਣਾ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜਾਂ ਮੰਨਣ ਯੋਗ ਹੋਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਰੋਮੀਆਂ 15:25-28; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 9:1, 2; ਅਫ਼ਸੀਆਂ 1:13, 14; 4:30; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 7:2-4)।⁴⁹ ਜੌਨ ਮੈਕਰੇ, ਪੌਲ: ਹਿਜ਼ ਲਾਈਫ਼ ਐਂਡ ਟੀਚਿੰਗ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਬੇਕਰ ਅਕੈਡਮਿਕ, 2003), 73-74, 94. ⁵⁰ *Hellenistēs* (ਹੈਲੇਨਿਸਟਸ) ਵੀ ਇੱਥੇ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਯਹੂਦੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਬਲਕਿ ਯੂਨਾਨੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪਣਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਇਸਰਾਏਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈ ਤਾਂ ਅਰਬਾਮੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪਰਵਾਹ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਸਕਦੇ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਫ਼ਲਸਤੀਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵੀ ਸੀ।

⁵¹ ਨਾਸਰਤ ਦਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਨਗਰ ਤੁੱਛ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 1:46)। ‘‘ਨਾਸਰੀ’’ ਸ਼ਬਦ ਭਾਵੇਂ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨਾਸਰਤ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ (ਕਰਤੱਬ 2:22), ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕ ਨੂੰ ‘‘ਨਫ਼ਰਤ ਭਰੇ ਨਾਮ’’ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ‘‘ਨਾਸਰੀ’’ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ (ਕਰਤੱਬ 24:5) ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ‘‘ਯਿਸੂ ਨੂੰ’’ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ‘‘ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਸਰਤ ਤੋਂ ਹੋਣ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਉਸ ਉੱਤੇ ਝੂਠਾ ਮਸੀਹਾ ਹੋਣ ਦਾ ਠੱਪਾ ਲਾਉਂਦਾ ਸੀ’’ (ਅੰਗਰ, 906-7)।⁵² ‘‘ਚਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ’’ ਦੀ ਖਾਂ ਤੇ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ (*poruomai*, ਪੋਰੋਯੁਓਮੈ) ਦਾ ਬੇਹਤਰ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਤੱਬ 9:31 ਵਿਚ ‘‘ਚਲਦੇ’’ (KJV; NKJV) ਜਾਂ ‘‘ਜੀਉਂਦੇ’’ (NRSV; NIV) ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ‘‘ਆਉਣਾ’’ ਜਾਂ ‘‘ਜਾਣਾ’’ ਖ਼ਾਸਕਰ ਪੈਦਲ ਚੱਲਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਥੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਚਾਲ ਚਲਣ ਜਾਂ ਜੀਣ ਦੇ ਢੰਗ ਲਈ ਮੁਹਾਰੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹੈ।⁵³ ਦਾ ਇੰਟਰਪ੍ਰੇਟਰਜ਼ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਆਫ਼ ਦ ਬਾਈਬਲ, ਸੰਪਾ. ਜੌਰਜ਼ ਆਰਥਰ ਬਟਰਿਕ (ਨੈਸ਼ਵਿੱਲ: ਅਥਿੰਗਡਨ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1962), 1:627-28 ਵਿਚ ਮੈਸਲਡ ਜੇ. ਮੈਲਿੰਕ, ‘‘ਸਿਲਸਿਆ।’’⁵⁴ ਬਰੂਸ, *ਗਲੋਸੀਅੰਜ਼*, 103. ⁵⁵ ਰਿਚਰਡ ਐਨ. ਲੌਂਗਨੇਕਰ, *ਗਲੋਸੀਅੰਜ਼*, ਵਰਤ ਬਿਬਲੀਕਲ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਜਿਲਦ 41 (ਨੈਸ਼ਵਿੱਲ: ਥੌਮਸ ਨੈਲਸਨ ਪਬਲੀਸ਼ਰਜ਼, 1990), 42. ⁵⁶ ਕਈ ਪੁਰਾਤਨ ਹੱਥਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਲੂਕਾ 22:43, 44 ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਪਰ NKJV, NIV ਅਤੇ NASB ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਆਇਤ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਮੱਤੀ 26:37, 38 ਨਾਲ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੇ ਮਨ ਦਾ ਬੇਹੱਦ ਸੰਤਾਪ ਝੱਲਿਆ। ਅਸੀਂ ਇਬਰਾਨੀਆਂ 5:7 ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ: ‘‘ਉਹ ਨੇ ਉਹਨੀਂ ਦਿਨੀਂ ਜਦੋਂ ਦੇਹ ਧਾਰੀ ਹੋਈ ਸੀ ਬਹੁਤ ਢਾਹਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਅਤੇ ਅੰਝੂ ਕੇਰ ਕੇਰ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਚਾ ਸੱਕਦਾ ਸੀ ਬੇਨਤੀਆਂ ਅਤੇ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਭੈ ਰੱਖਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਦੀ ਸੁਣੀ ਗਈ।’’⁵⁷ ਯਿਸੂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਇਕ ਹੋਰ ਧਾਰਣਾ ‘‘ਪਰਾਸਚਿਤ’’ (*hilastērion*, ਹਿਲੇਸਟਿਰੌਇਨ) ਹੈ ਜੋ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਪਾਪ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਨਫ਼ਰਤ ਦੇ ਕਾਰਣ ਆਪਣੇ ਰੋਧ ਤੋਂ ਮੁੜਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਸ਼ਬਦ ‘‘ਪਸਚਾਤਾਪ’’ (*hilasmos*, ਹਿਲਾਸਮੋਸ) ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਪਾਪ ਦਾ ਮਿਟਾਇਆ ਜਾਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵੀ

ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਸ਼ਬਦ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਆਦਰ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸਾਡੇ ਪਾਪ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਆਦਰ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਦੀ ਮੌਤ ਸਾਡੇ ਪਾਪ ਨੂੰ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਈ ਜਿਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਰੂਹਾਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਮਰ ਗਏ ਸਾਂ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 2: 1-7)। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਬਪਤਿਸਮਾ ਲੈ ਕੇ ‘‘ਨਵੇਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਰਾਹ’’ ਚੱਲਣ ਲਈ ਜੀ ਸਕਦੇ ਹਾਂ (ਰੋਮੀਆਂ 6: 1-4)।⁵⁸ਆਈਜ਼ਕ ਵਾਟਸ, ‘‘ਓ ਗਾਡ, ਅਵਰ ਹੈਲਪ ਇਨ ਏਜ ਪਾਸਟ’’ ਸੌਂਗਜ਼ ਆਫ਼ ਫੇਥ ਐਂਡ ਪ੍ਰੈਜ਼, ਕੰਪੋ. ਐਂਡ ਐਡਿਟਿੰਗ ਅਲਟੋਨ ਐਚ. ਹੋਵਰਡ (ਵੇਸਟ ਮੋਨਰੋ, ਲੁਈਸਿਆਨਾ: ਹਾਵਰਡ ਪਬਲੀਸਿੰਗ ਕੰ., 1994)।⁵⁹KJV ਅਤੇ NIV ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ੈਤਾਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 12: 31; 14: 30; 16: 11)।⁶⁰ਚਾਰਲਸ ਐਚ. ਗੋਬਰੀਅਲ, ‘‘ਆਈ ਸਟੈਂਡ ਅਮੇਜ਼ਡ,’’ ਸੌਂਗਜ਼ ਆਫ਼ ਫੇਥ ਐਂਡ ਪ੍ਰੈਜ਼, ਕੰਪੋ. ਐਂਡ ਐਡਿਟਿੰਗ. ਅਲਟੋਨ ਐਚ. ਹੋਵਰਡ (ਵੇਸਟ ਮੋਨਰੋ, ਲੁਈਸਿਆਨਾ: ਹਾਵਰਡ ਪਬਲੀਸਿੰਗ ਕੰ., 1994)।

⁶¹ਮੈਰਿਲ ਸੀ. ਟੈਨੀ, ਗਲੋਸੀਅੰਜ਼, ਦ ਚਾਰਟਰ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਸਚਿਅਨ ਲਿਬਰਟੀ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸਿੰਗ ਕੰ., 1957)।⁶²ਵੇਖੋ ਕੂਚ 4: 10-16; ਯਿਰਮਿਯਾਹ 1: 4-9; ਮਰਕੁਸ 13: 11; ਯੂਹੰਨਾ 11: 49-51; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 14: 29, 30; 1 ਪਤਰਸ 1: 10-12; 2 ਪਤਰਸ 1: 19-21; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 1: 1-3.